

**M A S A R Y K O V A
U N I V E R Z I T A**

FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

**Perspektivy
vzájemného obranného
průmyslu České
republiky a Izraele**

Diplomová práce

BC. ŠÁRKA STROUHALOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Josef Kraus, Ph.D

Katedra politologie
Program Bezpečnostní a strategická studia

Brno 2022

MUNI
FSS

Bibliografický záznam

Autor:	Bc. Šárka Strouhalová Fakulta sociálních studií Masarykova univerzita Katedra politologie
Název práce:	Perspektivy vzájemného obranného průmyslu České republiky a Izraele
Studijní program:	Bezpečnostní a strategická studia
Vedoucí práce:	Mgr. Josef Kraus, Ph.D
Rok:	2022
Počet stran:	145
Klíčová slova:	Izrael, Česká republika, import, export, zbrojní průmysl, zbrojní firmy

Bibliographic record

Author: Bc. Šárka Strouhalová
Faculty of Social Studies
Masaryk University
Department of Political Science

Title of Thesis: The perspectives of mutual defence industry of
the Czech republic and Israel.

Degree Programme: Security & Strategic Studies

Supervisor: Mgr. Josef Kraus, Ph.D

Year: 2022

Number of Pages: 145

Keywords: Israel, the Czech Republic, import, export,
defence industry, arms companies

Anotace

Výzkum se zaměřuje na vývoj vzájemného obranného průmyslu České republiky a Izraele. Konkrétně jde o identifikaci průběhu dovozu a vývozu v letech 2010 – 2020, popsání současného obchodování mezi těmito zeměmi v důsledku již třetím rokem trvající pandemie či znovuoobnoveného izraelsko-arabského konfliktu a stanovení následujícího budoucího vývoje s výhledem do roku 2030. Toho by práce měla docílit na základě trendové a SWOT analýzy a rozhovorů s odborníky. Mimo jiné se bude snažit identifikovat i hrozby či výzvy, kterým by vzájemný obchod v následujících letech mohl čelit a v závěru poskytuje doporučení pro posílení česko-izraelského průmyslu.

Abstract

The research is focused on the development of the mutual defence industry of the Czech Republic and Israel. Specifically, it is concerned with the identification of the import and export process between the years 2010-2020, a description of the current trade between these countries influenced by the third year of the covid-19 pandemic and the renewed Israeli-Arab conflict and the determination of the future development with a prediction to the year 2030. This is achieved by using trend and SWOT analysis and interviews with experts. Therefore, it will try to identify threats and challenges the mutual trade could face in following years. Finally, it provides recommendations for strengthening the Czech-Israeli industry.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma **Perspektivy vzájemného obranného průmyslu České republiky a Izraele** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v textu a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 11. května 2022

.....
Bc. Šárka Strouhalová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala mému vedoucímu práce Mgr. Josefovi Krausovi Ph.D za pomoc a cenné rady, které mi během vypracování diplomové práce poskytl. Zároveň také mockrát děkuji zástupcům předních českých zbrojních podniků za poskytnutí rozhovorů. V neposlední řadě patří dík mé rodině a mému příteli, jež byli po celou dobu mou psychickou podporou.

Obsah

Seznam tabulek	13
Seznam pojmů a zkratk	14
Úvod	15
1 Cíle výzkumu	17
2 Design výzkumu	19
2.1 Fáze předvýzkumu	19
2.2 Výzkumné otázky.....	20
2.3 Vedlejší výzkumné otázky.....	24
2.4 Metody a nástroje sběru dat.....	26
2.5 Limity výzkumu.....	33
2.6 Etická stránka.....	35
3 Definice zbrojní politiky a obranného průmyslu	38
3.1 Obranný průmysl.....	38
3.2 Zbrojní politika	40
4 Obranný průmysl ČR	42
4.1 Historický vývoj.....	44
4.2 Legislativní rámec	46
4.3 České zbrojní podniky	48
5 Obranný průmysl Izraele	54
5.1 Historický vývoj.....	57
5.2 Legislativní rámec	58
5.3 Izraelské zbrojní podniky	60
6 Vývoj vzájemného obranného průmyslu ČR a Izraele v letech 2010 – 2020	66
6.1 Charakteristika současné české a izraelské ekonomiky.....	66

6.2	Způsob udělování licencí.....	67
6.3	Vývoz zbrojního materiálu z ČR do Izraele.....	68
6.4	Dovoz zbrojního materiálu z Izraele do ČR.....	75
6.5	Brokering zbrojního materiálu	79
6.6	Shrnutí	81
7	Současná obranná spolupráce mezi ČR a Izraelem	88
7.1	Zásadní milníky současného dění	88
7.2	Problematika nákupu radiolokátorů MADR	91
7.3	Modernizace sovětských protiletadlových systémů.....	94
7.4	Pandury II vybavené izraelskými zbraňovými stanicemi.....	96
7.5	Modernizace českých vrtulníků	97
7.6	Shrnutí	98
8	Budoucnost vývoje obranné spolupráce mezi ČR a Izraelem	102
8.1	Trendová analýza s výhledem do roku 2030.....	102
8.2	SWOT analýza	110
8.3	Shrnutí	117
	Závěr	120
	Použité zdroje	125
	Primární zdroje.....	125
	Sekundární zdroje	128
	Příloha A Rozhovor se zástupcem české zbrojní společnosti Excalibur Army	139
	Příloha B Rozhovor se zástupcem české zbrojní společnosti Retia	142

Celkový počet znaků: 161 723

Seznam tabulek

Graf č. 1 – Třetí země s největším počtem udělených licencí	70
Graf č. 2 – Počet udělených licencí pro vývoz z ČR do Izraele	72
Graf č. 3 – Hodnota udělených licencí pro vývoz z ČR do Izraele.....	72
Graf č. 4 – Hodnota využitých licencí pro vývoz z ČR do Izraele	73
Graf č. 5 – Počet udělených licencí pro dovoz z Izraele do ČR.....	76
Graf č. 6 – Hodnoty udělených licencí pro dovoz z Izraele do ČR	77
Graf č. 7 – Hodnoty využitých licencí pro dovoz z Izraele do ČR	77
Graf č. 8 – Třetí země s největším počtem udělených licencí	102
Graf č. 9 – Počet udělených licencí pro vývoz z ČR do Izraele	103
Graf č. 10 – Hodnota udělených licencí pro vývoz z ČR do Izraele	104
Graf č. 11 – Hodnota využitých licencí pro vývoz z ČR do Izraele	105
Graf č. 12 – Počet udělených licencí pro dovoz z Izraele do ČR.....	106
Graf č. 13 – Hodnoty udělených licencí pro dovoz z Izraele do ČR	107
Graf č. 14 – Hodnoty využitých licencí pro dovoz z Izraele do ČR.....	108
Graf č. 15 – SWOT analýza česko-izraelského průmyslu.....	116

Seznam pojmů a zkratk

NATO	– North Atlantic Treaty Organization
MPO	– Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MO	– Ministerstvo obrany ČR
SBOP	– Společná bezpečnostní a obranná politika
EU	– Evropská unie
GDLS	– General Dynamics Land Systems
ATT	– Arms Trade Treaty
MADR	– Mobile Air Defense Radar
AOBP	– Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu ČR
IAI	– Israel Aerospace Industries
ZHN	– Zbraně hromadného ničení
VVÚ	– Vojenský výzkumný ústav s.p
VTÚ	– Vojenský technický ústav s.p
SIPRI	– Stockholm International Peace Research Institute
IDF	– Israel Defense Forces
AČR	– Armáda České republiky
SAE	– Spojené arabské emiráty
FMF	– Foreign Military Financing
IFARA	– Israeli Firefighting And Rescue Authority
ASAB	– Air and Missile Defence Command and Control Security Accreditation Board
NUKIB	– Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost
NPT	– Nuclear Non-Proliferation Treaty

Úvod

Stejně tak, jak rychle byl vytvořen nezávislý stát Izrael, ruku v ruce s ním rostla i jeho ekonomika a obranný průmysl. Dnes jsou izraelské zbrojní systémy jedny z nejlepších na světě a nelze si nevšimnout, že jsou ve vysoké míře zapojeny i do modernizace české armády. České vojsko díky tomuto partnerství dostává do svých rukou otestované a osvědčené systémy. To samozřejmě navyšuje kvalitu českých zbrojních sil, konkurence schopnost českých firem, které se na dodávkách podílejí a vzdělání odborníků a specialistů. Zároveň tato spolupráce dává příležitost České republice být soběstačná v dalším vývoji a výzkumu.

Důležité je proto říci, že nejde o pouhý ekonomický výnos, ale také o mnoho výhod, kterými Česká republika disponuje mimo jiné také díky historické spolupráci a velmi dobrým politickým vztahům. Tehdejší Československo má v Izraeli pověst země, jenž zbrojními dodávkami v podstatě zachránila Izrael během války v roce 1948. Tato válka byla zásadní pro získání nezávislosti. Československá armáda v tehdejší době přezbrojovala na sovětské zbraně, a proto do Izraele mimo jiné vyvážela své dosavadní vybavení včetně letadel a ručních zbraní. Komunistická vláda tuto podporu následně pozastavila a po šestidenní válce v roce 1967 zcela přerušila i diplomatické styky. Komunistický režim byl totiž stejně jako ostatní socialistické státy proti Izraeli. Po sametové revoluci došlo opětovně k oživení vzájemných vztahů.

Izrael nyní patří mezi největší dovozce vojenského materiálu na světě. Roční rozpočet izraelské armády v současnosti přesahuje 17 miliard dolarů. Zároveň také patří mezi největší výrobce a exportéry zbrojní techniky. Jeho největší výhodou je, že disponují zbraněmi, které již prošly v praxi bojovými zkušenostmi. Izraelci jsou ovšem velmi pečliví a

obezřetní a jsou vědomi svých kvalit a výhod, a nabízí je proto jen svým nejbližším partnerům. Mezi tyto partnery se právě řadí i Česká republika.

Spolupráce a zbrojní výměna má ovšem s touto jedinečnou zemí mnoho úskalí. Mezi ty hlavní patří například dlouhodobý izraelsko-palestinský konflikt, jenž určitými způsoby ovlivňuje mezinárodní spolupráci či problém nečlenství v NATO, s kterým se evropské země nejčastěji potýkají. Jak se ovšem tyto problémy řeší a jak se dlouhodobě tato spolupráce vyvíjí, je klíčovým tématem této diplomové práce

1 Cíle výzkumu

Cílem této práce je zjistit, jakým způsobem probíhá vzájemná obranná spolupráce obranného průmyslu České republiky a Izraele. Snahou je identifikovat jednotlivé trendy, impulsy či motivy českých firem spolupracovat s izraelskými obrannými podniky a také zjistit, jaké jsou hlavní důvody českých a izraelských firem spolupracovat na společných zbrojních projektech.

Spolupráce České republiky s Izraelem v oblasti zbrojního průmyslu je jedním z klíčových úspěchů českého exportu/importu a také zahraničního obchodu. Na vybudování velmi silných vztahů, ať už obchodních, hospodářských či sociálních, se samozřejmě velkou mírou podílí i česko-izraelská politika a diplomacie. Nutno poznamenat, že Česká republika navázala blízké vztahy se státem Izrael ještě předtím, než se z této malé země na Blízkém východě stal jeden z nejznámějších inovátorů obranného průmyslu. Právě toho nyní využívají české firmy, které nejen dováží z Izraele ty nejmodernější komponenty pro své vybavení, a trvale jsou tak schopni modernizovat českou armádu, ale také získávají specialisty, know-how a předpoklady pro rozvíjení nových start-upů.

Jedním z cílů práce je zjistit, jaké jsou vize a plány jednotlivých firem, které se svými izraelskými partnery připravují. Zároveň je důležité zjistit, jak se české zbrojní podniky vypořádávají s možnými riziky souvisejícími s obchodní výměnou, včetně nestabilní mezinárodní situace či nedostatečné transparentnosti. Například právě v loňském roce jsme byli svědky opětovného vypuknutí konfliktu mezi Izraelem a Palestinou.

Čeští výrobci ovšem v návaznosti na tuto situaci uvedli, že nezaznamenali žádné zásadní změny ve vzájemném obchodu. Určitý negativní

dopad může mít i již třetím rokem probíhající pandemie, s kterou se ovšem vypořádávají všechny odvětví.

Klíčovým zdrojem informací jsou rozhovory se zástupci předních českých zbrojních firem, které ať už dlouhodobě či teprve nedávno zahájili zbrojní spolupráci s Izraelem, dále Výroční zprávy Ministerstva průmyslu a obchodu (dále jen MPO), jež každým rokem zveřejňují informace o vývozu a dovozu zbrojního materiálu z České republiky a v neposlední řadě SWOT analýza, jež bude definovat hrozby a příležitosti spojené s touto obchodní výměnou. Cílem těchto metod je získat poznatky o tom, jakým způsobem české firmy navazovaly spolupráci s Izraelem v minulosti, jak dnes a jaké jsou jejich vize do budoucna v horizontu následujících 10 let. Konkrétní počty dovezených a vyvezených zbraní mezi ČR a Izraelem doplňují celkový výzkum.

Výstupy výzkumu pak poslouží k podstatnému diskursu výzkumu česko-izraelské spolupráce obranného průmyslu, který může mít přínosný nejen pro specialisty mezinárodních vztahů, politiky či diplomaty, ale také pro obchodníky a samotné firmy, které tak budou moci reagovat na případné změny pro své budoucí spolupráce.

Posledním cílem práce naznačeným již výše je identifikaci hrozeb a příležitostí budoucí obchodní spolupráce českých a izraelských zbrojních firem. Určení těchto budoucích výzev bude stanoveno na základě analýzy dat výročních zpráv a názorů zástupců jednotlivých společností. V souvislosti s těmito informacemi se autorka pokusí stanovit několik doporučení a způsobů, jak zefektivnit obchod a předejít případným neúspěchům.

2 Design výzkumu

Následující část práce má za cíl popsat metodologii výzkumu. Představí přípravnou fázi, která následně urychlila sběr dat a přispěla k efektivnějšímu výzkumu. Díky přípravné fázi došlo k rychlejšímu výběru vhodných respondentů a k efektivnějšímu zpracování kvalitativních dat z výročních zpráv.

2.1 Fáze předvýzkumu

V rámci předvýzkumné práce bylo nutné zjistit, zda je tato problematika vůbec relevantní k výzkumu a lze získat dostatečné množství informací ke zpracování této práce. Skrze obsahovou analýzu autorka prověřovala, zda vůbec jsou v naší republice podniky zaměřené na obranný průmysl, které aktivně spolupracují s Izraelem a exportují do této země své výrobky, nebo je z ní dovážejí. Zároveň bylo také důležité ověřit, zda izraelský trh je důležitým exportérem pro Českou republiku a nikoliv pouhý příležitostný partner s minimálními obchodními závazky. Mimo jiné bylo nutné zjistit, zda lze dohledat přesná čísla importu a exportu obranného průmyslu mezi Českou republikou a Izraelem. Klíčový zdroj těchto dat jsou právě výše zmíněné Výroční zprávy MPO.

Díky obsahové analýze dokumentů a publicistických článků autorka diplomové práce zjistila, že se v České republice nachází několik společností, jež aktivně s Izraelem obchodují, spolupracují či usilují o navázání spolupráce. Zároveň již předem výzkumník provedla volné neformální rozhovory a kontaktovala zástupce těchto společností, zda je možné s nimi provést rozhovor týkající se této problematiky a získat potřebná data pro výzkum.

Během přípravné fáze byly nalezeny potencionální limity, ověřeny metody sběru dat a zahájen výběr vzorku respondentů. Vzorek byl samozřejmě volen také na základě toho, která společnost byla ochotna reagovat na oslovení a poskytnout výzkumníkovi spolupráci.

2.2 Výzkumné otázky

Abychom splnili stanovené cíle, tedy určili perspektivy vzájemného obranného průmyslu České republiky a Izraele, je nezbytné stanovit tři základní výzkumné otázky:

1. Jak probíhal export a import zbrojního průmyslu mezi Českou republikou a Izraelem v posledních 10 letech a jakým způsobem české podniky navazovaly spolupráci s izraelskými obrannými firmami?

2. V jaké fázi se nachází česko-izraelský obranný průmysl nyní? Jaké zbrojní projekty v současnosti probíhají mezi českými a izraelskými podniky?

3. Jaké jsou plány a vize jednotlivých českých společností spolupracujících nyní s izraelským trhem a čeho by v nejbližších 10 letech chtěly docílit?

Diplomová práce je doplněná také sekundárními výzkumnými otázkami. Ačkoliv jejich zodpovězení není pro výzkum klíčové, doplňují celkový kontext výzkumu a vysvětlují řadu jevů, na které v práci narážíme. Vedlejší výzkumné otázky jsou:

I. Jak v minulosti či v současnosti ovlivňovala nepříznivá mezinárodní situace import a export z a do Izraele a jak se podniky vypořádaly s pandemickou vlnou?

II. Jaké prostředky využívají podniky pro efektivnější spolupráci s Izraelem a navazování nových obchodních kontaktů?

Následující podkapitoly popíší jednotlivé výzkumné otázky a detailně rozvedou, co je primárním cílem jejich zjištění. Budou se snažit nastínit možné odpovědi a v případě aplikace těchto otázek při rozhovorech, vytvoří jednoduchou strategii toho, jak by mohly být dále rozvíjeny.

2.2.1 1.VO: Jak probíhal export a import zbrojního průmyslu mezi Českou republikou a Izraelem v posledních 10 letech a jakým způsobem české podniky navazovaly spolupráci s izraelskými obrannými firmami?

Izraelský trh je pro české podniky velmi atraktivním zdrojem příjmu, který mimo jiné poskytuje také dlouhodobou spolupráci, nespočet výhod a přináší pro své zahraniční partnery know-how a modernizaci výrobků. Od roku 1993 prošly vzájemné obchodně-ekonomické vztahy velmi rychlým a pozitivním vývojem. V roce 2012 dosáhl český vývoz 752 milionů dolarů a dovoz činil 253 milionů dolarů, tedy o 10 % více oproti roku 2011. Obecně představuje Izrael v regionu Blízkého a Středního východu našeho nejdůležitějšího obchodního partnera (Vališ 2013).

Výzkumná otázka, která bude pokládána respondentům, bude následně vyhodnocena společně s trendovou analýzou obsahující kvantitativní data importu a exportu obranného materiálu mezi Českou

republikou a Izraelem. Tyto data a statistiky nabízí například Stockholmský mezinárodní institut pro výzkum míru (dále jen SIPRI), jenž na svých webových stránkách je schopen generovat export izraelského vývozu do České republiky. Registr konvenčních zbraní na svém webu uvádí Organizace spojených národů, která mimo jiné přikládá originální zprávy vývozu zbraní z České republiky do Izraele. Většina statistik je ovšem dostupná pouze od roku 2012.

Transparentnost dodržuje také již výše zmíněné české Ministerstvo průmyslu a obchodu, které na svém portálu předkládá výroční zprávy o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní užití, zboží a technologií dvojího užití. Právě tyto zprávy byly zvoleny pro vytvoření trendové analýzy a zodpovězení první výzkumné otázky. Na základě odpovědí budou vypracována závěrečná zhodnocení jednotlivých trendových analýz doplněné o poznatky zástupců zbrojních podniků.

Konkrétním cílem této výzkumné otázky je určit na základě provedené analýzy a odpovědí respondentů, jak se vyvíjela aktivita jejich podniků v průběhu posledních 10 let a které konkrétní události ovlivnily nárůst či pokles obchodu v jednotlivých letech. Tyto informace následně vytvoří celkový přehled dynamiky obchodní spolupráce České republiky a Izraele od roku 2010 do roku 2020.

2.2.2 2.VO: V jaké fázi se nachází česko-izraelský obranný průmysl nyní? Jaké zbrojní projekty v současnosti probíhají mezi českými a izraelskými podniky?

Cílem této výzkumné otázky je pomocí obsahové analýzy a deskripce důkladně popsat probíhající zbrojní spolupráci českých a izraelských podniků. Tato část detailně popíše kooperaci na integraci radarů MADR,

nákupu protiletadlového systému SPYDER a některé další. Pokusí se nalézt hlavní indikátory, které přispěly k této současné rozsáhlé zbrojní spolupráci na rozdíl od předchozích let. Do této části budou zařazeny i události a projekty probíhající od roku 2020. Vzhledem k tomu, že každá ze zmíněných obchodních výměn má velmi dlouhý průběh, považuje autorka za adekvátní zařadit nákup zbrojního materiálu schválený např. v roce 2020 do této kapitoly.

V této části se autorka zaměří také na zásadní události ovlivňující celosvětový či regionální vývoj včetně vypuknutí pandemické krize, jež trvá až do dnešních dní, či opětovného vypuknutí izraelsko-palestinského konfliktu v květnu 2021. Právě tyto elementy by mohly mít zásadní vliv na produkci, import a export zbraní.

V neposlední řadě nesmíme opomenout také jednotlivé malé spolupráce, včetně vzdělávání českých a izraelských techniků, vzájemnou podporu, předávání know-how, plánování a mnohé další.

Předpokládaným výstupem této otázky je obecné zhodnocení aktuální obchodní výměny s Izraelem v porovnání s předchozími lety a určení jednotlivých indikátorů, který na případné změny měly vliv.

2.2.3 3.VO: Jaké jsou plány a vize jednotlivých českých společností spolupracujících nyní s izraelským trhem a čeho by v nejbližších 10 letech chtěly docílit?

Informace z výše zmíněných výzkumných otázek budou stavebním základem pro zodpovězení třetí výzkumné otázky, a to předložení plánů a vizí českých podniků ve spolupráci s izraelskými partnery v horizontu nadcházejících deseti let. Protože je spolupráce s Izraelem prestižní záležitostí a české podniky těží mimo jiné z těchto vztahů řadu výhod, lze s jistotou říci, že expanze na izraelský trh bude i nadále posilována. Cílem

mimo jiné je nalézt způsoby, jak by podniky mohly co nejlépe udržovat a případně rozvíjet přátelské obchodní vztahy.

Izrael se stal také klíčovou tranzitní zemí pro obchod s třetími zeměmi, které Česká republika dosud neměla na dosah ruky. Cílem této části je také zjistit, jak české firmy vnímají Izrael jako prostředníka pro export do třetích zemí a jaké z této spolupráce plynou výhody a nevýhody. Tato otázka obecně cílí na zjištění výhod a nevýhod navázání obchodu s Izraelem a prostřednictvím něho i se třetími zeměmi.

Tato část práce je klíčová pro celkový výzkum, protože spojuje dohromady informace získané v předchozích dvou částech a společně s rozhovory expertů jednotlivých firem a trendovými analýzami představuje základ pro vytvoření celkového zhodnocení vzájemné česko-izraelské obchodní výměny v oblasti zbrojního materiálu a nastiňuje doporučení, která by tuto výměnu mohla posílit.

2.3 Vedlejší výzkumné otázky

1. Jak v minulosti či v současnosti ovlivňuje nepříznivá mezinárodní situace import a export z a do Izraele a jak se podniky vypořádaly s pandemickou vlnou?

První část dotazu cílí především na dlouholetý a stále trvající izraelsko-arabský konflikt. Na jaře v roce 2021 vypukl opětovně po dlouhé odmlce boj mezi Izraelci a Palestinci. Násilné demonstrace v Jeruzalémě vygradovaly ve vzájemné ostřelování mezi izraelskou armádou a radikálním palestinským hnutím Hamás. Většina českých exportérů se ovšem k situaci vyjádřila tak, že ji pečlivě sledují a v danou chvíli nebyly dodávky

zboží nijak výrazně omezeny. Stabilitu potvrdila například i mezinárodní ratingová agentura SP Global Ratings (Vojáček 2021) .

I tak nás ovšem v této práci bude zajímat, zda tyto konflikty nějakým způsobem narušují plynulý průběh export a importu. Stejně tak je pro nás důležitá i současná situace, a to již třetím rokem probíhající pandemie covidu-19. Ekonomové jsou v této věci skeptičtí a přípravy státu Izrael na oživení hospodářství jsou podle nich pomalé. Izrael neměl ani v polovině roku 2021 schválený rozpočet celkového ekonomického plánu. Nicméně ačkoliv se vzájemný obchod s Českou republikou propadl o 14 %, projekty, na kterých se podílí české firmy, stále běží a vzájemný obchod tak nejspíše opět očekává růst (CzechTrade 2022). Jak utrpěl vývoz obranných produktů během pandemické krize a kolik projektů bylo v jeho důsledku zrušeno bude mimo jiné předmětem tohoto výzkumu.

2. Jaké prostředky využívají podniky pro efektivnější spolupráci s Izraelem a navazování nových obchodních kontaktů?

Smyslem této otázky je mimo jiné najít klíčové mezníky, které napomáhají růstu a efektivnější spolupráci českých podniků s Izraelem. Výzkum chce zjistit, jakým způsobem české firmy navázaly kontakty s izraelskými odběrateli, zda k tomu došlo na základě historické tradice a již dlouhodobé spolupráce nebo například pomocí obchodních asociací. Jedním z takových je dnes například Česko-izraelská smíšená komora, jejíž cílem je napomáhat všestrannému rozvoji vzájemného obchodu mezi českými a izraelskými podniky. Úzce spolupracuje se státní správou i samosprávou v České republice i v Izraeli, s izraelskou ambasádou v Praze, českou ambasádou v Tel Avivu a s partnerskou Izraelsko-českou obchodní a

průmyslovou komorou (Česko-izraelská smíšená obchodní komora). Dalšími z těchto organizací je Czech Trade, který má také své sídlo v Izraeli, Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu ČR a mnohé další.

Předpokládaný výstup spočívá v potvrzení či vyvrácení teze o úspěšném vstupu na izraelský trh díky těmto asociacím a organizacím a lepší orientaci na izraelském trhu práce.

2.4 Metody a nástroje sběru dat

Základními metodami použitými v této práci budou trendová analýza a rozhovor se zástupci vybraných zbrojních podniků spolupracujícími s izraelskými společnostmi. Trendová analýza bude vytvořena na základě dat z výročních zpráv MPO. Dále výzkumník použije i obsahovou analýzu publikačních článků, webových stránek jednotlivých společností a odborných textů, jež se touto problematikou zabývají. Ačkoliv publikační články zveřejňují velmi omezené informace, jsou pro tuto práci nezbytné, jelikož informují o novinkách souvisejících se zadáváním zbrojních zakázek, jejich schválením či zamítnutím. V závěru práce bude použita analýza SWOT, jež popíše silné a slabé stránky česko-izraelské obchodní výměny v oblasti zbrojního materiálu a předloží možné hrozby, které by české podniky při svém plánování měly brát v potaz. Zároveň představí i příležitosti, které by mohly zásadně česko-izraelský průmysl posílit. Celkově můžeme říci, že je výzkum kombinací kvalitativních a kvantitativních metod.

2.4.1 Rozhovory

V rozhovorech určené pro výzkum byly upřednostněny semi-strukturované rozhovory před strukturovaným dotazováním především z důvodu

zamezení respondenta přizpůsobit svoji zkušenost, znalost či pocity kategoriím tazajícího. Semi-strukturovaný rozhovor se vyznačuje jasným účelem, předem zadanou osnovou a následnou pružností celého procesu získávání informací. Hlavními výhodami tohoto dotazování je to, že se výzkumník ujistí, že dotazovaný otázce správně porozuměl, respondent má možnost uvést své subjektivní názory a pocity a zároveň je možné tématizovat konkrétní podmínky situace respondenta (Hendl 2005). Naopak nevýhodou této metody je, že odpovědi mohou být zkreslené, respondent ve skutečnosti vykonává danou činnost jinak než o ni hovoří a zároveň nemusí chápat kontext, ve kterém se otázky výzkumníka tvoří a z toho důvodu je špatně interpretuje. Těmto nevýhodám předcházíme pomocí triangulace (Hendl 2005)

Provedené rozhovory byly kombinací strukturovaného rozhovoru s otevřenými otázkami a rozhovoru pomocí návodu podle Hendla. Otázky interview byly rozděleny do třech základních okruhů podle časové posloupnosti. První okruh se týkal minulosti, druhý současnosti a třetí obsahoval otázky zaměřené na plány, vize a cíle. Další otázky se týkaly aktuální situace ve světě, pozitivních a negativních stránek, příležitostí či hrozeb. Většinu otázek zaznívajících v rozhovorech můžeme označit za otázky vztahující se ke zkušenostem nebo chování a otázky vztahující se ke znalostem (Hendl 2005). Výzkumník dodržoval „*zásady pro vedení interview*“, které Hendl zmiňuje ve své práci. Jedním z důležitých pravidel byl bod číslo 2, kdy „*musí tazatel poskytnout dotazovanému rámec, ve kterém se bude dotazovaný vyjadřovat pomocí svých vlastních termínů a svého stylu*“. Výše zmíněný popis rozdělení do třech okruhů podle časové posloupnosti splňuje rozhovor i šestou podmínku zásad podle Hendla, a to „*uvažujeme plán kladení těchto typů otázek, uvažujeme otázky,*

směřující do přítomnosti, minulosti a budoucnosti". Současně byla splněna i podmínka č. 10, a to „*otázky doplňujeme sondážními otázkami*". Před každým jednotlivým rozhovorem provedl výzkumník průzkum otevřených zdrojů dostupných informací o konkrétní firmě, aby tazatel zjistil základní informace, a přizpůsobil tak i jednotlivé otázky v rozhovoru.

Předem bylo zjištěno:

1. Jaká je pozice a funkce dotazovaného
2. Jak dlouho dotyčná firma s Izraelem spolupracuje
3. Zaměřuje se daná firma na export či import zbraní z/do Izraele

Tyto informace byly následně klíčové pro sestavení jednotlivých otázek a k doplnění o otázky sondážní. Respondentovi byly předem zaslány základní dotazy připravené pro rozhovor, aby se případně na ně mohl připravit.

2.4.1.1 Výběr vzorků respondentů

V první řadě bylo nezbytné vyhledat české podniky, které mají svůj zájem v Izraeli. Tyto informace bylo možné najít díky jednotlivým publikačním článkům zabývajícím se exportem a importem či v jednotlivých dokumentech například Česko-izraelské smíšené komory. Po dokončení diplomové práce vyšlo na základě důkladných analýz a rozhovorů s experty najevo, že obchodování v oblasti zbrojního průmyslu s Izraelem je tak citlivé téma, že mnohé firmy nechtějí zveřejňovat informace o tom, že navazují s Izraelem obchodní styky.

Protože se všemi společnostmi bylo nakládáno na stejné úrovni a žádná z nich nezastřežovala ostatní, můžeme klasifikovat tuto strukturu výzkumného vzorku jako horizontální. Firmy byly osloveny v první fázi telefonicky skrze personální oddělení, kde došlo k neformálnímu oslovení. Personalista přislíbil předání dotazu obchodnímu úseku či oddělení

pověřené zpracováním těchto témat. Pro výzkum byly osloveny tyto firmy a společnosti:

- **AERO Vodochody AEROSPACE a.s**
- **Meopta – optika, s.r.o.**
- **Retia, a.s.**
- **Sellier & Bellot a.s.**
- **Tatra Trucks a.s.**
- **Vojenský technický ústav, s.p.**
- **Vojenský výzkumný ústav, s. p.**
- **Česká zbrojovka a.s**

Ze všech vybraných společností projevila zájem o spolupráci pouze jedna z nich, a to společnost Retia. Všechny ostatní podniky buď na následnou emailovou komunikaci již nereagovaly, či následně odmítly z důvodu velmi citlivých a velké míře utajovaných informací. Některé z nich uvedly, že jedním z důvodů je v současnosti probíhající konflikt na Ukrajině a tím celkové zhoršení bezpečnostní situace ve světě, jež výzkumník naprosto chápe. Z toho důvodu se výzkumník obrátil na další zdroje, jež by mohly být přínosné pro zpracování diplomové práce, a to na experty zabývající se Izraelem či informační centra pro bezpečnost. Tímto se výzkumníkovi podařilo pomocí metody sněhové koule získat další kontakt, jež ho přivedl ke společnosti Excalibur Army. Výzkumník docílil alespoň dvou výzkumných vzorků pro plánované rozhovory.

Samotná komunikace byla následně přenesena na výzkumníka a konkrétní osobu, která se rozhovoru věnovala. Ta probíhala skrze e-mail, díky němuž byl domluven přesný datum, čas a místo rozhovoru.

V případě vyhledávání respondentů tedy bylo možné využít metodu sněhové koule, nicméně pouze díky Informačnímu centru o NATO, jehož experty výzkumník znal.

2.4.2 Trendová analýza/ časová řada

Analýzy časových řad je možné provádět jak v kvantitativním, tak i v kvalitativním výzkumu. V tomto případě autor zvolil kvantitativní zpracování, protože pracuje s konkrétními hodnotami. V případě, že zvolíme kvalitativní způsob, vysvětlujeme chronologii událostí obvykle na základě teoretických tvrzení ovlivněné několika podmínkami včetně např. „*některé události musí vždy předcházet jiným*“ (Hendl 2005).

Cílem kvantitativní analýzy časové řady je určení mechanismu na základě něhož jsou generována sledovaná data. Znalost tohoto modelu poskytuje předpověď budoucího vývoje systému a do určité míry i řízení a optimalizaci chování systému vhodnou volbou vstupních parametrů a počátečních podmínek.

Autor výzkumu v tomto případě zpracoval veškerá data z výročních zpráv MPO za rok 2010 – 2020 a vytvořil jednotlivé grafy trendové analýzy. Data jsou primárně rozdělena na dovoz zbrojního materiálu z Izraele do České republiky a vývoz z České republiky do Izraele. Dále jsou data děleny na analýzy počtu udělených licencí, hodnoty udělených licencí a hodnoty využitých licencí. Všechny tyto skupiny mají svá data pro každý sledovaný rok, a je proto nezbytné je rozdělit. Následně autor tyto tři sledované skupiny porovnává a vyvozuje z nich závěry.

V závěrečné části výzkumu jsou trendové analýzy doplněny o přímku odhadující vývoj v následujících 10 letech, tedy do roku 2030. Opětovně jsou grafy rozděleny na základě svého zaměření. Předpovědi

v časových řadách mohou být dvojího druhu, a to bodové či intervalové. V tomto případě výzkumník zvolil intervalovou odpověď, jenž je analogií intervalu spokojenosti. V druhém případě kombinuje autor kvalitativní i kvantitativní způsob předpovědi, jelikož vychází z názorů expertů a jejich subjektivních názorů, ale zároveň bere v potaz objektivní statistické postupy s tím, že charakter zkoumané řady se nemění (Křivý 2012).

2.4.3 SWOT analýza

K zodpovězení především třetí výzkumné otázky a k vytvoření závěrů celkového výzkumu bude využita SWOT analýza. Tato metoda umožňuje identifikovat slabé a silné stránky, příležitosti a hrozby vzájemného česko-izraelského zbrojního průmyslu. Cílem je vytvořit na základě této analýzy doporučení a rady pro české zbrojní podniky, jež by chtěly spolupráci zahájit či posílit.

SWOT analýza je univerzální analytická metoda, jež se používá pro zhodnocení vnitřních a vnějších faktorů, které mají určitý vliv na úspěšnost dané organizace nebo na konkrétní projekt/ obchodní zakázku. Zkratka je odvozena z názvu 4 oblastí, s kterými analýza pracuje, a to:

S = Strenghts (silné stránky)

W = Weaknesses (slabé stránky)

O = Opportunities (příležitosti)

T = Threats (hrozby)

Silné a slabé stránky vycházejí z domácího prostředí, a je proto možné je definovat jako faktory, jež referenční objekt může ovlivnit či změnit. Naopak příležitosti a hrozby vychází z vnějšího prostředí a referenční

objekt je příliš ovlivnit nemůže. Ačkoliv je nedokážeme eliminovat, je nutné je brát v potaz při tvorbě strategického plánování (Pořízek 2019).

Tuto analýzu popsal a zkonstruoval Albert Humphrey na Stanfordově univerzitě v 60. a 70. letech 20. století. V současnosti tvoří jednu ze základních metodologických nástrojů pro marketing a strategické plánování (Černý 2020).

SWOT analýza je prováděna v několika krocích. V první řadě je definováno, jaký je cíl samotné analýzy. V tomto případě se jedná o stanovení silných a slabých stránek současného obranného průmyslu České republiky a Izraele a následně stanovení hrozeb a příležitostí, jež by zbrojní zakázky mezi těmito státy mohly ovlivnit. Následně je vytvořena matice, jež zaznamenává jednotlivé SWOT faktory získané především z obsahové analýzy či z výše zmíněného interview. Na závěr výzkumník sestaví na základě vytvořené matice strategii či doporučení pro relevantní aktéry, v tomto případě vydá doporučení nejen pro české a izraelské firmy, ale také pro politickou sféru, diplomaty a všechny další aktéry, kteří se aktivně na zbrojních zakázkách podílejí (Prunckun 2010).

2.4.4 Obsahová analýza

V neposlední řadě výzkumník využíval také metodu obsahové analýzy, jež doplňovala trendovou analýzu společně s informacemi získanými z rozhovorů. Obsahová analýza dokumentů je metoda výzkumu, jež umožňuje vyvozovat vědecké závěry skrze objektivní a systematické zkoumání komunikačních charakteristik. Analýza se zabývá samotným textem. Díky této technice výzkumník může objevit a popsat zaměření individualistů, skupin či institucí a je schopen identifikovat závěry (Weber 1990).

Mezi dokumenty patřily knihy, publikační články, záznamy projevů funkcionářů, odborné články a mnohé další. Klíčovým zdrojem výzkumu byly výroční zprávy MPO, webové stránky jednotlivých českých zbrojních společností a odborné publikační články zabývající se zbrojní oblastí. Výhodou této metody je, že data nejsou vystavena působení zdrojů chyb či zkreslení, které obvykle vznikají při rozhovorech, pozorování, měření či testování. Analýza dokumentů je nereaktivní způsob sběru dat, a hodí se proto pro doplnění nebo verifikaci platnosti poznatků (Hendl 2005)

Hendl také rozlišuje, zda se jedná o osobní, úřední dokumenty, archivní data, výstupy masových médií či virtuálních data. V tomto výzkumu byly použity úřední dokumenty, které se vyznačují tím, že byly pořízeny ve firmách či úřadech a nejčastěji se jedná o výroční zprávy či vyhlášky. Dále výzkum využil také archivní data, která mohou být psána buď jako dokumenty či mohou mít kvantitativní statistickou podobu. Právě tyto data jsou nedílnou součástí výzkumu (Hendl 2005). Primárním zdrojem práce byly také legislativní zákony o importu a exportu zbrojního materiálu. Tyto informace byly součástí teoretické části práce a sloužily pouze pro uvedení práce do obecného kontextu.

2.5 Limity výzkumu

Limity výzkumu jsou pro tuto diplomovou práci klíčové. Výrazným omezením a zároveň otázkou, zda byl tento výzkum možné provést, je dostupnost informací. Při přípravné výzkumné fázi bylo zjevné, že jednotlivé firmy jsou spíše proti uskutečnění rozhovorů z důvodu velmi citlivých informací týkajících se vývozu do Izraele. Některé z oslovených firem uvedly, že veškeré obchodování s partnery je pod smlouvou o

licencích a mlčenlivosti, a není proto možné poskytovat jakékoliv rozhovory na toto téma.

Bylo proto nezbytné výrazně upravit formu položených otázek do podoby tak, aby nekladly příliš detailní dotazy na jednotlivé zakázky zbrojních firem a věnovaly se pouhému obecnému popisu vývozu z minulých let, současnosti a vizím do budoucna. Výzkumník si je vědom toho, že vývoz zboží právě do Izraele je mnohem citlivější než do jakékoliv jiné země také z důvodu, že se nejedná o členskou zemi Evropské unie či Severoatlantické aliance.

Autorka práce byla proto výrazně omezena ve zpracování svého výzkumu. Dalším omezením byla také nízká dostupnost dokumentů věnujících se tomuto tématu. Pouze několik institucí se věnuje sběru dat o vývozu a dovozu zbrojního materiálu a ve většině případů jsou tyto informace dostupné pouze od roku 2012. Z toho důvodu se autorka zcela vyhnula zpracování statistických údajů zahraničních institucí a zpracovala pouze české výroční zprávy. Zároveň se většina statistik, jež Česká republika a Izrael o vzájemném obchodu má, věnují primárně automobilovému průmyslu a velmi okrajově obrannému.

Jedním z limitů, s kterým výzkumník již dopředu počítal, bylo provádění rozhovoru bez audio nahrávky. Nicméně výzkumník měl vždy dostatek času všechny odpovědi písemně zaznamenat. I tak může jednorázové zapsání odpovědi a nemožnost si odpověď poslechnout znovu vést k určitému zkreslení.

V neposlední řadě výzkum disponuje i finanční náročností. Vzhledem k tomu, že bylo původně v plánu výzkumníka provést rozhovory s firmami napříč celou Českou republikou, výzkumník by musel vynaložit finanční náklady na dopravu do jednotlivých měst. Tomu odpovídá i časová náročnost. V tomto případě se naskytla volba provést i online

setkání. Ačkoliv výzkumník preferoval osobní setkání, v jednom z výše dvou zmíněných rozhovorů bylo provedeno setkání skrze platformu Teams. Během obou probíhajících rozhovorů došlo k otevřenému a uvolněnému jednání a tím byla eliminována nervozita jak dotazovaného, tak i tazajícího.

Celkově autor výzkumu zhodnotil sběr dat spíše jako problematický především z toho důvodu, že jsou samotná data velmi přísně utajována a mnoho expertů se touto problematikou v České republice nezabývá. Ve většině případů tak zůstává toto téma cílem ekonomů a zástupců zbrojních firem. Omezená zdrojová základna odpovídá tomu, že se jedná o velmi citlivá data, které běžně nelze dohledat v otevřených zdrojích. Právě z toho důvodu by mohl tento výzkum poskytnout základní přehled lidem, kteří se v této oblasti pohybují.

2.6 Etická stránka

Co se týče etické stránky výzkumu, je nezbytné, aby výzkumník poskytl respondentovi detailní informace o konkrétním průběhu rozhovoru a celkovém výzkumu. Jen tak může být dosaženo plné důvěry mezi respondentem a výzkumníkem, která je vyžadována. Již výše bylo zmíněno, že souhlas s poskytnutím rozhovoru předcházelo detailní popsání výzkumných otázek a průběhu výzkumu, předání dotazů pověřené osobě personálním oddělením a následný e-mailový souhlas s provedením rozhovoru. Jedná se tedy o tzv. pasivní souhlas, který ve své práci uvádí Hendl. Typické pro tento souhlas je nepřítomnost podepsaného písemného souhlasu (Hendl 2005).

Výzkumník musel splnit podmínku každého respondenta a to, že se vymezí pouze na volně dostupná data a nebude respondentovi pokládat

otázky, které není možné zveřejňovat. Výzkumník se s respondentem v úvodní fázi domluvil, že pokud výzkumník během rozhovoru nechtěně narazí na nežádoucí otázku či informaci, u které si respondent není jist, zda může být zodpovězena, bude přeskočena, případně může respondent ze své vlastní iniciativy i rozhovor ukončit. Rozhovor byl následně se souhlasem respondenta písemně zaznamenán.

Co se týče anonymity respondenta, rozhodnutí zveřejnění jména pověřené osoby pro provedení rozhovoru bylo ponecháno čistě na respondentovi. Tato informace není pro výzkum zásadní. Nicméně klíčové bylo uvést ve výzkumu název firmy a konkrétní odvětví výroby, aby mohl výzkumník tuto firmu více specifikovat a byl schopný následně provést analýzu jednotlivých odvětví obranného materiálu.

Co se týče zveřejňování dat, výzkumník v předvýzkumné fázi zjistil, že je zde varianta oslovovat společnosti s cílem poskytnout citlivé a chráněné informace za cenu toho, že autor diplomové práce bude souhlasit s mlčenlivostí a práce následně nebude moci být zveřejněna. Druhá varianta byla pracovat s pouhými základními informacemi, které lze běžně dohledat v otevřených zdrojích, ale ponechat práci dostupnou veřejnosti. Výzkumník se rozhodl pro druhou variantu především také kvůli předjetí administrativní náročnosti. Na začátku rozhovoru bylo respondentům nabídnuto reagovat na podobu výsledného textu a případně z něj vyjmout části, s kterými by respondent nesouhlasil. Právě tato jednotlivá rozhodnutí výzkumníka napomohla k získání respondentů.

3 Definice zbrojní politiky a obranného průmyslu

3.1 Obranný průmysl

Ministerstvo vnitra České republiky definuje obrannou politiku jako „*přirozenou a trvalou součást bezpečnostního úsilí státu. Určuje a realizuje politické přístupy k poslání ozbrojených sil v souladu se zájmy České republiky definovanými Bezpečnostní strategií ČR*“ (Ministerstvo vnitra ČR).

Základní opatření obranné a vojenské politiky jsou zveřejňována a aktualizována v programových prohlášeních vlády České republiky. Dne 6. ledna 2022 schválila vláda Petra Fialy finální verzi Programového prohlášení vlády České republiky, které uvádí, že nebude dbáno jen na rozvoj a modernizaci ozbrojených sil, ale také na domácí bezpečnostní a obranný průmysl. Dále programové prohlášení uvádí, že bude „*podpořen rozvoj domácích výrobních kapacit a know-how pro dodávky výstroje, výzbroje a služeb pro ozbrojené síly a bezpečnostní sbory ČR. Budeme vyžadovat aktivní zapojení českého průmyslu do akvizic ze zahraničí odpovídající našim možnostem. Upravíme legislativu tak, aby se zvýšila podpora exportu produktů a služeb českého bezpečnostního a obranného průmyslu, včetně pomoci se zárukami, financováním a prodeji formou vláda–vláda*“.

Podle českých autorů je obranný průmysl tvořen výzkumnými, vývojovými, výrobními a opravárenskými kapacitami, které jsou využitelné pro zabezpečení potřeb obrany a bezpečnosti země, a to z pohledu materiálního i znalostního. Vyznačuje se specifickou pozicí v rámci národního hospodářství, a to díky vysoké technologické náročnosti, přesnosti a kvalitě. Jak říkají autoři, produkce tohoto odvětví je primárně závislá na chování státu zastupujícího monopolního odběratele. Znamená to tedy, že

obranný průmysl může představovat nejen nástroj, ale i projev svrchovanosti státu (Procházka a spol. 2009). Dále definici obranného průmyslu předkládá i Ian Anthony, který jej popisuje jako vztah k těm subjektům, kteří jsou zapojeni do vývoje, výroby a prodeje letálních zbraní a jejich přenosných systémů (Anthony 1994).

Klíčovým problémem při definici výše zmíněného pojmu je stále větší provázanost čistě zbrojního průmyslu a civilní výroby, nebo i technologií dvojího užití. Velmi těžké je proto stanovit jasnou hranici jak u konkrétních produktů, tak i v oblasti výrobních firem.

Klíčovými oblastmi obranné politiky v ČR jsou civilní řízení a demokratická kontrola armády, personální a sociální politika, obranný výzkum a vývoj, mezinárodní vojenská spolupráce, postavení České republiky v Severoatlantické alianci a Evropské unii, jejichž je členem, ekonomické řízení resortu obrany, obranný průmysl a některé další podoblasti, jako je například životní prostředí a mnohé další. S výše zmíněným členstvím v Evropské unii úzce souvisí založení Společné bezpečnostní a obranné politiky (dále jen SBOP), která zahrnuje spolupráci v oblasti vojenskosti a zvládání krizí v rámci širší Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost se evropským státům naskytla možnost mezi sebou navazovat prohloubenou spolupráci v oblasti obrany, jež nazýváme termínem strukturovaná spolupráce. Klíčovými prioritami budoucího rozvoje SBOP jsou: prohloubení obranné spolupráce mezi státy, vytvoření Evropského obranného akčního plánu a prohloubení spolupráce Evropské unie a NATO (Jérôme Legrand 2021).

3.2 Zbrojní politika

Pojem zbrojní politika, v angličtině armament policy, je v českém prostředí využíván primárně ve vědecké, publicistické a „občanskospolečenské“ sféře. V oficiálních dokumentech častěji nalézáme pojem jako zbrojní spolupráce, popřípadě spolupráce zbrojního či obranného průmyslu. Celkově může být problematika obchodu se zbrojním materiálem označena širším pojmem obranná politika. Obecně můžeme mluvit o zbrojní politice vztažené k různým subjektům, nicméně státní koncepce a mezinárodní organizace mluví o zbrojní politice spojené s vyzbrojováním regulérních ozbrojených sil, které mají armádní charakter.

Mareš uvádí ve své práci obecnou definici zbrojní politiky, a to *„činnosti, které jsou vázány na problematiku zajištění výzbroje určitého aktéra, včetně výroby této výzbroje. U zbrojní politiky vázanou na vojenskou oblast se jedná o vyzbrojování ozbrojených sil“* (Mareš 2006).

Potřeba zajistit vojenské kapacity a dostatečné zbraňové vybavení jde ruku v ruce probíhající revoluci ve vojenských záležitostech. Primárním cílem státu či mezinárodní organizace je dostatečná účinnost, konkurenceschopnost či zabránění zneužití proti zájmům subjektu v krizových oblastech světa (Mareš 2006).

Autor Jocelyn Mawdsley definuje zbrojní politiku jako řízení trhů s vojenským materiálem s cílem poskytnout zbraně, které jsou považovány za nezbytné pro vnitrostátní obrannou politiku. Podle něj, pokud stát nedisponuje dostatečným zbraňovým vybavením, nemůže být zcela suverénní. Mimo jiné popisuje také 3 hlavní důvody, které jsou pro stát důležité, aby si udržel svůj zbrojní průmysl. Jedná se o dosažení vítězství nebo přežití ve válce, dosažení moci a vlastní identity a v neposlední řadě také dosažení bohatství (Koblen a spol. 2012).

V rámci zbrojní politiky rozlišujeme čtyři navzájem propojené dimenze. První z nich je zbrojní průmysl včetně výrobců zbraní a výstroje, druhou jsou uživatelé zbraní včetně ozbrojených sil, třetím je obchod se zbraněmi, který zahrnuje zbrojní trh a poslední dimenzí je odzbrojení, tedy snaha o omezení zbrojení a likvidaci stávajících zbraní (Mareš 2006).

V závěru této části práce je nutné uvést také pojem offsety (offsetové programy), jehož pochopení je nezbytné pro uvedení do celkové problematiky obranného a zbrojního průmyslu do kontextu. Offsety jsou nástroj ekonomické kompenzace výdajů státního rozpočtu, které jsou spojeny se získáváním zakázek za účelem obrany a bezpečnosti. Hodnoty těchto programů jsou zadány národní legislativou a zároveň je také stanovena minimální hodnota předmětu zakázky pro aplikaci těchto offsetových programů. Obecně můžeme offsety rozdělit do třech kategorií:

Přímé offsety – cílem těchto projektů je přímá účast domácího obranného průmyslu na výrobě, dodávkách či službách, které jsou s touto zakázkou spojené. Například můžeme zmínit licenční výrobu, transfer technologií, výrobu součástí a další.

Polopřímé offsety – tyto offsety se pouze týkají například výroby, služeb, dodávek či investic do obranného a bezpečnostního průmyslu. Nejsou spojeny s přímou realizací zakázky.

Nepřímé offsety – cílem těchto offsetů je pouze podpořit investice ze strany dodavatele zbraní a zbraňových systémů v různých oblastech ekonomiky. Dále mohou mít příznivý vliv například na export výrobků a služeb (Koblen a spol. 2012).

4 Obranný průmysl ČR

Obranný průmysl České republiky upravuje Strategie vyzbrojování a podpory obranného průmyslu do roku 2025. Ta definuje obranný průmysl ČR jako „*státní a soukromé ekonomické subjekty působící na území České republiky schopné vyrobit a dodat vojenský materiál a služby potřebné pro činnost ozbrojených sil ČR, včetně kapacit na zajištění životního cyklu vojenských materiálů*“ (Ministerstvo obrany 2016). Klíčovým subjektem tohoto průmyslu je vojenský materiál, který je podle zákona č. 219/1999 Sb. o ozbrojených silách ČR vymezen jako „*vojenská výstroj, vojenská výzbroj, vojenská technika a určená technická zařízení, které jsou využívány k plnění či zabezpečení úkolů ozbrojených sil*“. Součástí českého obranného průmyslu jsou i výzkumná pracoviště či univerzity, které výraznou mírou přispívají k modernizaci vojenských technologií.

Jak uvádí Josef Procházka, domácí obranná průmyslová základna není tvořena pouze zajištěním bezpečnosti dodávek, ale také v případě nouze zajištěním dodávek ze zahraničí. Na rozdíl od zahraničního zboží jsou pořizovací ceny domácího vojenského materiálu obvykle nižší. Udržování domácího zbrojního průmyslu znamená zároveň také rozvoj technologických schopností ekonomiky státu či udržování kvality domácí výroby (Procházka 2003).

V současnosti se v oblasti zbrojního průmyslu České republiky pohybuje přibližně 255 firem. Asociace obranného průmyslu sčítá přibližně 106 společností. Téměř 90 % celého průmyslu se nachází v soukromém vlastnictví. Pouhých pět společností spadá plně pod vlastnictví státu a jsou jimi LOM Praha, Vojenský technický ústav, Vojenský výzkumný ústav, VOP CZ vlastněné ministerstvem obrany a pak společnost Explosia, jež spadá pod MPO.

Obecně můžeme říci, že českému obrannému průmyslu dominuje západní vektor spolupráce, tedy spolupráce firem s EU a NATO. Hlavním lídrem českého průmyslu s dlouholetou tradicí je společnost Czechoslovak Group, která udržuje partnerství s mnoha velkými západními zbrojovkami včetně nadnárodní firmy General Dynamics European Land System (dále jen GDELS). Toto partnerství se zaměřuje na kategorii kolových obrněných vozidel včetně obrněnců Pandur II, jež se sériově vyrábí v České republice. Spolupráce probíhá také v oblasti ženijní techniky, kde se na výrobě podvozků pro mostní systémy podílí klíčový hráč českého obranného průmyslu Tatra Trucks (Redakce AN 2021).

Nejsilnější zástup českých podniků v obranném průmyslu je v oblasti pozemních sil a vojenské elektroniky. Klíčovými výrobky českého zbrojního průmyslu je pozemní technika včele s obrněnými transportéry Pandur, na jejichž výrobu zakoupil licenci holding Czechoslovak Group, kolovými vozidly Titus 6X6, které vznikají v rámci spolupráce s firmou Nexter, bojovými vozidly pěchoty na pásové platformě ASCOD vyrábějící společností GDLS či zbraňové věže Samson MKI izraelské společnosti RAFAEL, které jsou využity na výše zmíněných Pandurech.

Dále českému průmyslu s dlouhou tradicí dominuje letecký průmysl, v jehož čele stojí Aero Vodochody. Tato společnost je klíčovým partnerem mnohých zahraničních zbrojních společností. Kromě svých významných letounů spolupracovala například se společností Sikorsky na dodávkách kokpitů pro vrtulníky, nebo se podílí na výrobě vojenského letounu KC-390. Pozemní technikou a municí se zabývá česká společnost STV Group a vojenskou elektronikou včetně výroby radarů zajišťuje ryze česká společnost Retia, která je jednou z klíčových aktérů pro tuto práci. Zásadním odvětvím je v českém prostředí výroba zbraní, které dominuje Česká zbrojovka Uherský Brod. Kromě své výroby zajišťuje

také technologický transfer do zákaznických zemí např. do Peru či Egypta (E15.cz 2017). Klíčová je nejen výroba zbraní, ale také munice, v jehož čele stojí společnost Sellier and Bellot.

V neposlední řadě nesmíme opomenout automobilku Tatra, která je nezbytná pro český zbrojní průmysl díky dodávkám těžkých nákladních vozidel a podvozků pro speciální aplikace. V oblasti vojenské elektroniky operuje kromě soukromých subjektů jako je Meopta Systems (optické systémy), MESIT Holding či Omnipol také Vojenský výzkumný ústav a vojenský technický ústav, kteří se věnují mimo jiné i pozemní a vzdušné elektronice včetně bezpilotních prostředků. V českém prostředí dále nalezneme nespočet podniků zaměřujících se na různá vojenská odvětví, jako je například gumárenský průmysl, výroba armádních stanů či operací v oblasti simulačních a tréninkových aktivit. Zástupci českého obranného průmyslu zastávají všechny hlavní sektory krom jednoho, a to lodního, byť i v něm občas realizují subdodávky pro zahraniční partnery.

4.1 Historický vývoj

Český obranný průmysl má dlouhodobou tradici a již od 19. století se řadí na přední příčky, což je dáno průmyslovostí této oblasti. V rámci Habsburské monarchie pocházely zbrojní produkce především z tehdejšího Předlitavska, Rakouska a českých zemí. V době tzv. první republiky patřilo tehdejší Československo mezi největší producenty a vývozce zbraní na světě. Mezi klíčové produkty patřila letadla společnosti Avia, lehké kulomety, dlouhé i krátké zbraně brněnské Zbrojovky a lehké tanky a děla z produkce plzeňské Škodovky nebo pražského ČKD. Následující rozmach přišel po nástupu komunistické strany do vlády v únoru 1948. V Čechách na Moravě a ve Slezsku dominoval lehký a středný

průmysl, zatímco Slovensko se zabývalo těžkým průmyslem. Hlavními tahouny tohoto období byly dodávky těžké techniky – tanků T-34, T-54/55, T-72, obrněných transportérů OT-62, OT-64, bojových vozidel pěchoty BVP-1 a BVP-2 a dalších, dále výrobky Československé zbrojovky jako je samopal vz. 58 či vz. 61 (Škorpion), vojenská vozidla automobilky Tatra, Praga či Liaz, trhavina Semtex společnosti Explosia a v neposlední řadě také letouny společnosti Aero Vodochody L-29 Delfín a L-39 Albatros (Popelínský, Tesař 2010).

Rozpad Varšavské smlouvy na počátku 90. let 20. století zapříčinil výraznou redukci zbrojního průmyslu. K omezení přispěl mimo jiné také přechod ekonomiky na tržní hospodářství.

Velké státní podniky buďto zbankrotovaly, nebo se rozdělily na malé výrobní a dodavatelské společnosti bez dostatečného vybavení a konkurenceschopnosti. Jejich cílem se staly údržby a opravy vojenské techniky. Nicméně již v tehdejší době se Česká republika začala specializovat například na radarové a komunikační systémy, letecký průmysl či lehké palné zbraně. Celkový počet techniky na území českého státu byl zásadně redukován skrze Smlouvu o konvenčních ozbrojených silách v Evropě, jež vstoupila v platnost v červenci 1992 (Procházka, Krč a Ivánek 2003). Z důvodu absence státní zbrojní politiky se mnohé podniky vydaly cestou privatizace. Z důvodu těchto problematických aspektů byl zájem západních investorů do českých zbrojních produktů minimální. S cílem podpořit tuzemský zbrojní obchod vznikla v roce 1997 Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu ČR (Kiss 2014).

Výraznými mezníky pro českou zbrojní politiku a obranné podniky byla příprava a následný vstup do NATO a zároveň také odsun bezpečnostních rizik z Evropy do jednotlivých regionů.

4.2 Legislativní rámec

Členské státy Evropské unie jsou zavázány pravidly pro export konvenčních zbraní, které jsou určeny Společným postojem Evropské rady. V rámci této kapitoly proto budeme mluvit o legislativním rámci Evropské unie, kterému ČR v plné míře podléhá. Evropská unie je druhým největším exportérem zbraní na světě. Česká republika je v rámci vývozu zbraní v EU až na 22. místě. Klíčovou roli zastává směrnice Evropského parlamentu a rady „2009/43/ES o zjednodušení podmínek transferů produktů pro obranné účely mezi členy Společenství“.

Tzv. „Společný postoj“ (Common Position) je jedním z legislativních nařízení EU a jeho cíle jsou regulovat prodej zbraní a uvalovat nezbytná zbrojní embarga. Tímto postupem chce zabránit prodeji zbraní do zemí, kde by jejich dovoz mohl porušovat mezinárodní humanitární právo. Pro regulaci obchodu se zbraněmi v Evropské unii je hlavním unijním dokumentem Kodex chování EU při vývozu zbraní. Kritéria, která tento dokument obsahuje, mají ovšem pouze deklaratorní charakter a rozhodovací pravomoci mají i nadále jednotlivé členské země (MZV ČR).

Obecně musí každá země EU včetně České republiky splňovat tyto kritéria:

1. Dodržovat mezinárodní povinnosti a závazky
2. Dodržovat lidská práva a mezinárodní humanitární právo v dané zemi
3. Udržovat regionální mír, stabilitu a bezpečnost
4. Zachovat národní bezpečnost členských států (European Parliament 2017)

Důležité je uvést, že vynutitelnost tohoto právního rámce je velmi slabá a není zde žádný prostředek, který by trestal porušení pravidel. S legislativním rámcem úzce souvisí i Dohoda o obchodu se zbraněmi (Arms Trade Treaty ATT), kterými jsou všechny státy EU členy. Dohoda, jež vstoupila v platnost 24. prosince 2014, upravuje podmínky mezinárodního obchodu s konvenčními zbraněmi a stanovuje nejvyšší možné společné mezinárodní normy pro regulaci mezinárodního obchodu s konvenčními zbraněmi (Council of the European Union 2021). Smlouva předkládá zákazy a omezení zbraní, které porušují mezinárodní humanitární právo (protipěchotní miny či kazetové munice), snaží se trvale odstranit zbraně hromadného ničení a mít pod kontrolou konvenční vývoz malých a lehkých zbraní. Státy ATT musí mít ověřeno, zda nevyváží vojenský materiál do země, jež je například zapojena do mezinárodního či nadnárodního konfliktu a zda vývoz odpovídá technickým a ekonomickým kapacitám cílové země. Klíčovým problémem smlouvy je, že ji neratifikovaly všechny státy po celém světě, včetně Izraele, a není tak možné plošně naplnit klíčové cíle smlouvy.

Agenda obranného průmyslu v České republice spadá do oblasti činnosti dvou ministerstev, a to MPO a Ministerstva obrany (dále jen MO). První zmíněné ministerstvo zajišťuje podmínky pro vývoz a dovoz vojenského materiálu, zatímco MO vytváří doktrinální dokumenty v rámci výzbroje a výstroje AČR. Ačkoliv samotné postavení obranného průmyslu nepokrývá žádný konkrétní zákon, dovoz a vývoz vojenského materiálu upravuje „zákon č. 38/199 Sb. Zákon o obchodu s vojenským materiálem“. Operaci s vojenským materiálem ještě upravuje „zákon č. 229/2013 Sb. Zákon o nakládání s některými věcmi využitelnými k obranným a bezpečnostním účelům na území ČR (zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem)“, který řeší otázku využití bezpečnostního materiálu u

soukromých subjektů. V neposlední řadě spadá do legislativního rámce samozřejmě také „*zákon č. 137/2006, Zákon o veřejných zakázkách*“ (MVZ 2019).

V současnosti Česká republika zavedla tzv. dvoustupňový systém regulace obranného průmyslu, který požaduje získání dvou licencí, a to nejdříve povolení k obchodování s vojenským materiálem a licence na konkrétní obchod. Povolení k obchodování s vojenským materiálem uděluje MPO na základě vyjádření Ministerstva vnitra, zahraničí a obrany, a pro firmy slouží jako základní předpoklad, že vůbec mohou s vojenským materiálem ve vztahu k zahraničí obchodovat. Druhou výše zmíněnou licenci uděluje Licenční správa na základě stanovisek taktéž všech tří ministerstev, a to již pro konkrétní obchodní případy (Sokol 2015).

4.3 České zbrojní podniky

4.3.1 Retia

Česká společnost Retia byla založena v roce 1993 v Pardubicích a je následovníkem jednoho z největších výrobců radarů 20. století Tesla Pardubice. Zabývá se vývojem, výrobou a modernizací komunikačních a radarových bezpečnostních a vojenských systémů, protiletadlových raketových prostředků, systémů velení a řízení, záznamových systémů a dalších. Tato zařízení dodává Armádě České republiky, členským státům NATO a dalším vojenským i civilním zákazníkům. Kromě České republiky dodává své produkty zákazníkům do více než 40 zemí po celém světě (Retia 2022).

Jedním z prvních velkých projektů společnosti pro českou armádu byl mobilní automatizovaný systém velení a řízení protivzdušné obrany RACCOS, jenž používá česká armáda dodnes, dále modernizace

protiletadlových raketových kompletů 2K12 Kub, či souprava radaru Re-VISOR, jež byla české armádě dodána v roce 2014. O pět let později představila společnost radar ReGUARD, jenž představuje v Česku první vyvinutý třídimenzionální radar pulsně-dopplerovského typu (Retia 2022).

V závěru roku 2019 MO ČR podepsalo smlouvu na dodávku radarů protivzdušné obrany Elta EL/M-2084 kategorie MADR (Mobile Air Defence Radar) s izraelskou společností Elta Systems. Současně také došlo k podpisu smlouvy o průmyslové spolupráci na dodávku těchto radarů MADR pro českou armádu mezi Eltou Systems a pardubickou Retií. Hodnota této spolupráce se pohybuje v řádu stovek miliónů korun. Kromě samotných radarů budou do ČR přeneseny i potřebné technologie a know-how včetně vystavění výrobní linky anténních modulů pro radary určenou pro výrobu komponentů radarů. Úkolem společnosti Retia je integrovat radary do protivzdušné obrany ČR a do systémů NATO. Dále také certifikace radarů, technické dokumentace či výcvik obsluhy radarů pro české vojáky (Retia 2022).

4.3.2 Excalibur Army

Excalibur Army spol. s r.o. je česká společnost, která vyrábí a obchoduje v oblasti zbrojního materiálu. Zabývá se produkcí a vývojem nových vojenských vozidel, obchodem se zbraněmi, zbraňovými systémy, střelivem, municí, opravou a údržbou vojenských vozidel.

Vojenská technika se v areálu města Šternberk začala opravovat již krátce po skončení druhé světové války. Samotná společnost byla založena v roce 1995 a její hlavní činností byl prodej vojenské munice, logistického a zdravotního vybavení, vozidel a další vojenské techniky. O pět let později se společnost rozšířila a zahájila prodej náhradních dílů pro

vojenskou kolovou a pásovou techniku a nákladní vozidla. Od roku 2014 je tato společnost součástí holdingu Czechoslovak Group, která čítá celkově 80 firem. Dále je členem Asociace obranného a bezpečnostního průmyslu (dále jen AOBP). V roce 2015 bylo uzavřeno strategické partnerství se společností General Dynamics o spolupráci na výrobě kolového obrněného vozidla Pandur II 8x8. Tímto byla posílena celková schopnost výroby podniku a údržby moderních pozemních vozidel (Excalibur Army 2022).

Excalibur Army se zabývá širokou škálou techniky pozemních sil včetně BVP, tanků, houfnic, raketometů, kolových transportérů, ženijní techniky, PVO techniky či nákladními vozy Tatra. Mezi nejznámější výrobky této firmy patří pancéřová vozidla Patriot, která se vyrábí nejen v armádní verzi, ale také pro vyprošťovací speciály českým hasičům, samohybné houfnice DANA M2 či renovace tanků T-72. Do zahraničí dodává Excalibur Army například již výše zmíněné Pandury, které v rámci skupiny vyrábí sesterská TDV (Procházka 2022).

4.3.3 AERO Vodochody AEROSPACE a.s

AERO Vodochody AEROSPACE a.s je největším leteckým výrobcem v ČR a jednou z nejstarších leteckých společností na světě. V oblasti vojenských letadel je dlouhodobým partnerem vzdušných sil mnoha zemí a zastupuje silné postavení na trhu armádního výcviku lehkých bojových letadel.

Společnost vznikla v roce 1919 v Praze a v roce 1953 byla přestěhována do Vodochod. V minulosti se podílela na spolupráci s tchajwanskou firmou Aerospace Industrial Development Corporation na výrobě letounu Aero Ae270 Ibis, spolupracovala s firmou Boeing na výrobě dílů

pro letadla Boeing 757 a 767, od roku 2000 až do 2015 byla hlavním partnerem společnosti Sikorsky Aircraft, pro kterou vyráběla díly vrtulníků Sikorsky S-76. Od roku 2007 spolupracuje například s firmou Alenia Aeronautica na výrobě centroplánů (Aero Vodochody).

Nejstarším letounem společnosti Aero Vodochody je L-29 Delfín, jenž se stal cvičným proudovým letounem všech zemí Varšavské smlouvy. Následně jej v 60. letech nahradil model Aero L-39 Albatros, jenž byl určen i pro pokračovací fázi výcviku. Tento model byl následně přepracován na L-59 Super Albatros, do kterého byl integrován systém odpalování a navigace zbraní. Svůj úspěch poté zaznamenal také lehký jednomístný bojový letoun L-159. Nejnovějším produktem současné doby je L-39NG (Aero Vodochody).

Spolupráci s Izraelem navázaly Vodochody například v roce 2018, kdy byla podepsána smlouva o modernizaci letounů L-159 a také o dodávkách systémů do nových L-39NG. Nové technologie by českým letounům měla dodat izraelská společnost Israel Aerospace Industries (dále jen IAI), díky kterým budou bitevníky disponovat nejmodernější technologií avionických systémů. Další spolupráce bude patřit i vývoji a výrobě již výše zmíněného modelu L-39 NG (Novák 2018).

4.3.4 Tatra trucks

Kopřivnická automobilka Tatra je jednou z nejstarších automobilek na světě disponující více než 170-letou nepřetržitou činností. Zásadně tak ovlivnila nejen automobilový průmysl v České republice, ale i v zahraničí. Hlavními produkty této automobilky jsou klasické kolové nákladní vozy Tatra či obrněné vozy Titus, které začala Tatra vyrábět v roce 2015 ve spolupráci s francouzskou firmou Nexter. V roce 2017 byla založena

dceřina společnost Tatra Defence Vehicles, jež se zabývá především výrobou výše zmíněných vozidel Titus a bojových vozidel pěchoty Pandur 2.

Klíčovými zákazníky jsou ozbrojené složky České a Slovenské republiky, dále Rusko, státy Společenství nezávislých států. Indie, Izrael, Austrálie či arabské země (Tatra 2022).

4.3.5 Česká zbrojovka Uherský Brod

Česká zbrojovka sídlící v Uherském Brodě byla založena v roce 1936 původně ve Strakoniciích. Patří mezi pět největších firem na světě, které se zabývají výrobou pistolí, samopalů, útočných pušek a dalších krátkých a dlouhých zbraní. Během socialistické éry zažila společnost na mezinárodním trhu největší rozkvět. Na rozdíl od ostatních zbrojních podniků se dokázala po převratu v roce 1989 velmi rychle vrátit do starých kolejí a založila svou pobočku i ve Spojených státech amerických. V letech 2003 – 2004 zbrojovka odkoupila americkou zbrojní firmu Dan Wesson a Zbrojovku Brno.

Mezi klíčové produkty České zbrojovky Uherský Brod patří samopal vz. 58, samopal vz. 61 (Škorpion) či Pistole vz. 75. Dále například útočné pušky Bren, samopaly Scorpion Evo či pistole Phantom.

Klíčovým zákazníkem této společnosti je Armáda České republiky, která v roce 2011 podstoupila kompletní přezbrojení. Od roku 2014 společnost výrazně expanduje do zahraničí a zakládá výrobní pobočky například na Slovensku či v Peru (Česká zbrojovka UB 2022).

4.3.6 Další podniky obchodující s Izraelem

Mezi další podniky a společnosti, které v minulosti navázaly nebo v současnosti spolupracují s Izraelem je například Vojenský výzkumný a technický ústav. Vojenský výzkumný ústav (dále jen VVÚ) je státní podnik sídlící v Brně. Věnuje se třem hlavním oblastem, a to speciální technice a maskování, výzkumu a vývoji speciálních kovových a nekovových materiálů. Vojenský technický ústav (dále jen VTÚ) také patří do vlastnictví státu a zabývá se vývojem a výzkumem techniky, repasí vojenské techniky a celkově zahraničním obchodem s vojenským materiálem.

V závěru je nezbytné zmínit také česko-americkou nadnárodní společnost Meoptu zabývající se výrobou optiky pro zobrazovací a osvětlovací systémy. Společnost sídlící v Přerově provádí nejen návrhy a vývoj optických systémů, ale také jejich konstrukci a výrobu. Své výrobky dodává nejen ozbrojeným složkám v zahraničí, ale také české armádě.

5 Obranný průmysl Izraele

Izraelský obranný průmysl patří ke k jednomu z nejlepších na světě a vyznačuje se především vysokou technologickou úrovní. Ačkoliv tato země není členem Severoatlantické aliance, určité izraelské bojové a elektronické systémy či speciální zařízení se objevují i v alianční výzbroji. Vysoká kvalita výrobků je zapříčiněna mimo jiné také tím, že jsou systémy prověřovány přímo v ostrém boji. Izrael se zaměřuje na širokou škálu produktů od munice, ručních palných zbraní a dělostřelectva až po sofistikované elektronické systémy a nejvyspělejší tanky na světě.

Izraelská obranná strategie je založena na třech historických základních pilířích:

1. Odstrašení
2. Včasné varování (strategické a taktické)
3. Rychlé vojenské rozhodnutí

Této strategii je nezbytné pravidelně přizpůsobovat technologické inovace. Izraelská bezpečnostní politika dlouhodobě zdůrazňuje zachování materiální technologické převahy oproti svým soupeřům, kteří se vyznačují kvantitativní převahou, co se počtu zbraní týče. Izraelci se řídí motem: co nefunguje silou, bude fungovat ještě větší silou (Bitzinger 2021).

Tímto nahrazují kvantitu kvalitou. Autoři Dvir a Tishler zároveň mluví i o vlivu obranného průmyslu na ekonomiku, která primárně závisí na:

1. Obranných potřebách země

2. Celkové hospodářské situaci země a velikosti jejího obranného průmyslu
3. Úrovní technologického rozvoje země (Dvir, Tishler 2010)

Izraelská obranná průmyslová základna je dnes v drtivé většině orientovaná na export a zahraniční prodej zbraní je klíčový pro jeho přežití. V průměru přibližně $\frac{3}{4}$ izraelské obranné produkce z hlediska hodnoty je určena pro zahraniční zákazníky. Se zahraničním zbrojním exportem úzce souvisí i podepisování vojenských výzkumných a vývojových programů, které posilují izraelské ozbrojené síly. V letech 2016 až 2020 Izrael podle SIPRI vyvezl do zahraničí zbraně v celkové hodnotě 4,14 miliardy amerických dolarů, což z něj činí osmého největšího vývozce zbraní na světě v tomto období. Jeho největšími odběrateli byla Indie (43 % všech izraelských vyvezených zbraní), Ázerbájdžán (17 %) a Vietnam (12 %). Klíčovým partnerem jsou mimo jiné i Spojené státy americké, s kterými má Izrael velmi silné vojenské a obchodní aktivity, které zahrnují obchodní smlouvy s významnými americkými společnostmi (Siddiqui et al. 2021).

Stockholmský mezinárodní institut pravidelně zveřejňuje 100 nejlepších světových zbrojních společností a v roce 2020 bylo možné na seznamu nalézt 3 největší izraelské společnosti, a to Elbit Systems, Israel Aerospace Industries a RAFAEL. V zemi se celkově nachází více než 150 obranných společností (SIPRI 2021).

V roce 2021 dosáhl celkový izraelský export zbraní svého historického maxima, a to 11,3 miliardy dolarů. Rakety a systémy vzdušné obrany tvořily 20 %, výcvikové služby 15 %, bezpilotní letouny 9 %, radarové a elektronické prostředky k boji 9 % a odpalovací zařízení 7 %. 4 %

představovaly zpravodajské služby a kybernetické prostředky (Kubovich 2022).

Hlavním úspěchem velmi rychlého a dynamického rozvoje byla kombinace dovážených technologií a izraelských inovací. Izraelské společnosti nakoupily výrobní práva a navázaly spolupráci se zahraničními firmami na výrobu finální produktů a komponentů. Izrael se změnil v technologicky vyspělou zbrojní velmoc především díky investici svého HDP ve výši 4,5 do výzkumného a vývojového sektoru a 30 % do vojenského rozvoje. Dalším klíčovým bodem byla a stále je snaha o inovace, kreativitu a chuť riskovat. V neposlední řadě je také samozřejmě podstatná historie konfliktů a válek, jež přinutila Izrael nepřetržitě hledat způsoby, jak přežít a zajistit svou bezpečnost (Bitzinger 2021).

Současný izraelský zbrojní průmysl se skládá z pozemního boje, který tvoří bojové tanky, vozidla aktivní i pasivní obrany, ozbrojená vozidla pěchoty, mobilní artilerie a minomety, pěchotní zbraně, systémy pro odstranění min, munice různých kalibrů či balistické střely krátkého doletu. Dále se jedná o střely země-vzduch, vzduch-země a munice s automatickým naváděním. Co se týče námořního boje, tak Izrael disponuje hlídkovými čluny, automatickými loděmi či systémy na ochranu lodí proti torpédům a raketám. Mimo jiné jsou to také systémy pro průzkum a sběr informací a monitorovací protiteroristické a bojové systémy zajišťující domácí bezpečnost (Rubin 2018).

Klíčová je výroba na dálku řízených vozidel, elektronických bojových systémů či vybavení pro námořní pěchotu. Izrael je dodnes považován za místo zrodu bezpilotních letounů, které jsou hlavní doménou dnešních technologií (Bohbot & Katz 2018).

Orientace na tento typ zbraní je součástí izraelské strategie s cílem minimalizovat lidské ztráty. Drony provádí nenápadný průzkum

nebezpečného terénu a dokážou zmapovat nepřátelské území. Od roku 1985 je Izrael největším světovým vývozcem těchto zařízení a tvoří téměř 60 % globálního trhu. Zákazníky jsou například Rusko, Jižní Korea, Austrálie, Francie či Německo. V roce 2010 byly izraelské drony využity i jednotkami NATO v Afghánistánu (World Action and Reaction News 2017).

5.1 Historický vývoj

První výroba ručních palných zbraní byla zahájena již ve 30. letech minulého století za účelem arabsko-izraelských válek. Z pozůstatků amerických strojů, které byly vyřazeny po druhé světové válce, začali Izraelci vyrábět granáty, lehké minomety, protitankové zbraně či plamenomety.

Prvním velkým exportním úspěchem se stal samopal Uzi, který byl sestrojen v 50. letech minulého století a byl vyvezen do mnoha zemí. Klíčovým momentem pro rozmach domácího zbrojního průmyslu bylo také embargo v roce 1967 uvalené Francií. Úspěšnému vývoji zbraní přispěla i koncentrace kvalifikovaných vůdců, inženýrů či techniků a také finanční podpora ze strany vlády. Státní izraelská společnost Israel Aircraft Industries využila partnerství se Spojenými státy americkými na dodávky bojových letounů a zahájila s nimi subdodavatelské práce včetně spolupráce s firmami Boeing a Lockheed Martin (Dr. Zeev Bonen 1994).

První dvě dekády od svého vzniku nehrál Izrael v oblasti zbrojního exportu významnou roli. Nicméně po uvalení výše zmíněného embarga ze strany Francie na dodávku zbraní v roce 1967 se postupně izraelská produkce začala navyšovat. Od roku 1975 je Izrael mezi desítkou největších exportérů zbraní na světě. Izraelský export zbraní se mezi lety 1973 a 1980 navýšil z 50 milionů dolarů na 1 miliardu dolarů za rok.

Od konce studené války domácí trhy navýšily svou konkurenceschopnost a z důvodu zapojení externích dodavatelů již nemají jistotu dodávek na domácím trhu. Ačkoliv jsou využívány levnější mimo účelové komerční komponenty, ceny nových zbraní a obranných systémů stále rostou. To vede k potřebě společností a vlády, aby spolupracovala a soutěžila i se zahraničními partnery (Dvir, Tishler 2010).

Izraelský obranný průmysl přispěl k transformaci civilního průmyslu na úspěšný sektor špičkových technologií. K této proměně přispěl izraelský podnikatelský duch, přístup k řešení problémů a systémová orientace. Obranný sektor je zároveň velmi důležitým zdrojem nového technologického know-how a expertů pro civilní high-tech průmysl.

5.2 Legislativní rámec

Základní body izraelské legislativy pro kontrolu vývozu zbraní jsou:

1. Zamezení šíření citlivých vojenských technologií, které dávají Izraeli jedinečnou výhodu před nepřítelem
2. Koordinované meziresortní jednání
3. Důsledná kontrola vývozu materiálů a zboží dvojího užití
4. Akceptace zásad kontrolních opatření aplikované ve světě
5. Urychlení procesu testování a administrace pro vývoz a poskytnutí pomoci vývozcům (Eilam 2007)

V roce 2006 Ministerstvo obrany Izraele otevřelo divizi na kontrolu exportu zbraní. Izraelská vláda v daném roce vydala nařízení, že vývoz a

obchod s jakýmkoliv produktem uvedeným ve Wasenaarském ujednání¹ požaduje povolení od oprávněných regulačních orgánů. Těmito orgány jsou myšleny oprávněné osoby z regulační sekce izraelského ministerstva obrany. Ačkoliv Izrael není členem tohoto ujednání, předpokládá se, že se těmito nařízeními plně řídí. K těmto změnám vedl tlak mezinárodních organizací, které po konci studené války usilovaly o kontrolu vývozu zbraní. Příčinou tohoto nátlaku byly postupně se objevující důkazy o tom, že Izrael vyváží své zbraně do zemí, ve kterých dochází k porušování lidských práv včetně Chile či Jihoafrické republiky.

Izraelský parlament následně rok poté schválil zákon o regulaci a monitorování vývozu zbraní, který platí společně s dohledem nad vývozem a udělování vývozních licencí. Ačkoliv tento zákon zakazuje obchod se zahraničními partnery, kteří nedodržují rezoluce Rady bezpečnosti, ve svém znění neuvádí nic o redukci exportu zbraní do zemí, kde je velká pravděpodobnost porušování humanitárního práva (Azulai 2018).

Navzdory tomu, že Izrael podepsal v roce 2014 Arms Trade Treaty, jež ustanovuje standardy pro obchod s konvenčními zbraněmi, následně ji již neratifikoval. Izrael tyto pravidla nikdy neimplementoval do své legislativy a svých politik a nikdy se jimi ani neřídil. Země čelí tlaku mezinárodního společenství z důvodu toho, že i nadále vyváží do zemí, na které jsou uvalené sankce a zbrojní embarga. Jedná se především o státy jako je Ázerbájdžán, Jižní Súdán, Srí Lanka a mnohé další. Izrael se k těmto obviněním nechce vyjadřovat a vývoz do těchto zemí popírá.

¹ Wasenaarské ujednání o vývozních kontrolách konvenčních zbraní a zboží a technologií dvojího užití bylo založeno v roce 1995. Jeho podstatou je mezinárodní výměna informací o obecných aspektech mezinárodního obchodu se strategickým zbožím (MZV ČR 2013).

V roce 2018 došlo k rozvolnění regulací na vývoz pro izraelské zbrojní firmy, které jim nově otevřelo trh do 102 zemí po celém světě kromě Libanonu, Sýrie, Iráku a Íránu. Díky této legislativní úpravě izraelské společnosti mají možnost navázat obchodní spolupráci téměř s jakoukoliv zemí, aniž by tato smlouva podléhala obdržení speciální licence od Agentury pro kontrolu izraelského zbrojního exportu, která vykonává celkový dohled nad vývozem zbraní (Azulai 2018).

V rámci komparace České republiky, respektive členského státu Evropské unie a Izraele můžeme říci, že je ČR vystavena přísnějším pravidlům pro export zbrojního průmyslu a zároveň podstupuje pečlivou kontrolu vývozu zbraní v rámci evropské legislativy. Naopak Izrael díky těmto volnějším opatřením má přístup k vývozu zbraní do všech koutů světa a k většímu ekonomickému rozmachu.

5.3 Izraelské zbrojní podniky

Izraelský zbrojní průmysl tvoří státní podniky a soukromé a kombinované společnosti. Tehdejší firma Armament Development Authority, dnes známá pod názvem Rafael, je klíčovým průkopníkem vojenského výzkumu, technologií a modernizace. Tato společnost má na svém seznamu i klíčové produkty pro Českou republiku, včetně bojové věže Samson RCWS-30, řízené střely Spike, systémy ochrany před řízenými střelami AMPS-M, raketové systémy Spider či průzkumné kontejnery Listening 4i. Jednou z největších obranných firem Izraele se stala vládní společnost Israel Aerospace Industries, která se v minulosti zaměřovala na výrobu letadel Kfir, Arava či protiletadlové střely Gabriel. V současnosti je státní společností vyrábějící vzdušné systémy pro vojenské i civilní užití.

V Izraeli působí přibližně 150 obranných firem včetně čtyřech největších subjektů, kterými jsou státem vlastněné IAI, Rafael Arms Development Authority, Israel Military Industries (dále jen IMI) a soukromá společnost Elbit Systems (Israeli Ministry of Foreign Affairs).

5.3.1 Elbit Systems

Elbit Systems je nyní jednou z největších izraelských soukromých zbrojních společností. Jedná se o vysoce technologicky pokročilou firmu, která na mezinárodním poli obchoduje se zbraněmi a prostředky pro domácí obranu. Jejich nabídku tvoří bezpilotní letouny, letecké a naváděcí systémy a lehká artilerie. Firma vznikla v roce 1996 na základě partnerství ministerstva obrany a soukromého dodavatele. Následně byla plně privatizována a rozdělena na dvě odlišné firmy. Jedna z nich se zabývá civilními technologiemi a druhá vyvíjí obranné systémy (Frantzman 2019).

Elbit Systems má své působení i na území Spojených států amerických, kde se nachází jeho dceřiné firmy EIE, Kollsman a EFW. Jednou z jeho dceřiných společností je výše zmíněný izraelský podnik IMI. Společnost Elbit Systems navázala úzkou spolupráci právě i s Českou republikou, konkrétně s pardubickou společností Retia, s cílem integrovat izraelské radary do české armády.

V České republice navázal podnik Elbit Systems úzkou spolupráci se společností Excalibur Army, které dodává věžové stanice Samson pro výrobu vozidel Pandur II (Elbit Systems).

5.3.2 RAFAEL Advanced Defence Systems

Rafal Advanced Defense Systems známá pod názvem RAFAEL, je státní společnost vyrábějící obranné technologie. V současné době je klíčovým

specialistou v oblastech obrany a technologických inovací, které se pravidelně přizpůsobují novým bojovým podmínkám na zemi, moři, ve vzduchu a ve vesmíru. Od roku 1948 byla součástí vědeckého oddělení Ozbrojených sil Izraele (dále jen IDF). V roce 2001 přešla plně pod státní správu. Společnost investuje vysoké procento ze zisku do výzkumu a vývoje, který se zabývá zpracováním obrazu, mechanickými procesy, elektronikou, mikro elektronikou, vývojem softwaru, aeronautikou, raketovými motory a pyrotechnikou (Rafael Co.).

Společnost má své sídlo v Haifě a produkuje řadu systémů pro letectvo, pozemní jednotky, námořnictvo, protivzdušnou obranu i pro oblast elektronického boje či průzkumu. Pro pozemní síly vyrábí protitankové řízené střely, v oblasti letectví je specialistou na protiletadlové řízené střely rodiny I-Derby a Python 5 či řízené protizemní munice skupiny Spyder. Dále se jedná o pozorovací systém TopLite, pancéřování či různé bojové věže. Současně se také podílí na výrobě systémů dálkově řízených bezpilotních letounů a námořních dronů např. typu Protector (Rafael Co.).

Nejznámějšími produkty společnosti jsou již výše zmínění řízená střela Python, protiraketové systémy Iron Dome, střela Blue Sparrow či bojové vozidlo Ze'ev. (Rafael Co.). České republice dodal Rafael systém protivzdušné obrany Spyder, a navázal tak úzkou spoluprací s českou společností Retia a.s, která se společně s Vojenským technickým ústavem bude na integraci Spyderu do české armády podílet

5.3.3 Israel Military Industries

Zbraně izraelské společnosti Israel Military Industries si získaly mezinárodní pověst. Společnost, jež byla založena v roce 1933, je dnes světovou špičkou ve vývoji inovativních ručních zbraní pro armádu, bezpečnostní

služby či soukromý sektor. Dříve byla součástí podniku Elbit Systems, nicméně v roce 2005 byla privatizována a vznikla jako nový samostatný podnik. Hlavními zbraněmi IMI jsou pistole Uzi, Jericho, Masada a Barak, dále lehké kulomety typu Galil a Negev a útočné pušky typu Tavor. Celkově se společnost zaměřuje na pět oblastí a těmi jsou: muniční systémy, pozemní systémy, raketové systémy, pokročilé systémy a střelivo malého kalibru. Zbraně jsou dodávány izraelským bezpečnostním složkám, především izraelské armádě. Přibližně 60 % jejich příjmů pochází z vývozu. Své distributory má mimo jiné v Norsku, Belgii, Řecku a na Filipínách (IMI systems).

5.3.4 Israel Aerospace Industries

Jedná se o státní letecký podnik, jenž je největším izraelským producentem civilních a vojenských letadel. Podílí se na výrobě námořních plavidel, navigačních systémů, zpracování internetových sítí a kybernetické ochrany či na výrobě monitorovacího zařízení. V neposlední řadě provádí také integraci vesmírných technologií za pomoci satelitů na oběžné dráze společně s vedením pozemních kontrolních středisek, center a odpalovacích ramp pro národní i komerční účely (IAI).

Společnost vznikla v roce 1953 s názvem Vládní institut pro letectví. Následně byla přejmenovaná na Bedek Aviation Company s cílem provádět údržbu a generální opravy letadel. Klíčovým úspěchem pro rozmach této společnosti bylo navrhování vlastních letadel a systémů pro zemi a vzduch. IAI se zabývá také opravami a údržbou letadel a vrtulníků, modernizací letadel s tou nejnovější avionikou, navrhuje a vyrábí námořní a pozemní systémy, zařízení na elektronický boj, radary a rakety (IAI).

Mezi dceřiné společnosti IAI patří také Elta Systems, jenž uzavřel s Českou republikou smlouvu na dodávky 3D radarů typu MADR pro

českou armádu. Na její integraci se taktéž podílí již výše zmíněná česká společnost Retia.

Nejznámějšími produkty této společnosti jsou víceúčelové stíhací letouny Lavi, stíhací letouny Kfir a Nešer, Rafael Python 5 ve spolupráci s firmou Rafael, protitankové řízené střely Nimrod a Lahat či námořní systém Gabriel (IAI).

6 Vývoj vzájemného obranného průmyslu ČR a Izraele v letech 2010 – 2020

6.1 Charakteristika současné české a izraelské ekonomiky

Izrael je dnes domovem světových hráčů v nejrůznějších oborech včetně high-tech, průmyslu a inovace. Jeho ekonomika je dostatečně silná na to, aby byla schopná odolávat případným sporům s arabskou stranou. Dnes se pyšní statusem vyspělé průmyslové země, jejíž výroba je založena primárně na intenzivním výzkumu a vývoji.

V současné chvíli se odhaduje hrubý domácí produkt (HDP) Izraele na 402 miliard dolarů. Z důvodu pandemie koronaviru poklesla izraelská ekonomika o 2,4 %. Již nyní odborníci zaznamenávají růst HDP o 3,1 % a v následujícím roce odhadují narůst o 3,7 %. V rámci regionu Blízkého východu se nachází Izrael v HDP na obyvatele na třetí příčce ihned po Kataru a Spojených arabských emirátech. Největší podíl na HDP tvoří sektor služeb, poté až průmysl či zemědělství. Klíčovým průmyslovým odvětvím je právě ten zpracovatelský, jehož hlavními artikly jsou právě obranné technologie. V loňském roce představoval průmysl 26,5 % HDP (CzechTrade 2021).

Ekonomika České republiky patří k nejrozvinutějším v Evropě a její hrubý domácí produkt je srovnatelný s ostatními evropskými vyspělými státy. V roce 2020 dosahoval 243,5 miliard dolarů a řadí se tak na 16. pozici nejsilnější ekonomiky v EU. Stejně jako u Izraele se jedná o silně exportní ekonomiku, která překonala v roce 2018 hranici 4,4 bilionů korun.

Vzhledem k tomu, že je Česká republika součástí Evropské unie a vzájemný obchod včetně spolupráce na obranném průmyslu je Evropskou unií silně ovlivněn, je nezbytné zmínit i základní informace o obchodní výměně mezi Izraelem a EU. Rámec těchto vzájemných vztahů je určován Asociační dohodou, která napomohla téměř k celkové liberalizaci mezi EU a Izraelem. V roce 2020 vyvezla Evropská unie do Izraele zboží v hodnotě 19 507 milionu eur. Z Izraele do EU bylo dovezeno zboží v hodnotě 11 525 milionu eur. Pokud se konkrétně zaměříme na Českou republiku, je nezbytné zmínit, že ačkoliv naše země nepatří mezi klíčové obchodní partnery, značně převyšuje svým exportem Polsko, Rakousko či Maďarsko. Zároveň také do Izraele vyveze o polovinu více zboží než například do Indie, Kanady či Brazílie. V roce 2020 vyvezla ČR do Izraele zboží v hodnotě 18,4 miliard korun, zatímco z Izraele bylo dovezeno zboží v hodnotě 5,4 miliard korun (CzechTrade 2021).

6.2 Způsob udělování licencí

Oblast vývozu, dovozu a tranzitu citlivých komodit jako jsou právě zbraně, je regulována zákonem č. 62/2000 Sb. o některých opatřeních při dovozu a vývozu výrobků a o licenčním řízení. Proces vydávání licencí má na starosti Licenční správa Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, jež vznikla v roce 1993. Licenční správa vydává licence a povolení na základě podaných žádostí a rozhoduje o vydávání mezinárodních importních certifikátů, díky kterým je dokazováno, že dovozce má skutečně právo importovat uvedené zboží do ČR. Dále licenční správa vykonává kontrolní a vyhodnocovací činnost (Rozehnalová 2006).

Povolení k obchodu a samotné licence jsou uděleny pouze právnické osobě se sídlem na území České republiky, jejíž základní kapitál není tvořen vklady zahraničních osob z více jak 49 %.

Držitelé povolení mají povinnost ve druhém stupni povolávacího procesu žádat o udělení licence pro každý konkrétní obchodní případ. Dále musí předložit vyplněnou žádost, jež obsahuje návrh na obchodní smlouvu, informace o specifikaci a množství vojenského materiálu a doklad o konečném užití zboží. Poté, co je licence udělena, musí její držitel hlásit její využívání a v případě nesplnění jejího účelu či skončení doby platnosti musí být licence do 15 dnů vrácena ministerstvu. Informace o tom, jak je licence využívána, tedy o importu či exportu, zaznamenávají celní orgány² (Zákon č. 38/1994).

6.3 Vývoz zbrojního materiálu z ČR do Izraele

Pro důkladný popis vývoje česko-izraelského průmyslu je také nezbytné zmínit postupný přesun Izraele na první příčku v počtu udělování licencí pro třetí země. Klíčovými konkurenty mezi odběrateli českých zbrojních produktů jsou Thajsko, Indie, Spojené státy americké či SAE. V roce 2010 se Izrael bohužel neumístil ani na jedné ze tří předních příček. S největší pravděpodobností se jednalo o důsledky ekonomické krize z roku 2009.

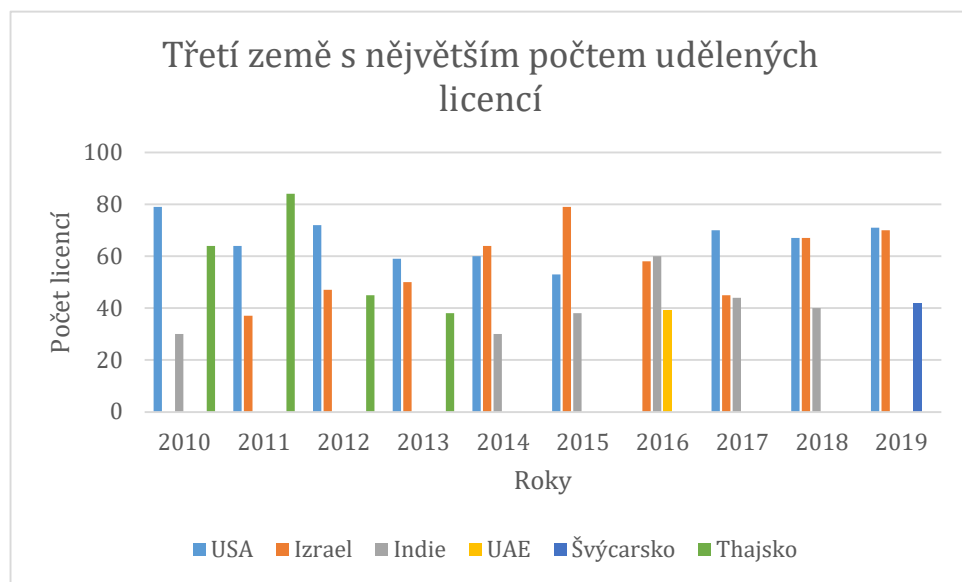
V roce 2011 Izrael obsadil třetí místo s počtem 37 udělených licencí. V následujícím roce vydobyl druhou příčku s počtem 47 licencí. Na první pozici stanuly USA, jež získaly téměř dvojnásobný počet, a to 72 licencí.

² Záznamy uvádí Celní správa ČR pouze v případě dovozu či vývozu do třetí země. V případě, že se jedná o členský stát EU, záznam provede samotný držitel.

Těsně v patách stanulo Thajsko s počtem 45. V roce 2013 obsadil Izrael stejnou pozici jako v předchozím roce, a to druhou příčku s počtem 50 licencí. S pouze zanedbatelným počtem 59 licencí jej předběhly USA. Velmi úspěšným rokem se stal rok 2014, kdy se Izrael postavil do čela českého zbrojního exportu do třetích zemí a pro vývoz do této země bylo uděleno 64 licencí. Spojené státy obsadily druhou příčku s počtem 60 a následně Indie s 30 licencemi. Následující rok byl stejně úspěšný jako předchozí a Izrael opět stanul na přední příčce tentokrát s rekordním počtem 79 udělených licencí. Tentokrát se značným rozdílem, kdy USA měly na druhé pozici 53 licencí a Indie třetí příčku s 38 licencemi (MPO Výroční zprávy 2010 – 2020).

Druhá polovina zkoumaného období opět zaznamenala pokles v úspěchu a zařadila Izrael do druhé pozice v získaných licencích s počtem 58. O pouhé dvě licence jej předběhla tentokrát poprvé Indie s 60 licencemi. Historicky poprvé se na prvních třech místech neobjevily USA, ale nahradily jej na třetí pozici SAE s počtem 39 licencí. V roce 2017 se na první příčku vrátily opět Spojené státy s počtem 70 licencí, na druhou pozici Izrael se 45 licencemi a třetí pozici obsadila Indie. Následující rok byl pro Izrael a Spojené státy vyrovnaný a obě země získaly 67 licencí. Rok 2019 umístil Izrael opět na druhou příčku o pouhou jednu licenci méně, a to 70, zatímco Spojené státy americké disponovaly 71 licencemi. Na třetí pozici se dosud poprvé za toto zkoumané období objevilo Švýcarsko s počtem 42 licencí. Zásadním rokem tohoto výzkumu je rok 2020, kdy se Izrael po 8 letech vůbec neumístil v pořadí. Z tohoto důvodu není v grafu níže zaznamenán rok 2020 (MPO Výroční zprávy 2010 – 2020).

Graf č. 1 – Třetí země s největším počtem udělených licencí

Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

6.3.1 Hodnoty udělených a využitých licencí

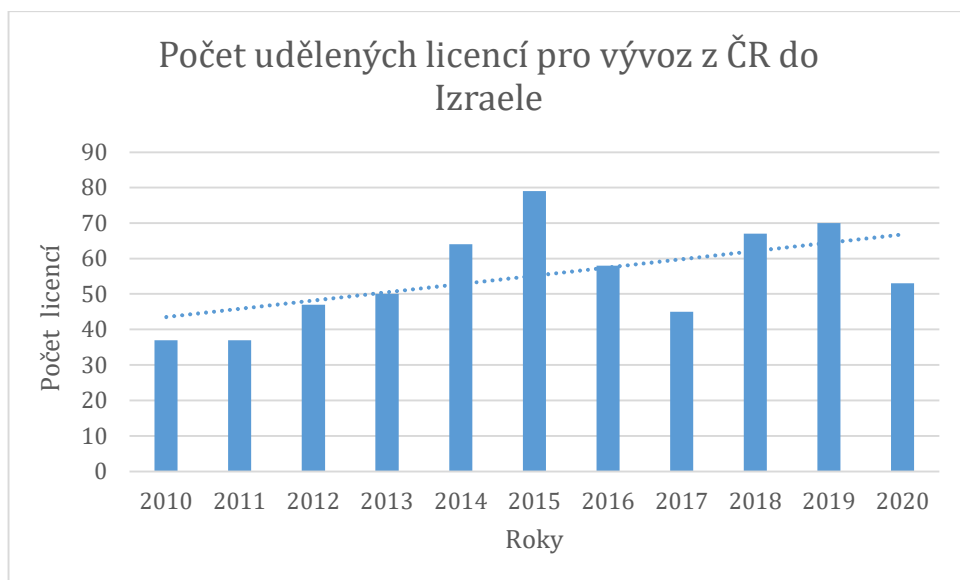
Česká republika udělila v průběhu posledního desetiletí význačné množství licencí pro vývoz zbrojního materiálu a dokazuje tím, že jsou české zbrojní podniky důležitým obchodním partnerem pro izraelská odvětví. V roce 2010 udělila 37 licencí v hodnotě 3 588 eur, z kterých ovšem byly využity licence pouze ve výši 1 440 eur. V roce 2011 byl počet licencí stejný, nicméně hodnota udělených licencí se snížila na 2 251 eur. Hodnota využitých licencí byla ovšem navýšena na 2 601 Eur. V tomto případě se nejspíše čerpaly licence udělené ještě v přechozích letech. V roce 2012 se počet udělených licencí navýšil o 10, tedy na 47 v celkové hodnotě 3 044 eur. Částka využitých licencí byla nižší, a to pouhých 2 031 eur.

V roce 2013 počet licencí výrazně narostl na 50 v celkové hodnotě 6 710 eur. Hodnota využitých licencí byla stejně jako v předchozích případech o něco nižší a představovala pouze 4 229 eur. O rok později se počet udělených licencí oproti roku 2010 téměř zdvojnásobil. Jednalo se o 64 licencí v částce 8 850 eur. Celková hodnota využitých licencí byla opět o něco nižší, a to o více než polovinu. Rok 2015 opět zaznamenal navýšení počtu licencí na 79 v celkové hodnotě 29 966 eur. Hodnota využitých licencí byla extrémně nízká oproti hodnotě udělených licencí, a to 7 532 eur.

Rok 2016 představoval poprvé od roku 2010 snížení počtu udělených licencí na 58 v celkové hodnotě 27 683 eur. Hodnota využitých licencí se vrátila do standardu tak, jak ji známe v roce 2014 a představovala necelou polovinu hodny udělených licencí, tedy 12 538 eur. O rok později došlo k opětovnému poklesu udělení licencí na 45 v celkové výši 30 775 eur. Rozdíl hodnoty mezi udělenými a využitými licencemi se opět o něco snížil a využitá licence v tomto případě představovaly 20 188 eur. V roce 2018 se udělené licence navýšily o 22 oproti předchozímu roku v celkové výši 72 674 eur. Ačkoliv hodnota udělených licencí v tomto roce byla extrémně vysoká, celková částka využitých licencí byla pouhých 15 277 eur. V následujícím roce se počet licencí vyšplhal na 70 v hodnotě 37 984 eur, zatímco hodnota využitých licencí byla opět extrémně nižší než částka udělených licencí, a to 7 193 eur. V posledním roce tohoto výzkumu bylo uděleno 53 licencí, tedy rapidní pokles oproti předchozím dvěma letům. Tyto licence byly v hodnotě 20 941 eur, nicméně hodnota využitých licencí byla více než polovina této částky, a to 11 172 eur (MPO Výroční zprávy 2010 – 2020).

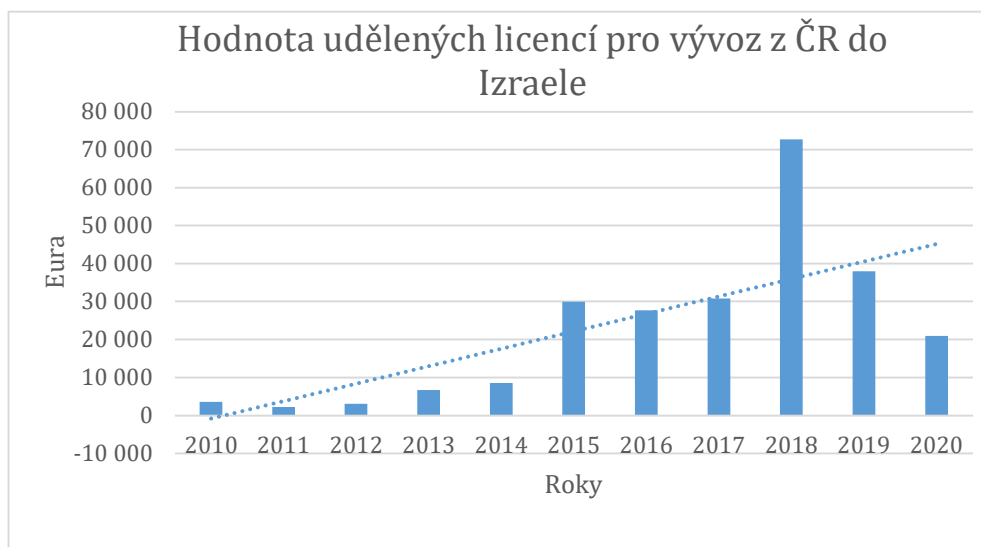
VÝVOJ VZÁJEMNÉHO OBRANNÉHO PRŮMYSLU ČR A IZRAELE V LETECH 2010 – 2020

Graf č. 2 – Počet udělených licencí pro vývoz z ČR do Izraele

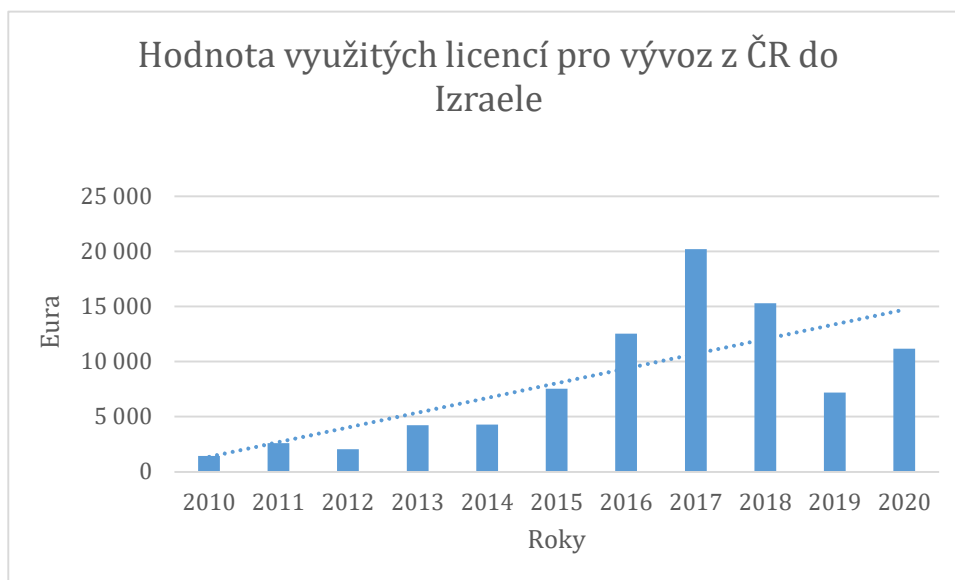
Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

Graf č. 3 – Hodnota udělených licencí pro vývoz z ČR do Izraele

Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

Graf č. 4 – Hodnota využitých licencí pro vývoz z ČR do Izraele

Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

6.3.2 Položky vyvezené v průběhu let 2010 – 2020

Udělené licence v roce 2010 se vztahovaly na tyto položky: zobrazovací vybavení, pozemní vozidla, střelivo, vzdušné dopravní prostředky, výrobní zařízení, miny a bomby, zbraně s ráží menší než 22 mm (dále jen: do 22 mm), elektronická zařízení a energetické materiály. Všechny tyto položky byly uplatněny i v rámci využitých licencí doplněné o podpůrné technologie. V následujícím roce byly uděleny licence na tytéž položky mimo miny a bomby, zbraně (do 22 mm) a energetickými materiály. Naopak k nim přibýly nové produkty oproti předchozímu roku, a to zařízení a materiály technické dokumentace a pancéřové vybavení. Licence na všechny tyto produkty byly také využity. V roce 2012 byly uděleny licence na vývoz střeliva, miny a bomby, pozemní vozidla, chemické látky, energetické materiály, letadla, elektronické, zobrazovací a výrobní

zařízení, pancéřové vybavení, výkovky a odlitky a zařízení technické dokumentace. Licence všech těchto položek byly taktéž využity. V následujícím roce přibýly v udělených licencích položky včetně obou druhů zbraní (do i nad 20 mm) a vybavení k řízení palby. Mezi využití licence ovšem už nepatřilo vybavení k řízení palby a pancéřové vybavení. V roce 2014 spadaly do produktů udělených licencí taktéž zbraně do i nad 20 mm, střelivo, vybavení k řízení palby, pozemní vozidla, elektronická a zobrazovací zařízení, zařízení pro vojenský výcvik, výkovky a odlitky, výrobní zařízení a technologie. K produktům, jejichž licence byly skutečně využity, byly doplněny ještě chemické látky a pancéřové vybavení. V roce 2015 patřilo k produktům udělených licencí pouze zbraně (do 20 mm), střelivo, pozemní vozidla, letadla, elektronická a zobrazovací zařízení, pancéřové vybavení, výkovky, výrobní zařízení a technologie. K využitým licencím přibýlo pouhé vybavení k řízení palby.

Hlavními položkami pro rok 2016 byly opět zbraně (do 20 mm), miny, střelivo, pozemní vozidla, chemické látky, elektronická a zobrazovací zařízení, výkovky a odlitky a výrobní zařízení. V tomto případě nebyly využity miny, ale naopak byly využity licence pro elektronická zařízení. V následujícím roce byly položky udělených licencí téměř podobné jako v předchozím roce navíc doplněny o vybavení k řízení palby a pancéřové vybavení. I v roce 2017 byly všechny produkty udělených licencí využity a obohaceny navíc o letadla a vzdušné dopravní prostředky. V roce 2018 tvořily hlavní položky opětovně zbraně (do i nad 20 mm), střelivo, pozemní vozidla, letadla, elektronická a zobrazovací zařízení, zařízení technické dokumentace a výrobní zařízení. Všechny tyto položky byly využity a nadále doplněny o výkovky a odlitky. V následujícím roce se jednalo o tytéž položky doplněny navíc o chemické látky,

energetické materiály, pancéřové vybavení a výkovky a odlitky. Všechny tyto položky byly taktéž využity. V posledním roce tohoto výzkumu byly uděleny licence na zbraně (do i nad 20 mm), vybavení k řízení palby, pozemní vozidla, letadla, elektronická a zobrazovací zařízení, výkovky odlitky, zařízení technické dokumentace a výrobní zařízení. Licence byly navíc využity ještě i na energetické materiály (MPO Výroční zprávy 2010 – 2020).

6.4 Dovoz zbrojního materiálu z Izraele do ČR

6.4.1 Hodnoty udělených a využitých licencí

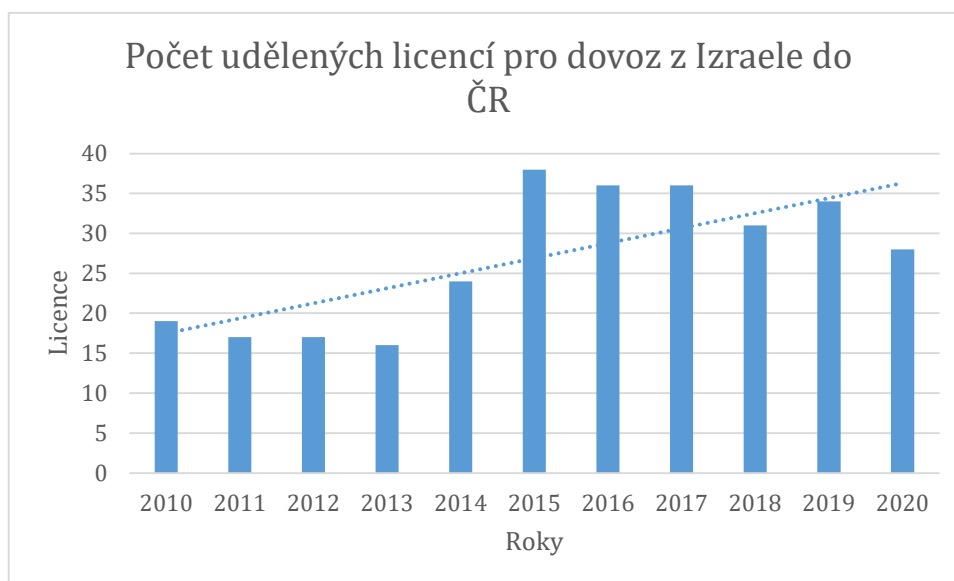
Pro dovoz vojenského materiálu do České republiky bylo v roce 2010 uděleno 19 licencí v celkové hodnotě 4 132 eur. Využity z toho byly licence pouze v hodnotě 2 069 eur. Následující rok se počet licencí snížil na 17 v celkové hodnotě 1 582 eur. Hodnota využitých licencí byla pouhých 499 eur. V roce 2012 byl počet udělených licencí stejný, a to 17 v hodnotě 1 590 eur, nicméně částka využitých licencí byla opět výrazně snížena, a to na 869 eur. V následujícím roce došlo ještě ke snížení licencí na 16 v hodnotě 1 226 eur. Hodnota využitých licencí opět klesla na 854 eur. V roce 2014 se počet udělených licencí vyšplhal na 24 v hodnotě 3 872 eur. Hodnota využitých licencí byla méně než polovina této částky, a to 1 163 eur. V roce 2015 množství licencí rapidně vzrostlo na 38 v hodnotě rekordních 74 500 eur. Tato částka ovšem ani zdaleka nebyla využita a využití licence hodnotíme na pouhé 7 532 eur.

V druhé polovině zkoumaného období získal Izrael pro vývoz do ČR 36 licencí ve výši 212 241 eur. Využity byly licence pouze v hodnotě 4 866 eur. Stejně množství licencí bylo uděleno i v roce 2017 nicméně v

VÝVOJ VZÁJEMNÉHO OBRANNÉHO PRŮMYSLU ČR A IZRAELE V LETECH 2010 – 2020

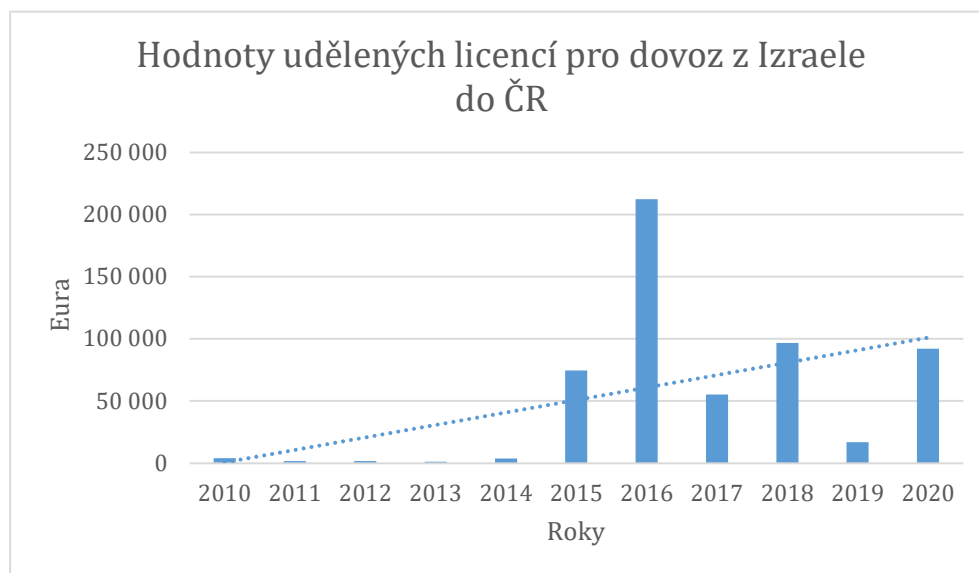
daleko nižší částce, a to v hodnotě 55 291 eur. Využita byla částka pouhých 7 631 eur. O rok později získal Izrael o něco méně licencí, a to 31, nicméně v hodnotě 96 724 eur. Využité licence přesahovaly mírně 10 % hodnoty udělených licencí, a to 14 898 eur. V roce 2019 dosáhly licence počtu 34 v hodnotě 16 928 eur. Hodnota využitých licencí v tomto případě převýšila částku udělených licencí o 1 329 eur. V posledním roce tohoto výzkumu bylo Izraeli uděleno z České republiky 28 licencí v hodnotě 92 159 eur. Licence byly využity v pouhé výši 5 436 eur (MPO Výroční zprávy 2010 – 2020).

Graf č. 5 – Počet udělených licencí pro dovoz z Izraele do ČR

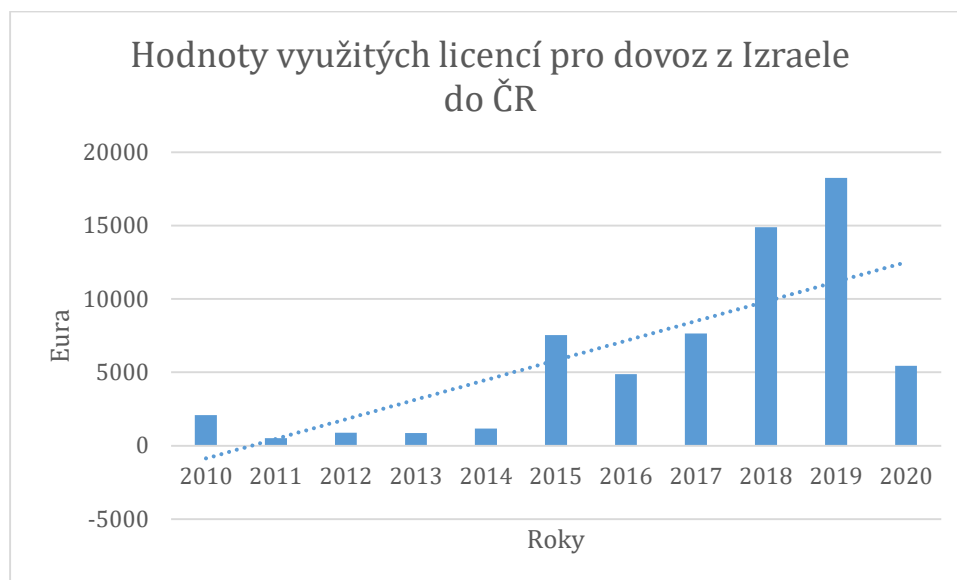
Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

Graf č. 6 – Hodnoty udělených licencí pro dovoz z Izraele do ČR

Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

Graf č. 7 – Hodnoty využitých licencí pro dovoz z Izraele do ČR

Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

6.4.2 Položky dovezené v průběhu let 2010 – 2020

V roce 2010 byly uděleny licence pro dovoz z Izraele do České republiky na tyto položky: letadla, miny, elektronická a výrobní zařízení, zbraně (do 20 mm) a pozemní vozidla. Využité licence byly na všechny tyto zmíněné položky navíc doplněny o pancéřové vybavení a vybavení k řízení palby. Následující rok byly produkty udělených licencí téměř ty samé s tím, že byly obohaceny o zařízení technické dokumentace a pancéřové vybavení. Naopak v roce 2011 nebyly uděleny licence pro energetické látky, zbraně (do 20 mm) a miny. Licence na všechny tyto výrobky byly zároveň i využity. V roce 2012 patřily mezi položky udělených licencí zbraně (do 20 mm), pozemní vozidla, letadla, elektronická, pancéřová a zobrazovací zařízení a technologie. Všechny tyto položky kromě technologií byly také využity. Navíc byly doplněny o střelivo. O rok později byly uděleny licence na podobné produkty doplněné o střelivo, vybavení k řízení palby a elektronická zařízení. Všechny tyto produkty byly taktéž využity, nicméně místo vybavení k řízení palby byly licence využity na pozemní vozidla. V roce 2014 byly uděleny licence pro dovoz materiálu z Izraele do České republiky pro zbraně (do i nad 20 mm), vybavení k řízení palby, pozemní vozidla, letadla a elektronická a zobrazovací zařízení. Reálně byly ovšem dovezeny všechny produkty kromě zbraní (nad 20 mm) a letadel. V následujícím roce byly uděleny licence na zbraně (do i nad 20 mm), střelivo, vybavení k řízení palby, pozemní vozidla, letadla, elektronická, zobrazovací a výrobní zařízení, zařízení technické dokumentace a nově programová vybavení. Všechny tyto položky byly i reálně využity snad jen kromě právě výše zmíněného programového vybavení a pozemních vozidel.

Rok 2016 se vyznačoval udělenými licencemi na zbraně (do i nad 20 mm), střelivo, vybavení k řízení palby, pozemní vozidla, letadla, pancéřové vybavení, zobrazovací zařízení a výkovky a odlitky. Reálně byly dovezeny všechny tyto produkty kromě pancéřového vybavení, jenž bylo nahrazeno elektronickým zařízením. V následujícím roce byly uděleny licence na tytéž produkty obohaceny navíc o miny a bomby, které jediné z těchto produktů nebyly reálně využity společně s elektronickým zařízením. V roce 2018 obsahovaly udělené licence zbraně (do i nad 20 mm), miny a bomby, pozemní vozidla, letadla, elektronická a zobrazovací zařízení, pancéřové vybavení. V tomto případě licence nebyly využity na miny a bomby a pancéřové vybavení. V následujícím roce se udělené licence taktéž shodovaly s většinou produktů doplněné o střelivo a vybavení k řízení palby. Všechny tyto licence byly zároveň i využity. V závěrečném roku tohoto výzkumu byly uděleny licence na zbraně (do i nad 20 mm), vybavení k řízení palby, pozemní vozidla, letadla, elektronická a výrobní zařízení a pancéřové vybavení. Všechny tyto produkty byly zároveň i reálně dovezeny, kromě podpůrného výrobního zařízení, které bylo nahrazeno minami a bombami (MPO Výroční zpráva 2010 – 2020).

6.5 Brokering zbrojního materiálu

Do uskutečněného vývozu velmi často započítáváme i tzv. brokering, tedy dovoz a následný vývoz v tomto případě zbrojního materiálu. Tato spolupráce s třetími zeměmi se uzavírá především v případě, kdy jedna ze zemí má silnější postavení u nákupce a může napomoci k efektivnějšími obchodu.

Poprvé z našeho zkoumaného období byl tento proces uskutečněn v roce 2011, kdy byly uděleny dvě licence pro dovoz do Izraele a následný

vývoz do Mongolska. Jednalo se o 11 položek v hodnotě dovozu 6 tisíc eur a následném vývozu v hodnotě 13 tisíc eur. Tento samý proces se uskutečnil i pro Thajsko, kdy byla udělena 1 licence pro 10 položek. Dovozy do Izraele byl v hodnotě 77 tisíc eur, následný vývoz do Thajska 108 tisíc eur, nicméně tato licence nebyla využita. V následujícím roce bylo do brokeringu zaangažováno opět Thajsko, jehož jediná licence tentokrát byla využita. Dovozy do Izraele byl nejprve 48 tisíc eur, následný vývoz do Thajska ve výši 64 tisíc eur. V roce 2012 proběhl brokering také do Ruské federace, kdy byla udělena jedna licence v počtu 10 položek. Hodnota dovozu do Izraele byla 188 tisíc, hodnota vývozu do Ruska byla 194 tisíc. V roce 2013 došlo k brokeringu pouze u Thajska, jehož jediná licence obsahovala opět 10 produktů v konečné částce 350 tisíc eur. V následujícím roce licence pro dovoz a okamžitý vývoz do Thajska nebyla udělena.

V roce 2015 hrál v případě brokeringu Izrael konečného odběratele. Vývoz 1 licence o počtu 6 položek byl uskutečněn nejdříve do USA v hodnotě 3 021 eur a následně produkty putovaly do Izraele v hodnotě 3 078 eur. Jak uvádí odborník, v tomto případě mohl hrát roli americko-izraelský podpůrný program Foreign Military Financing (dále jen FMF), jenž dlouhodobě podporuje Izrael v dodávkách zbraní. V případě Nigeru, kde byla udělena jedna licence o počtu 4 položek, se jednalo o dovoz materiálu do Izraele ve výši 13 577 eur a následném vývozu do Nigeru v hodnotě 17 651 eur (MPO Výroční zprávy 2010 – 2020).

V roce 2016 a 2017 se brokeringu nezúčastnila žádná ze zemí. Následně až v roce 2018 byl uskutečněn vývoz 4 položek schválených jednou licencí přes Bulharsko do Izraele. Do Bulharska byly dovezeny položky v hodnotě 151 tisíc eur, do Izraele byly následně vyvezeny v hodnotě 268 tisíc eur. V následujícím roce se systém brokeringu opět

nevyužil. Až následně v roce 2020 byla opět udělena jedna licence pro 6 položek s cílem vyvézt zboží do Izraele přes Spojené státy americké. Opět se s velkou pravděpodobností jednalo o poskytnutí zbraní v rámci FMF (Tiskové zprávy MPO 2010-2020).

6.6 Shrnutí

Ministři obrany České republiky a Izraele podepsali v roce 2009 novou dohodu o spolupráci v oblasti obrany, a to Memorandum o porozumění, kde byla definována vzájemná vojenská a obranná spolupráce. Právě toto memorandum označilo vzájemné vztahy za nadstandardní a položilo základ pro navázání vzájemného dialogu (Redakce MO ČR 2015). Tomuto memorandu předcházely jednotlivé zbrojní spolupráce již od 90. let včetně například projektu české vlády na modernizaci tanků T-72M4CZ, do kterých byly zabudovány izraelské powerpacky Nimda NPP 2000-1. Tuto kooperaci můžeme charakterizovat jako první vlaštovku v česko-izraelské spolupráci. Společně s memorandumem proběhla také ratifikace mezivládní smlouvy v oblasti vědy a výzkumu (Vieira, Haladová 2009).

Z důvodu snižování obranného rozpočtu České republiky a zároveň také komplikované bezpečnostní a vnitropolitické situace v Izraeli nebylo možné několik let navázat strategický dialog a převést jej do praxe. Můžeme si všimnout, že vzájemný dovoz a vývoz zbrojního materiálu rostl od roku 2010 pouze nepatrně. Česká republika udělila pro rok 2010 a 2011 stejný počet licencí, ačkoliv se v roce 2012 navýšily o 10, následující rok byl počet licencí pouze o tři více, a to 50. Hodnoty licencí rostly oproti následujícím létům velmi pomalu. Ještě horší vývoj jsme zaznamenali v případě dovozu z Izraele do ČR. Zatímco v roce 2010 bylo uděleno

pro dovoz alespoň 19 licencí, v následujících třech letech počty dokonce klesaly. Stejně tak i hodnoty licencí.

Zásadní zlom nastal v roce 2014, kdy došlo ke dvěma jednáním na úrovni ministrů obrany, kteří česko-izraelskou obrannou spolupráci oživil.

První kolo strategického dialogu se uskutečnilo v Izraeli v září 2014, na které navázali experti z obou zemí v lednu 2015. Tato jednání přinesla úspěch v rozvoji celkem devíti oblastí, a to jak na úrovni resortů obrany (armád), tak i na úrovni průmyslových odvětvích a akademických kruhů (strategické a bezpečnostní konzultace, obranný průmysl, kybernetická bezpečnost, plánování operací a mnohé další). Právě v roce 2015 se sešel náměstek pro řízení Sekce obranné politiky a strategie MO Jakub Landovský se svým protějškem ředitelem politicko-vojenské kanceláře ministra obrany Izraele Amose Gilada, aby pokračovali ve strategickém dialogu mezi Českou republikou a Izraelem (Redakce MO ČR 2015).

Výrazné zlepšení ve vzájemné spolupráci můžeme vidět i ve výše uvedených grafech. Počty udělených licencí pro vývoz z České republiky do Izraele od roku 2014 opravdu vzrostly, a to na 64 licencí a v roce 2015 na 79. Následně počty opět zaznamenaly pokles. Důležité je ale zmínit, že hodnoty využitých licencí od roku 2014 kontinuálně rostly.

Pro dovoz z Izraele spíše platí, že od roku 2014 počet licencí vzrostl a následně stagnoval. Hodnoty využitých licencí nicméně stejně jako v případě vývozu kontinuálně narůstaly.

Rok 2016 byl pro Českou republiku ve vývozu zbrojního materiálu velmi úspěšný. Celkově hodnota přesáhla 18 miliard korun, což byl nejlepší výsledek v historii.

V druhé polovině zkoumaného období se počet udělených licencí pro vývoz z České republiky postupně navyšoval až do roku 2020, kdy klesl počet udělených licencí na 53. Hodnoty využitých licencí se každým rokem nepravidelně měnily. V roce 2017 byla zaznamenána nejvyšší hodnota využitých licencí za celé zkoumané období, a to 20 188 eur. Paradoxně byl ovšem v tomto roce udělen jeden z nejnižších počtů licencí, a to pouhých 45 na rozdíl od roku 2019, kdy bylo uděleno 70 licencí. *„Právě v roce 2019 byla uzavřena významná zakázka mezi českou společností Tatra trucks a organizací IFARA na dodávku celkem dvanácti hasičských speciálních vozů“* uvádí zástupce Excalibur Army. Jednalo se o osm kusů cisternových stříkaček CAS 30 na podvozku Tatra Phoenix 4 x 4 a čtyři vozidla stejné modelové řady o provedení 6 x 6 určená pro převoz hasičských kontejnerů. Předání vozidel proběhlo na přelomu roku 2019 a 2020. Jednalo se historicky o první dodávku vozidel společnosti Tatra pro izraelské ozbrojené síly. Zakázka byla vyčíslena řádově na 100 milionů korun a součástí této smlouvy je i školení izraelských hasičů na obsluhu vozidel a hasičských nástaveb, které proběhlo v Izraeli (Čírtek 2019).

Udělování licencí pro dovoz z Izraele do České republiky mělo mírně odlišný vývoj. Zatímco počty udělených licencí v první polovině zkoumaného období byly spíše nižší, počty a hodnoty udělených licencí v druhé části zkoumaného období značně narostly. Nejvyšší počty udělených licencí zaznamenáváme v roce 2015 a 2017. *„Tomu předcházela rok 2014, jenž byl zásadní z důvodu uzavření servisní smlouvy mezi nadnárodní společností GDLS a Izraelem o přímém dovozu. Zároveň v roce 2015 uzavřela společnost Excalibur Army spol. s.r.o dohodu o spolupráci s nadnárodním koncernem General Dynamics skrze jeho dceřinu společnost,“* uvádí

zástupce Excalibur Army. Obě společnosti zahájily spolupráci na projektu obrněného vozidla PANDUR II 8x8, na jejichž výrobu uzavřelo Ministerstvo obrany ČR smlouvu v roce 2017 (Armádní noviny 2015).

Tímto se navázala úzká spolupráce s Izraelem, protože verze Pandurů KBVP, které tvořily většinu dodaných vozidel, jsou opatřeny izraelskými prvky. Jedná se o bojovou věž Samson RCWS-30, jež disponuje ještě navíc izraelskými protitankovými řízenými střelami Spike (Redakce AN 2021). Díky zapojení společnosti Excalibur Army, která získala na starosti technickou podporu a opravy zbraňových stanic, odpadly z velké části cesty izraelských techniků do České republiky. Tato společnost totiž disponuje potřebnými certifikáty od výrobce, vyškolenými specialisty a zároveň náhradními díly a servisními sadami (Čírtek 2017).

Ačkoliv byly v letech 2015 a 2017 uděleny největší počty licencí, nejvyšší hodnoty využitých licencí vidíme v roce 2018 a 2019. Tento jev bychom mohli odůvodnit uzavřenou smlouvou z roku 2017 na dodávku čtyřech kontejnerů pro české letectvo. Na základě rozhodnutí vlády vybavit české stíhačky Gripen zbraňovými systémy pro provádění přesných úderů na pozemní cíle byla uzavřena spolupráce s izraelskou společností Rafael na dodávce čtyřech kontejnerů Litening 4i. Smlouva, která definitivně doplnila schopnosti českých pilotů pro vedení boje vzduch-země, byla podepsána v květnu 2017. Podle veřejné zadávací smlouvy Acquisition of Laser Targeting Pod zaplatilo české ministerstvo obrany za tyto kontejnery okolo 275 milionů korun. Součástí produktů bylo veškeré provozní a servisní příslušenství, servisní podpora, testování, výcvik pozemního a leteckého personálu atd. Všechny kontejnery byly doručeny v průběhu roku 2018 (Grohmann 2018).

Dále nesmíme opomenout také na uzavřenou smlouvu mezi českým výrobcem letounů Aero Vodochody a izraelskou společností IAI v roce 2018 o technické a obchodní spolupráci na letounu L-159. Společně se zapojili do spolupráce na integraci nové avioniky včetně víceúčelového radaru pro všechny druhy počasí a schopnosti letounu nést širokou škálu standardního výzbroje NATO včetně raket typu vzduch-vzduch a vzduch-země a laserem naváděných pum. Obě společnosti mají v plánu na mezinárodním trhu vystupovat společně a otevřít přístup k novým potenciálním zákazníkům (Ahronheim 2018).

V závěru bychom měli připomenout zásadní událost, ke které došlo na Mezinárodním veletrhu obranné a bezpečnostní techniky IDET v roce 2019, a to podepsání Memoranda o porozumění o možné spolupráci na výrobě bojových věží pro bojová vozidla pěchoty mezi izraelskou firmou Elbit a Excalibur Army. Tento krok potvrdil fakt, že jsou naše firmy pro zahraniční partnery zajímavé. Tomuto kroku předcházel podpis dohody o strategickém partnerství společnosti GDELS a českým holdingem CSG na IDETU v roce 2017 (Sklenář 2019).

Celkově vývoj nezaznamenal zásadní pozitivní progres. K mírnému navýšení došlo snad jen v roce 2019, kdy využitá hodnota byla 18 200 eur pro 34 licencí. V tomto roce nesmíme opomenout zmínit další podpis smlouvy mezi společností Tatra a českými ozbrojenými silami na další dodávku vozů Tatra Force, jejichž pancéřové kabiny se vyrábí právě ve spolupráci izraelských partnerů a Tatra Defence (Tatra 2019). V roce 2020 klesl počet licencí dokonce na 28. Oproti roku 2015, kdy bylo uděleno 38 licencí, se jedná o zásadní propad.

Klíčovými vyvezenými produkty z České republiky do Izraele, které nechybí v žádné z udělených licencí v celém průběhu zkoumaného

období, jsou zobrazovací a elektronická vybavení, pozemní vozidla či výrobní součásti. Ty nebyly licencované pouze v jediném roce, a to v roce 2019. Velmi častými artikly, na které nebyly uděleny licence pro vývoz z ČR pouze v letech 2011 a 2012, jsou zbraně (do 20 mm). Dále pak skupina střeliva, která získala licence ve všech letech kromě 2012 a 2014.

Druhá polovina zkoumaného období je charakterizována častějším udělováním licencí pro zbraně (nad 20 mm), daleko méně zastoupené byly licence na vývoz technologií, vybavení k řízení palby či chemických a toxických látek.

Pancéřové vybavení bylo vyvezeno pouze v roce 2011, 2012, 2013, 2015, 2017 a 2019, v roce 2014 byly využity licence ještě z předchozích let, stejně tak v roce 2016.

Méně častými artikly byly například pumy, torpéda a rakety, na jejichž vývoz se objevily licence pouze v roce 2010, 2012, 2016 a 2019 či energetické materiály, o které bylo žádáno pouze v roce 2010, 2012 a 2019. V roce 2020 byly pouze dočerpávány licence na tyto produkty. Licence na vývoz letadel a leteckého materiálu byly uděleny ve všech letech kromě 2014, 2016, 2017. Ačkoliv v dalších letech byly podle výročních zpráv licence na dovoz leteckého materiálu uděleny, nejspíše se jedná o čerpání ještě z předešlých let.

Co se týče udělování licencí pro dovoz z Izraele, v každém roce byly uděleny licence na dovoz pozemních vozidel, letadel a vzdušných prostředků (pouze v roce 2011 nebyla udělena žádná, ale využita byla z předchozích let), elektronického vybavení (v roce 2016 byla licence opět pouze využita) a na zbraně (do 20 mm). Na rozdíl od vývozu z ČR bylo uděleno pro dovoz z Izraele jen minimální počet licencí na výrobní zařízení a součásti, ty byly uděleny pouze v roce 2010, 2011, 2015 a 2020 (v

tomto roce se opět jednalo pouze o využitou licenci). Zobrazovací vybavení bylo dovozeno taktéž téměř v každém roce kromě let 2010, 2011 a 2020. Pouze v roce 2010, 2011, 2017, 2018 a 2019 byly uděleny licence na pumy, torpéda a rakety.

7 Současná obranná spolupráce mezi ČR a Izraelem

Vzhledem k tomu, že výše uvedená část práce zasahovala pouze do horizontu let 2010 až 2020, současná obranná spolupráce bude popisovat období od roku 2020 až do současných dní. Vzhledem k tomu, že úspěšné dokončení většiny zbrojních zakázek může být i v horizontu několika let, je naprosto adekvátní hovořit o zakázkách uzavřených například na přelomu roku 2020/2021 v této kapitole. Zároveň je nezbytné uvést současné jednání do kontextu dění ve světě, které nepochybně bylo v posledních letech narušeno pandemií, opětovným konfliktem mezi Palestinci a Izraelci na počátku roku 2021 či nedávným vypuknutím války na Ukrajině.

7.1 Zásadní milníky současného dění

7.1.1 Pandemie covidu-19

Ačkoliv se vzájemný obchod s Českou republikou za dobu covidu propadl o 14 %, zájem o české a izraelské zboží stále přetrvává. I nadále pokračují projekty, na kterých se podílí české firmy, tendry a výběrová řízení na různé projekty a dodávky (Mašata 2022).

Celkový prodej zbraní během pandemie covid-19 probíhal bez problémů. Ekonomické problémy spojené s pandemií předním světovým výrobcům zbraní nijak neublížily. Ačkoliv celosvětový hrubý domácí produkt v roce 2020 klesl o 3,1 procenta, zbrojní průmysl dokázal o 1,3 % vzrůst. Tento nárůst znamená, že světová výroba zbraní je poměrně odolná vůči šoku způsobenému pandemií a následnému narušení hospodářství (čtk 2021). Tomu napovídá i stále probíhající projekty českých

podniků s těmi izraelskými a uzavírání kontraktů včetně protivzdušného systému SPYDER či dodávek radiolokátorů MADR.

„Vzájemné zbrojní zakázky nebyly covidem nijak výrazně narušeny. Spousta států samozřejmě byla nucena některé zakázky pozastavit, především ty, které profitují z cestovního ruchu a vývozu ropy, nicméně Izrael udržel v chodu všechny své rozjednané projekty. Některé státy právě naopak využily výhody vyplývající z covidové situace, a o to více začaly zbrojit“, zmiňuje zástupce společnosti Excalibur Army.

7.1.2 Arabsko-izraelský konflikt v květnu 2021

V květnu loňského roku vyústily násilné demonstrace v Jeruzalémě ve vzájemné ostřelování mezi izraelskou armádou a radikálním hnutím Hamás. Izraelci také podnikli letecké útoky na vojenské cíle v Pásmu Gazy. Opětovně tak vypukl neutuchající konflikt mezi Izraelem a Palestinou, kteří vedou krvavé války již od počátku minulého století. Narušení bezpečnostní situace v zemi by mělo mít zákonitě dopad i na mezinárodní obchod a světový import a export. Nicméně odborníci hned na začátku vypuknutí sporu avizovali, že Izrael se za posledních sedmdesát let naučil žít v neustálém stavu ohrožení a pokud tyto nepokoje nebudou trvat delší dobu, nijak to nenaruší fungování ekonomiky (Vojáček 2021).

„Nevraživost vůči arabským zemím může mít ovšem jiný dopad. Izraelci si právě z těchto důvodů velmi pečlivě hlídají, kam následně putuje jejich zboží. Velmi často je proto licence doplněna o reexportní doložku, aby měli jistotu, že budou mít přehled o tom, kdo je klíčovým odběratelem jejich zbrojního materiálu. Tyto informace obvykle obsahuje marketingová licence. V případě Izraele, marketingová licence udává, která země je z jeho pohledu limitovaná, která ne a která je naprosté tabu jako cílový odběratel. I v případě velkých zbrojních zakázek vidíme, že je klíčovým hráčem

politika, která udává trend v mezinárodním obchodu“, uvádí zástupce Excalibur Army.

Obecně můžeme říci, že české společnosti a Češi mají tendenci spíše podporovat v arabsko-izraelských sporech izraelskou stranu. Jedním z faktorů může být obdiv českého obyvatelstva k izraelské vojenské síle či negativní postoj české veřejnosti k muslimům. Zásadní vliv má samozřejmě i česká politika, jež byla vždy proizraelská (Vojáček 2021).

7.1.3 Současná situace na Ukrajině

Útok Ruska na Ukrajinu zásadně narušil geopolitickou a bezpečnostní situaci ve světě. Z toho důvodu česká vláda schválila urychlení nákupu vojenského materiálu a některých modernizačních projektů v celkové výši více než 48 miliard korun. Konkrétně by se mělo jednat o roky 2022 až 2024.

Zároveň současná česká ministryně obrany apeluje na nákup nejen více zbraní, ale hlavně rychlejšího vyřízení. V souvislosti s agresí ruského prezidenta Vladimira Putina totiž rostou ceny zbraní a navyšuje se poptávka. S tím souvisí rychlejší modernizace a další nákup obrněných vozidel Pandur. To by znamenalo uzavření další spolupráce na dodávku izraelských zbraňových stanic Samson, kterými Pandury II disponují.

Teprve před několika týdny zveřejnilo české ministerstvo obrany informaci, že česká armáda skutečně získá do svého výzbroje čtyřicet vozidel i s výzbrojí (Otto 2022). *„V důsledku války na Ukrajině chce české ministerstvo obrany dokoupit další Pandury. Otázka ovšem zní, v jaké výbavě, zda budou disponovat zbraňovými věžemi společnosti Rafael, a spolupráce tak bude pokračovat či nikoliv“,* uvádí zástupce společnosti Excalibur Army. Současná ministryně obrany také klade důraz na potřebu

modernizovat již zakoupené zbraňové věže a zajistit další fázi životního cyklu (E15 2022).

7.2 Problematika nákupu radiolokátorů MADR

Česká vláda zahájila jednání o nabídkách na dodávku mobilních 3D radiolokátorů MADR pro českou armádu již v roce 2016. Systém MMR je „mozkem“ izraelského systému protivzdušné a raketové obrany Barak MX, systému Iron Dome a systému David's Sling. Dosud bylo prodáno více než 150 systému do zemí po celém světě. Systém je schopný vypořádat se s více úkony včetně protivzdušné obrany vůči letadlům, bezpilotním prostředkům a dronům, nepřátelským cílům či schopnosti navádět dělostřelectvo a lokalizovat místa odpalů raket. Díky pokročilým sledovacím schopnostem poskytuje radar přesné a spolehlivé situační povědomí nezbytné k neutralizaci hrozeb (Tisková zpráva 2022).

Hodnotící komise vybírala ze tří předložených nabídek, z nichž nejúspěšnější byla právě nabídka na radiolokátor ELM 2084 MMR ze systému Iron Dome, který vyrábí výše zmíněná dceřiná společnost Elta spadající pod IAI. Vzhledem ke strategické povaze zakázky se rozhodlo MO ČR pořídit tyto radiolokátory v režimu vláda- vláda, tedy bez vyhlášení veřejné zakázky. Jednou ze zkoumaných podmínek při výběru nabídky byla například spolupráce s českými podniky s cílem zajistit bezpečnost dodávek (Meca 2016) .

Následný podpis smlouvy byl ovšem několikrát odložen. Vedlo k tomu především stanovisko zvláštního bezpečnostního výboru NATO Air and Missile Defence Command and Control Security Accreditation Board (ASAB), které uvedlo, že hlavní překážkou k nákupu je to, že Izrael není členskou zemí. Podle tohoto výboru není možné, aby byl do výzbroje

zařazen systém, jenž nepochází z členské země navzdory tomu, že již dříve tento systém zakoupila například Kanada. Tuto informaci následně potvrdil i Úřad pro kybernetickou bezpečnost (NÚKIB), jenž uvedl, že důvodem jsou případná bezpečnostní rizika, která přináší necertifikované softwarové systémy. O tomto projektu jednal již předchozí ministr obrany Martin Stropnický, jenž při svém odchodu připravil smlouvu k podpisu. Jeho nástupkyně Karla Šlechtová podpis smlouvy odložila právě z důvodu pochybností úřadu NÚKIB. Dále se u tohoto projektu ministryně obrany potýkala se závažnými pochybeními, na které upozornila ministerská inspekce (Informační centrum 2018). Odborníci uvádí, že vyšetřování Vojenskou policií a Vojenským zpravodajstvím je standardní proces, jenž se váže k většině vojenských zakázek. Jejich certifikace je totiž z důvodu utajovaných systémů velmi složitá. Smlouva o nákupu byla nakonec uzavřena 5. 12. 2019 v hodnotě 3,5 miliardy korun. Podle jejího znění bude dodáno České republice sedm souprav MADR během letošního roku. Poslední souprava bude předána v průběhu dubna 2023. Součástí smlouvy je izraelský závazek vyžadující zapojení českého průmyslu ve výši nejméně 30 %. Součástí zakázky je i zabezpečení logistické podpory po dobu dvacetiletého životního cyklu. Společně se smlouvou byly podepsány dohody o průmyslové spolupráci s podniky českého zbrojního průmyslu, které se na zakázce budou podílet.

Klíčovou výhodou je právě výše zmíněný smluvený podíl na spolupráci. Tímto závazkem posiluje ministerstvo obrany ČR prosperitu českých zbrojních podniků, stejně jako upevňuje vzájemnou česko-izraelskou spolupráci v oblasti obranného a bezpečnostního průmyslu. Současně tím také rostou volné pracovní pozice a zvyšují se schopnosti a know-how českých podniků (Pejšek 2020). Na počátku letošního roku

dodala společnost IAI skrze své české partnery společnost Retia a VTU první radar protivzdušné obrany (Tisková zpráva 2022).

Již výše zmíněná česká společnost Retia je klíčový integrátor a subdodavatel 3D radarů typu MADR, jež ve vzájemné spolupráci s izraelskou firmou ELTA implementuje tato zařízení do struktury české armády. Retia obdrží od izraelských partnerů celkem 8 souprav mobilních 3D radiolokátorů středního dosahu. Dále realizuje hi-tech výrobu DTRM a DRM modulů, které jsou zásadní pro výrobu radarů MADR. S tím je spojená i neodmyslitelná logistická podpora během zaškolení uživatelů, instalace, integrace, testování a následného předání konečnému uživateli, v tomto případě Armádě České republiky (Retia).

„Cílem tohoto projektu je vyzbrojit Armádu České republiky. Jedná se o náhradu bývalých sovětských radarů a naše společnost se konkrétně zabývá výrobou speciálních bloků pro tyto radary“, uvádí zástupce společnosti Retia. Zároveň upozorňuje již na výše zmíněné problémy se standardy NATO. „Především francouzské společnosti neustále upozorňovaly na to, že izraelské systémy v našem prostředí nemohou fungovat. Tato upozornění byla ovšem čistě konkurenčního charakteru. Všechno je otázkou kvalitní integrace a schopnosti vypořádat se s problémy s tím spojené. Vzhledem k tomu, že je Izrael neustále obklopený nepřáteli, můžeme si být jisti, že je tato technika stoprocentně schopna být nasazena v boji, a to je pro nás zásadní,“ popisuje zástupce společnosti Retia. „Náš stát tyto systémy pořizuje a my firmy se na jejich integraci podílíme jenom v případě, že jsme 100 % schopni tyto systémy integrovat,“ dodává.

Radary by měly být kompletně nasazeny do protivzdušné obrany AČR do roku 2023. Na podzim roku 2020 prošli všichni zaměstnanci této společnosti, kteří se budou na montáži podílet, náročným školením společnosti Elta Systems (Hottmar 2021).

7.3 Modernizace sovětských protiletadlových systémů

Na konci září 2020 rozhodl tehdejší ministr obrany Lubomír Metnar zahájit jednání s izraelskou vládou o možnosti pořízení nového moderního protiletadlového raketového systému pro AČR. Tento systém by měl nepřetržitě zajišťovat obranu vzdušného prostoru České republiky včetně kritických strategických cílů, jako jsou jaderné elektrárny, průmyslová centra, letiště a mnohé další. Společně s nadzvukovými letouny budou tvořit systém základního pilíře protivzdušné obrany. Ministerstvo obrany se v roce 2020 shodlo na nákupu raketového systému krátkého/středního dosahu se čtyřmi bateriemi, z nichž každá by měla být vybavena vlastním 3D lokátorem, systémem velení a řízení palby a čtyřmi odpalovacími zařízeními (Pejšek 2020).

Po podrobném výběru z celkem devíti výrobců protiletadlových zařízení vybrala česká armáda právě izraelský systém SPIDYDER společnosti Rafael. V rámci tohoto jednání byla ministerstvem oslovena přímo izraelská vláda za účelem využít výjimku pro zakázky v oblasti obrany nebo bezpečnosti, tedy bez otevřeného výběrového řízení stejně jako u radiolokátorů MADR. Ještě dříve, než bylo zahájeno vyjednávání, bylo zřejmé, že vzhledem k velmi úzké spolupráci společnosti Tatra Trucks s Izraelem budou jako nosné platformy použity terénní nákladní automobily právě společnosti Tatra řady T812-7. Dalším účastníkem projektu bude již výše zmíněná česká společnost Retia, která tentokrát kromě blízkého partnera izraelské společnosti Elbit Systems naváže nové kontakty také s Rafaelem. U tohoto kompletu jsou totiž použity stejné radary, tedy radary ELM 2084 MMR. Tyto systémy následně získá strakonický 25. protiletadlový raketový pluk (Zdobinský 2021).

Samotná smlouva byla podepsána 5. 10. 2021, tedy před více než půl rokem. Zakázka v hodnotě 13, 7 miliardy korun zajistí do České republiky dovoz čtyř baterií raketových systémů SPYDER. Česká obrana původně počítala na základě průzkumu trhu z roku 2016, že za protiraketový systém zaplatí kolem deseti miliard korun. Výsledné stanovisko izraelského výrobce bylo ovšem nakonec 15,7 miliardy korun. K tomuto zásadnímu navýšení ceny přispěl nárůst cen obranných technologií, růst inflace, ceny surovin či přenos určitých technologií a know-how přímo do České republiky (ČTK 2021).

Stejně jako u předchozího projektu nákupu radarů MADR se váže k této smlouvě podmínka minimálního podílu českých společností ve výši 30 %. V tomto případě se české podniky na zpracování zakázky budou podílet ve výši 38 %, a to jak na pořízení a integraci nového zbrojního systému, tak i na logistické podpoře po celou dobu životního cyklu v horizontu dvaceti a více let (Pejšek 2020).

Nesouhlas s tímto nákupem ovšem vyjádřila v den uzavření smlouvy desítky lidí, která před Ministerstvem obrany ČR podnikla protestní happening. Jejich odpor je především z toho důvodu, že ČR uzavřela smlouvu se zemí, jež údajně čelí válečným zločinům (ČTK 2021). Izrael byl skutečně obviněn organizací Human Right Watch z válečných zločinů vůči militantní skupině Hamás během loňské květnové konfrontace. Své závěry organizace vydala po prošetření tří izraelských náletů, při kterých zemřelo 62 palestinských civilistů. Mezinárodní trestní soud dále obvinil Izrael z nedůsledné ochoty Izraele seriózně vyšetřovat údajné válečné zločiny. Izrael se hájí tím, že jeho útoky byly zaměřeny na vojenské cíle a že přijal řadu opatření, aby předešel ztrátám na civilních obětech (Zbavitelová 2021).

Na problematiku Izraele s lidskými právy upozorňovala organizace Amnesty International již v roce 2019. Organizace obvinila Izrael z exportu zbraní do rukou armád a organizací, které mají na svědomí válečné zločiny. Mezi ně patří vývoz do Jižního Súdánu, na Barmu, Filipíny, do Kamerunu či Ázerbájdžánu. Dále organizace uvádí, že Izrael nedostatečně kontroluje vývoz zbraní a v některých případech nelze dohledat dokumentaci o prodeji v zemích, které izraelské zbraně využívají. Podle dostupných informací brání skutečné kontrole exportu zbraní to, že o vývozu rozhoduje pouze malá skupina lidí, jejíž většina spadá pod izraelský resort obrany (ČTK 2019).

7.4 Pandury II vybavené izraelskými zbraňovými stanicemi

Česká republika v současnosti dominuje výrobou obrněných transportérů Pandurů II z produkce rakouské firmy Steyr – Daimler – Puch, jež je od roku 2003 součástí amerického koncernu GDLS. Česká republika se stala uživatelem a zároveň jednou z mála zemí, jež disponuje zároveň také licencí na výrobu těchto vozidel. V čele výroby a konstrukce Pandurů je česká zbrojní firma Excalibur Army ve spolupráci s Tatroú Defence Vehicle spadající pod společnost Czechoslovak Group (CSG). První jmenovitá firma se mimo jiné podílí na instalaci izraelské zbraňové stanice z produkce společnosti Rafael Advanced Defense Systems.

Nákup transportérů Pandur II českou vládou Mirka Topolánka pro českou armádu za zhruba 14,4 miliardy korun byl schválen v březnu 2009. Armáda České republiky obdržela celkově 107 vozidel Pandur II v šesti verzích, které jsou děleny na kolová bojová vozidla a kolové obrněné transportéry. V roce 2017 bylo objednáno AČR dalších 20 pandurů

velitelsko-štabní a spojovací verze. Dodávka vozidel probíhala v průběhu následujících tří let, v roce 2020 bylo Tatrou dodáno zbývajících 16 vozidel (Otto 2022).

Konkrétně se jedná o dálkově ovládané zbraňové věže, které umožňují automatické či dálkové ovládání mnoha zbraňových zařízení včetně granátometu či protitankových střel. Stanice se dělí na tři skupiny, a to Samson Jr., Mini Samson a Standart Samson.

Obrněné transportéry mají jednoznačně svůj potenciál, a to nejen technický, ale i obchodní a ekonomický. Rozvíjení tohoto potenciálu má přínos nejen pro AČR, ale i pro celkový zbrojní průmysl (Kohl 2021).

Mnoho odborníků nyní hovoří o modernizaci a výměně stávajících, relativně již zastaralých věží. To by znamenalo opětovnou úzkou spolupráci izraelské společnosti Rafael a Excalibru Army. Jejich nevýhodou je především absence pancéřové obrany a nutnost pro dobíjení zásobníku opustit vnitřek vozidla. Zásadní výhodou těchto systémů je nízká hmotnost a relativně nízká cena navzdory tomu, že se hodnota Pandurů díky tomuto systému navýšila o 40 milionů korun (Kohl 2021).

7.5 Modernizace českých vrtulníků

V neposlední řadě bychom do současné spolupráce mohli zařadit také modernizaci českých vrtulníků. V prosinci 2020 podepsali náměstek ministra obrany pro řízení sekce vyzbrojování a akvizic a obchodní ředitel státního podniku LOM Praha smlouvu na modernizaci 15-ti transportních vrtulníků Mi-171Š v hodnotě 1,2 miliard korun. Kromě jiných modernizačních prvků budou do vrtulníků nainstalovány i sady kontrolně měřící techniky pro systém vlastní ochrany před řízenými střelami AMPS-M od izraelské společnosti BIRD Aerosystems. Podle izraelského

partnera bude modernizace zahrnovat upgrade senzorů IČ detekce MILDS³ či řídicí jednotky MCDU⁴. Celý proces by měl být dokončen v horizontu následujících 15-ti let (Hottmar 2020).

7.6 Shrnutí

Pandemie covidu-19, kterou můžeme v České republice datovat od února 2020 až do současných dní, zásadně narušila ekonomiku a hospodářství všech zemí světa. Obranný průmysl a import a export zbraní se avšak ukázaly jako odolné oblasti, které jsou i nadále schopny uzavírat smlouvy a plnit své projekty. To můžeme vidět například u pořízení systému SPYDER, kdy na konci roku 2020 bylo zahájeno jednání o jeho nákupu, tedy necelý rok po vypuknutí epidemie v České republice. Smlouva byla následně podepsána v roce 2021. Stejně tak můžeme hovořit i o radiolokátorech MADR, jehož jednání a nákup nebyly v průběhu pandemie nijak pozastaveny. Ačkoliv byly zahraniční návštěvy výrazně omezeny, česká společnost Retia se i nadále připravovala na dodávky radiolokátorů a podařilo se jí v roce 2020 ve spolupráci s izraelskou společností Elta vyškolit skupinu odborníků, která se na integraci izraelského radiolokátoru bude podílet. Obecně můžeme říci, že pandemie covidu-19 nijak výrazně nenarušila česko-izraelskou obrannou výměnu, ba naopak se představitelům vlády podařilo uzavřít další spolupráci, včetně výše zmíněné modernizace českých vrtulníků, jejíž smlouva byla podepsána v roce 2020.

Druhým milníkem, jenž bychom mohli považovat za zásadní vliv na česko-izraelský průmysl, je opětovné vypuknutí konfliktu mezi

³ Missile Launch Detection Sensors

⁴ Mission Computers

Palestinou a Izraelem v květnu loňského roku. I u této události můžeme konstatovat, že nebyla nijak narušena vzájemná dodávka zbrojního materiálu či proces uzavírání smluv. Izrael již za svou existenci zažil nespočet útoků včetně třech velkých arabsko-izraelských válek, které jej zásadním způsobem posílily. Izrael a jeho ekonomika je proto odolná a stabilní vůči těmto krátkodobým útokům. Sami odborníci tvrdí, že v případě dlouhodobého konfliktu by to již na zbrojní zakázky mohlo mít určitý vliv. Jak bylo výše zmíněno, spory s Izraelem mohou mít dopady jiného rázu, a to například toho, že si Izrael různými prostředky hlídá, aby jeho partneři nedodávali izraelské zboží znepráteleným státům. Obecně můžeme říct, že se Česká republika v tomto konfliktu staví na stranu Izraele z důvodu historické tradice.

Nezbytné je ovšem zmínit kritiku českých politických představitelů upozorňující na izraelské chování. Jedná se například o postoj bývalého ministra zahraničí Karla Schwarzenberga, jenž považoval počínání bývalé vlády premiéra Netanjahua za nešťastné. V roce 2019 se vyslovil například proti zákazu dovozu ovoce či některých jiných výrobků z okupovaného Západního břehu do ČR. Společně se Schwarzenbergem se vůči Izraeli ohradili i bývalý ministr zahraničí Tomáš Petříček a bývalý šéf české diplomacie Lubomír Zaorálek. Společně kritizují iniciativu prezidenta USA Donalda Trumpa a bývalého izraelského premiéra Netanjahua, kteří zabraňují vzniku životaschopného palestinského státu. Veřejné prohlášení těchto českých politiků reagovalo na koaliční dohodu nové izraelské vlády anektovat další palestinská území (Novinky.cz 2020).

Třetím milníkem současného období je nepochybně válka na Ukrajině, jež vypukla v březnu 2022 a přetrvává do dnešních dnů. Ačkoliv se jedná spíše o krátkodobé předpovědi toho, jaké dopady to na zbrojní

průmysl bude mít, česká vláda vydala jasné stanovisko ihned po vypuknutí konfliktu. Prioritou je urychlit modernizační projekty a nákupy zbrojního materiálu. V následujících dvou letech chce do nákupu zbraní zainvestovat více než 48 miliard korun. Vláda již předem avizovala, že se nákupy budou týkat i Pandurů II, které v české armádě disponují izraelskými věžemi Samson. To by znamenalo opětovnou spolupráci izraelské společnosti Rafael se šternberskou společností Excalibur Army.

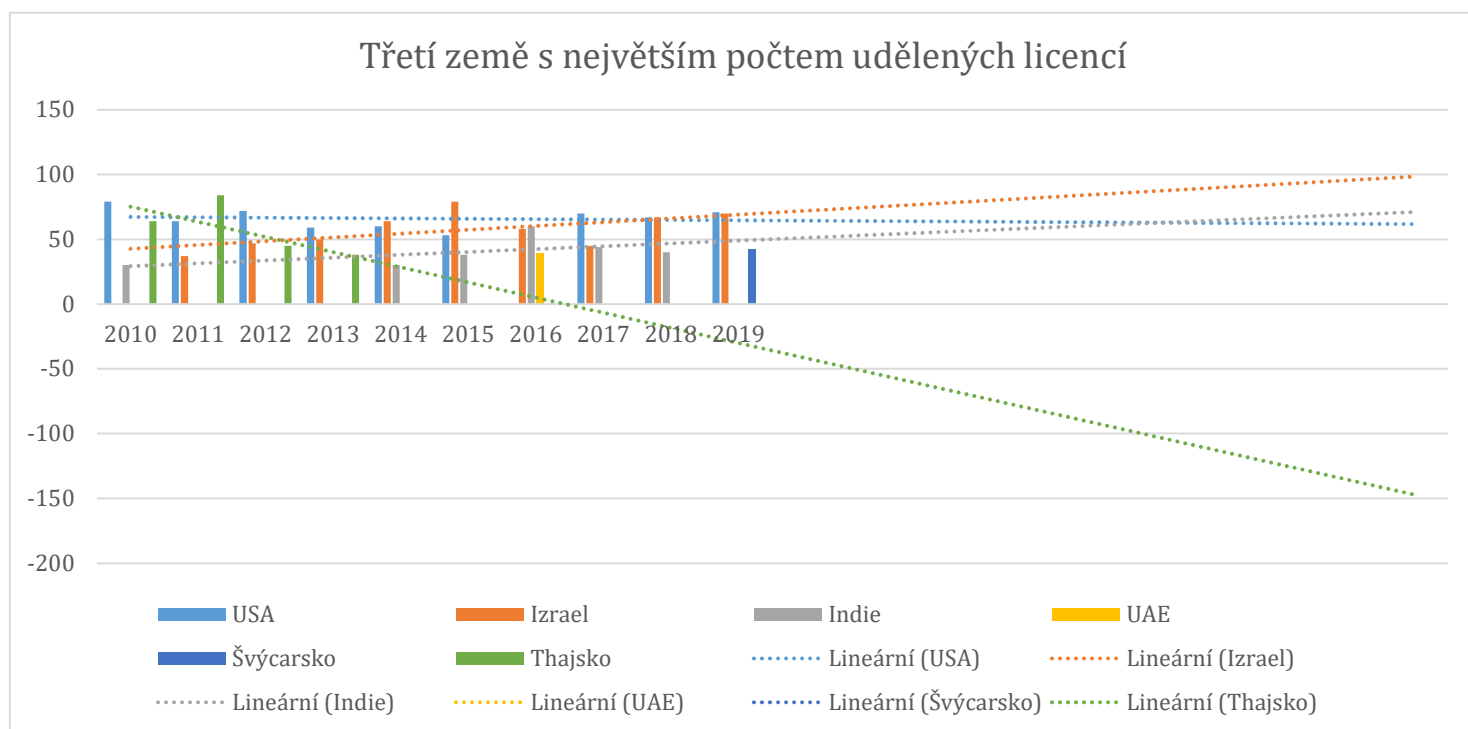
Dále můžeme zhodnotit, že zásadní podíl na současných projektech probíhajících mezi Českou republikou a Izraelem mají společnosti Retia a Elbit Systems společně s Vojenským technickým ústavem, kteří zajišťují dodávky a integraci radarů MADR. Dále je to izraelská společnost Rafael, která dodává protivzdušné systémy SPYDER a české společnosti Tatra Trucks a Excalibur Army. U výše zmíněných probíhajících projektů jsme našli určité problémy, které mohou zásadně prodloužit dobu definitivního podpisu smluv, udělení licencí či dobu dodání. Jedním z nich jsou chybějící standardy Severoatlantické aliance z důvodu nečlenství Izraele v této organizaci. U projektů radiolokátorů MADR jsme svědky toho, že kritika nákupu obranného systému z třetí země, v tomto případě z Izraele, může pozastavit nákup i o několik let. Druhým problémem může být veřejné mínění a protesty místního obyvatelstva z důvodu nákupu zbrojního materiálu ze země, která čelí obviněním z válečných zločinů.

Naopak zásadní výhoda, kterou mnohé zakázky přináší, je podílení se českých zbrojních podniků alespoň z 30 % na daném projektu. České firmy tím získávají nejen atraktivní postavení a konkurenceschopnost, ale také zásadní zkušenosti a know-how od zahraničních aktérů, které jejich produkty mohou značně posunout dál.

8 Budoucnost vývoje obranné spolupráce mezi ČR a Izraelem

8.1 Trendová analýza s výhledem do roku 2030

Graf č. 8 – Třetí země s největším počtem udělených licencí

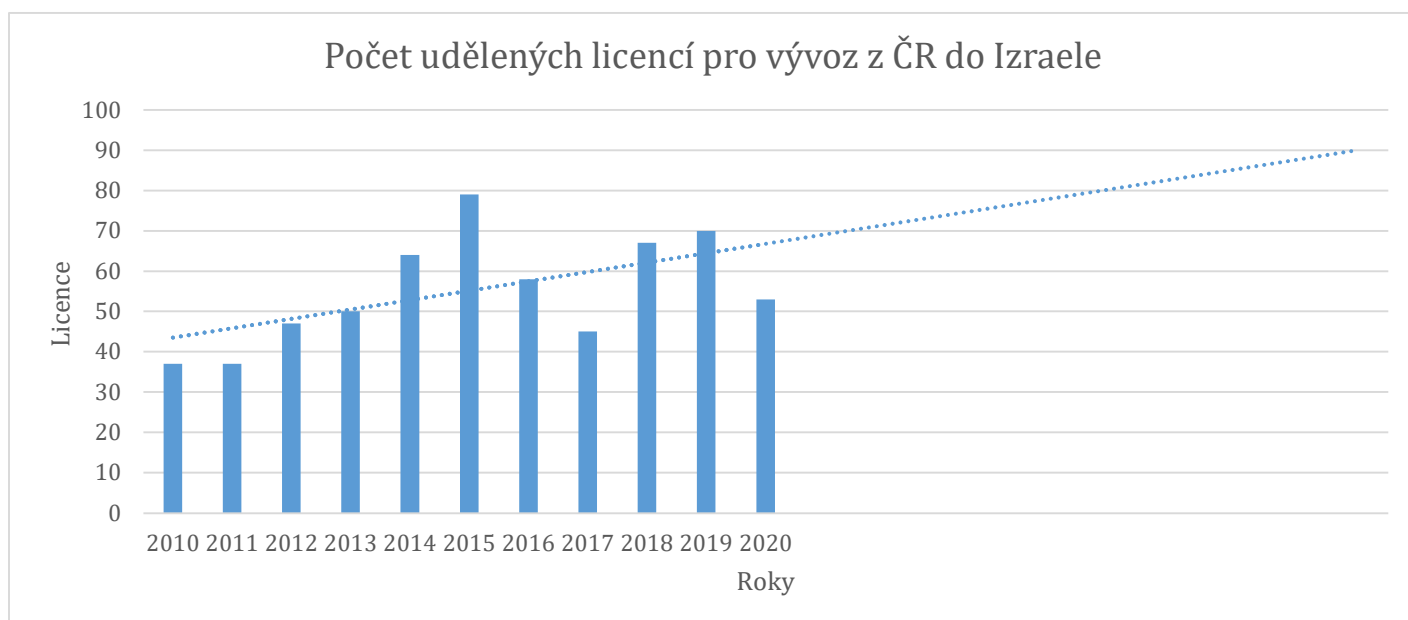

Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

Na základě výše zobrazené trendové analýzy, jež nám pomocí lineární přímky zobrazuje odhadovaný vývoj množství udělovaných licencí třetím zemím v následujících deseti letech, vidíme, že Izrael má společně s Indií potenciál růst vzhůru, a obsazovat tak přední místa v počtu udělovaných licencí ať už pro vývoz či dovoz. Zároveň Izrael díky již předchozímu množství získaných licencí obsazuje přední příčku v množství

udělených licencí. Dle tohoto grafu se tedy zdá, že Izrael bude patřit v následujících letech mezi předního lídra třetích zemí. Pokud se zaměříme na potencionálního konkurenta Izraele, kterého představují Spojené státy, odhady pro tento vývoj jsou konstantní. Spolupráce s USA tedy v následujících deseti letech nejspíše nezaznamená nijak závažný růst ani pokles a bude udržovat stabilní linii.

Graf č. 9 – Počet udělených licencí pro vývoz z ČR do Izraele

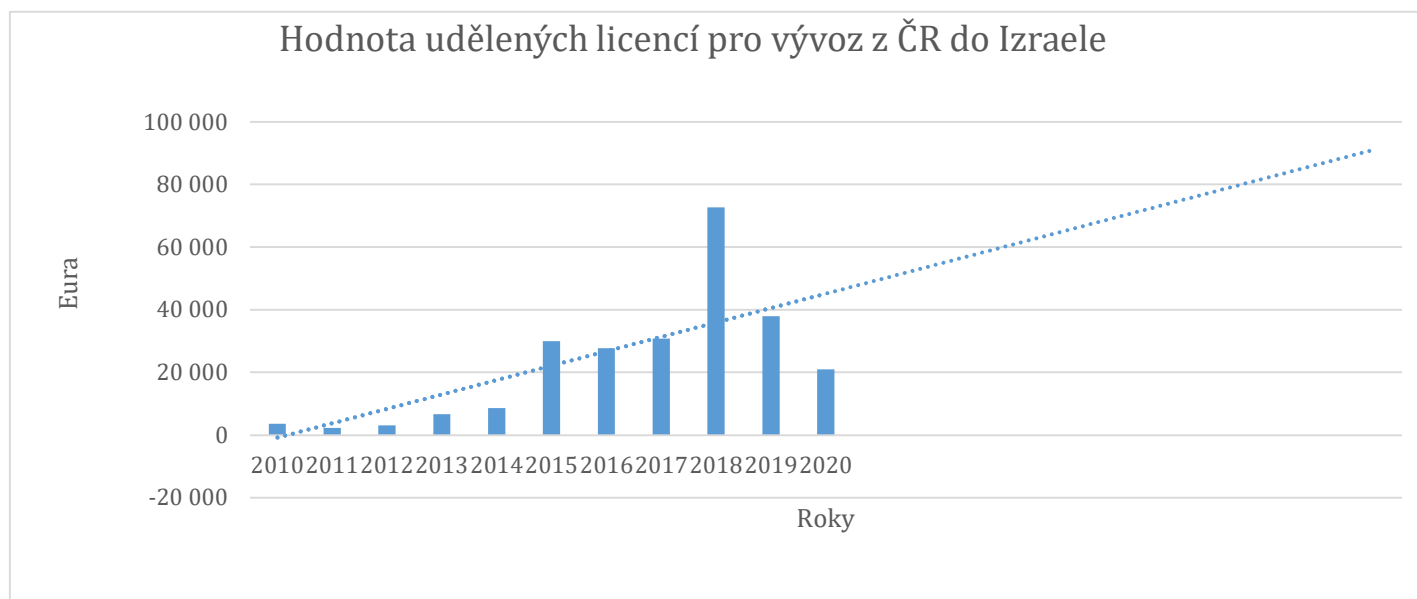
Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

V první části prognózy budeme hovořit o předpovědích pro vývoj dovozu zbraní z ČR do Izraele, následně o dovozu z Izraele do ČR. Na základě trendové analýzy výše se bude průměrné množství udělených licencí navyšovat, až by v horizont 10 následujících let mohlo dosáhnout i 90 udělených licencí v jednom roce. Ačkoliv jsme v předchozích letech upozorovali náhlé výpady a zásadní pokles, jako například v roce 2017, průměrně graf předvídá, že i tak množství udělovaných licencí bude stále růst. Vzhledem k tomu, že je Izrael velmi úzce propojen se Spojenými státy

americkými a dovoz zbrojního materiálu je založen především na této spolupráci, musí české společnosti vynaložit nemalé úsilí, aby se na izraelském trhu prosadily a dlouhodobě udržely.

„Izraelci dostávají spoustu materiálu od Američanů skrze FMF zdarma. Můžeme zde vidět zásadní vliv politické moci, skrze kterou je ovlivněna i zbrojní spolupráce s ostatními zeměmi. V případě, že by tuto pomoc od Spojených států neměli, hledali by více u nás. My jsme pro Izrael spíše místem odbytiště jejich produktů. V případě, že najdou něco, co dosahuje určitých kvalit a je něčím zajímavé, koupí to, například v případě podvozků společnosti Tatra pro dodávky na Filipíny,“ komentuje zástupce společnosti Excalibur Army.

Graf č. 10 – Hodnota udělených licencí pro vývoz z ČR do Izraele

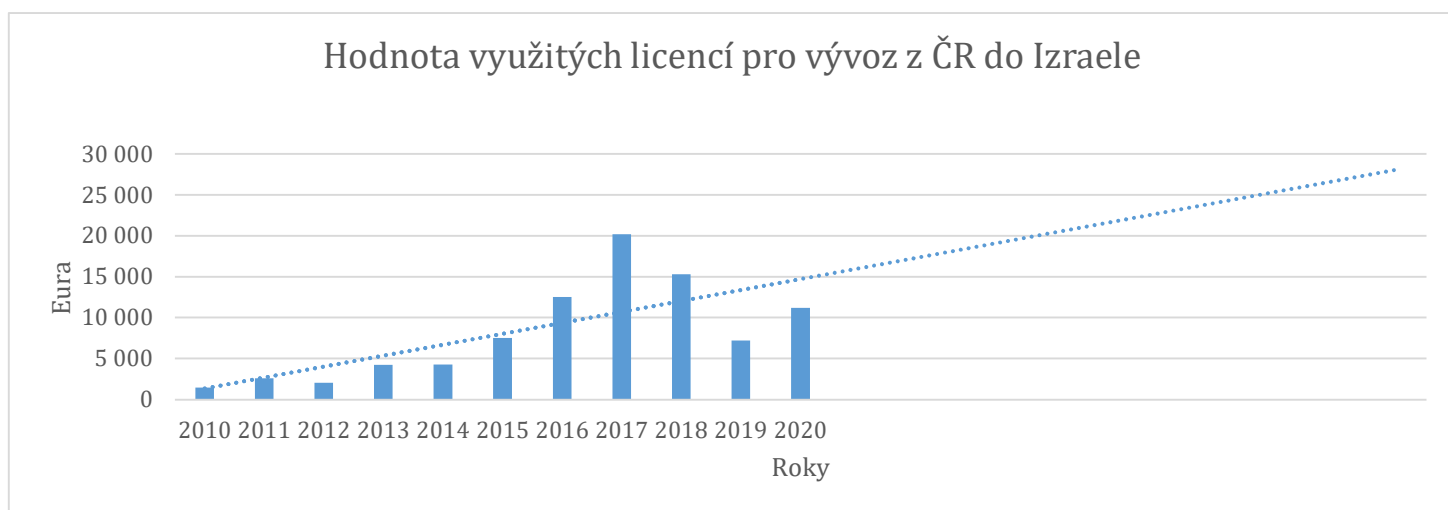

Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

Následně můžeme vidět trendovou analýzu hodnot udělených licencí pro vývoz z ČR do Izraele. Zde vidíme daleko rychlejší růst hodnot především díky zásadnímu nárůstu z roku 2018. Na základě grafu by

hodnoty udělených licencí mohly v následujících deseti letech dosáhnout až sto tisíc eur. Hodnota licencí samozřejmě odpovídá povaze vyvezených produktů. Pokud hovoříme o vývozu střelných zbraní, musíme předpokládat mnohem nižší hodnotu než u vývozu podvozků společnosti Tatra. Proto pokud porovnáme tento a předchozí graf, narazíme občas i na to, že bylo uděleno velké množství licencí za nízkou cenu a naopak. I tak jsme stále svědky toho, že trendová analýza udává rychlejší růst hodnoty zbrojního materiálu než počtu udělených licencí.

Graf č. 11 – Hodnota využitých licencí pro vývoz z ČR do Izraele

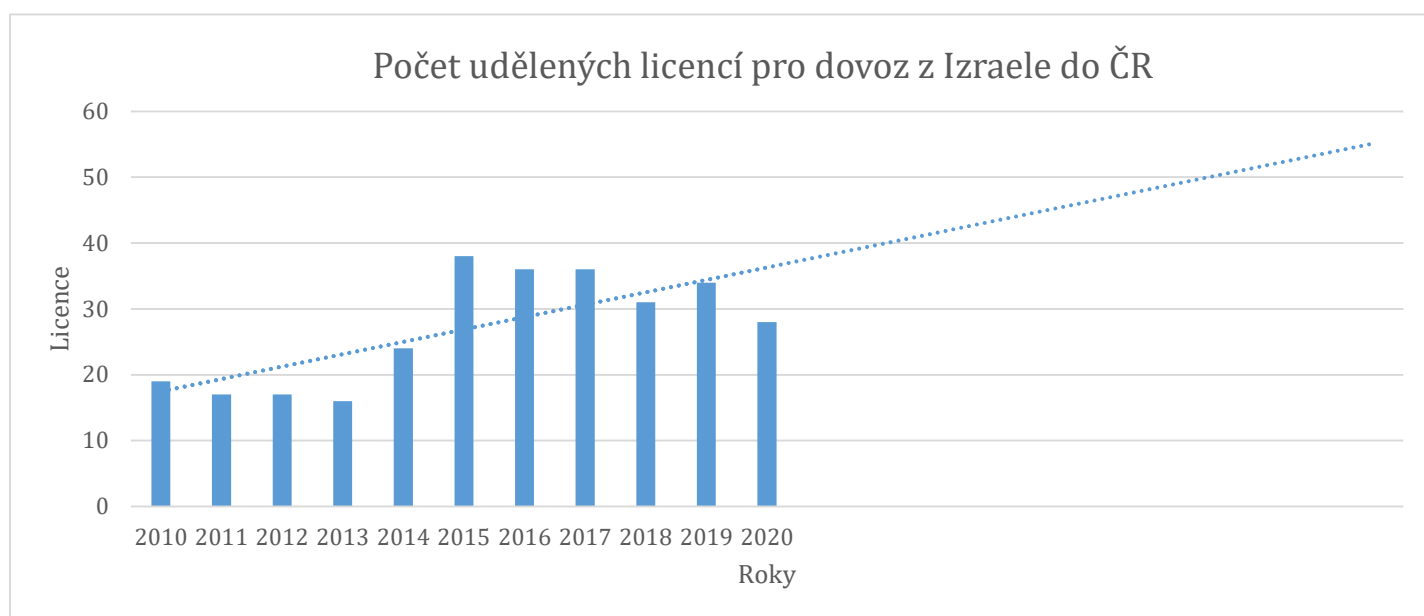

Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

V posledním grafu vztahujícím se k vývozu zbrojního materiálu z ČR do Izraele vidíme, že hodnoty využitých licencí porostou pravděpodobně velmi podobně jako u grafu udělených licencí. Také zde vidíme rychlejší růst než v případě počtu udělených licencí, znamená to tedy, že ačkoliv bude nižší počet udělovaných licencí, bude se jednat o produkty vysoké hodnoty. Příkladem může být opětovně nákup podvozků společnosti Tatra Trucks, jenž představuje velmi nákladnou položku, či pokračování

vyzbrojování izraelských hasičů taktéž vozidly Tatra. IFARA totiž do budoucna plánuje systémovou obměnu vozového parku, což by mohlo znamenat až desítky vozů ročně, na kterých by se česká společnost Tatra Trucks mohla podílet (Čírtek 2019).

Graf č. 12 – Počet udělených licencí pro dovoz z Izraele do ČR

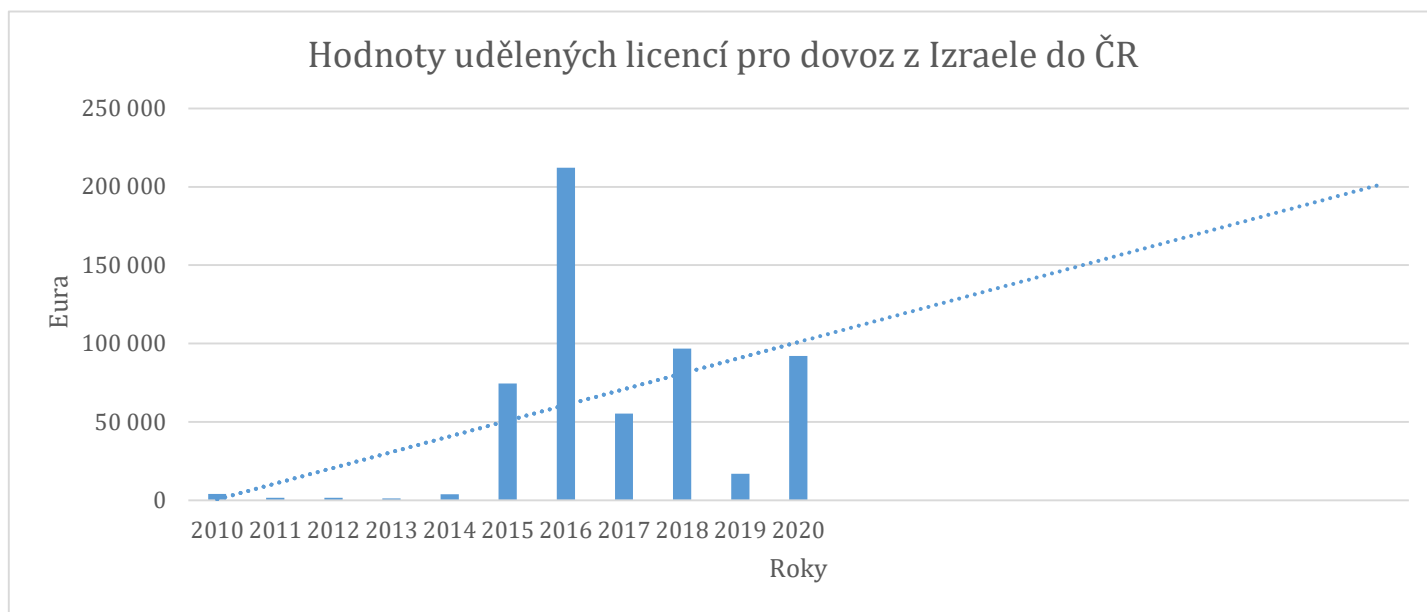

Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

Druhá část této trendové analýzy se zaměří na prognózu vývoje dovozu zbrojního materiálu z Izraele do České republiky. Na výše předloženém grafu vidíme předpovídaný vývoj počtu udělených licencí pro izraelský dovoz v následujících deseti letech. Lineární přímka v tomto případě jednoznačně roste vzhůru. Ačkoliv vidíme, že v prvních čtyřech letech byl růst velmi pomalý a spíše klesající, následující polovina let byla téměř vyrovnaná s nepatrnými rozdíly. V následujících letech graf očekává, že by se počet licencí mohl vyšplhat i na 55 udělených licencí v jednom roce.

Pokud bychom tyto výsledky porovnali s vývozem zbrojního materiálu z ČR do Izraele, počty udělovaných licencí jsou v případě vývozu do Izraele mnohem vyšší. V minulých letech se jeden údaj vyšplhal i na 80 udělených licencí, nicméně trendová analýza předvídá, že by se v následujících letech mohly počty vyšplhat na 90 licencí, tedy o 10 více, zatímco zde zmíněný graf očekává nárůst i o 16 licencí. Můžeme tedy předpokládat, že aktivita v udělování licencí bude v následujících letech o něco silnější v případě importu z Izraele.

Graf č. 13 – Hodnoty udělených licencí pro dovoz z Izraele do ČR

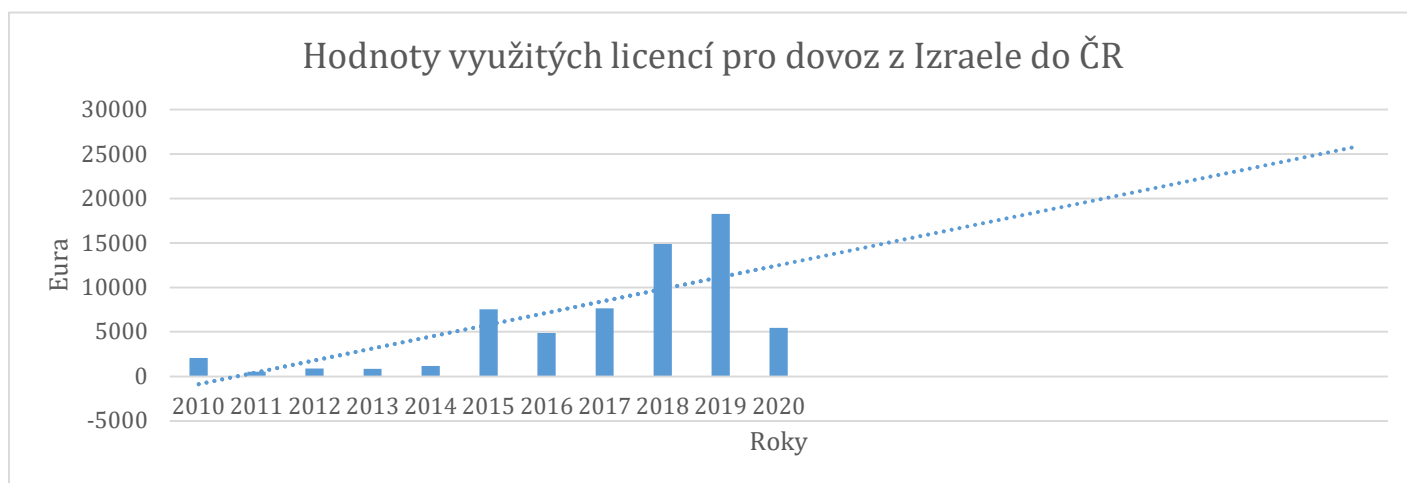

Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

Následující graf zobrazuje vývoj hodnot udělených licencí pro dovoz z Izraele. V tomto případě z grafu jasně vyplývá, že k zásadnímu navýšení došlo v roce 2016 díky úspěšně uzavřeným smlouvám v předchozích letech, o kterých se práce zmiňuje výše. Je tedy zřejmé, že trendová analýza bude průměrovat data a tvořit prognózu s tímto enormním navýšením.

Vzhledem k ostatním nízkým hodnotám graf předpokládá, že se hodnota udělených licencí v následujících letech dostane na maximální hodnotu 200 tisíc eur, tedy o něco méně než roce 2016. Vzhledem k současným probíhajícím projektům a uzavřeným kontraktům spíše neočekáváme nová uzavřená partnerství či smlouvy. Nejspíše se bude jednat o pokračující několikaletý servis, podporu, školení, dopravy součástek a podobně tak, jak jsou smlouvy již předem uzavřeny. Hodnoty udělených licencí budou tedy stoupat velmi pomalu, otázka zní, zdali vůbec. Pokud graf porovnáme s grafem o hodnotách udělených licencí pro vývoz z ČR, potýkáme se nyní se zcela odlišnými částkami. V tomto případě graf předpokládá, že by v následujících letech mohly být uděleny licence v hodnotě 200 tisíc eur, zatímco graf o vývozu z ČR mluví o maximu 90 tisíc eur. Tento zásadní rozdíl můžeme vyvozovat především z nákupu velmi drahých systémů od izraelských partnerů, včetně radiolokátoru MADR či protiletadlového systému.

Graf č. 14 – Hodnoty využitých licencí pro dovoz z Izraele do ČR

Zdroj: MPO Výroční zprávy 2010 – 2020, vlastní zpracování

Zcela poslední graf trendové analýzy předkládá očekávaný vývoj hodnoty udělených licencí, jenž stejně jako u předchozích grafů roste. Zde lineární přímka vychází nejprve z téměř nulového počátečního období, které bylo následně doprovázeno postupným růstem od roku 2016. Ačkoliv rok 2020 lineární přímkou určitým způsobem zpomalil, i tak graf předpokládá, že v následujících letech by mohly hodnoty využitých licencí přesáhnout i 25 tisíc eur. V případě, že porovnáme očekávaný vývoj využitých licencí pro dovoz do České republiky a do Izraele, hodnoty jsou velmi podobné. Zatímco graf odhaduje v následujících letech, že bude do Izraele z ČR vyvezeno zboží v hodnotě 27 tisíc eur, v opačné případě graf odhaduje pouze o tisíc euro méně, a to 27. Je tedy velmi zajímavé sledovat to, jak se charakter a počty licencí v porovnání se zbraněmi dovážené z Izraele a vyvážené z ČR liší, zatímco odhad využití hodnoty licencí je velmi podobný.

Následující dodávky zbrojního materiálu z Izraele do ČR se budou úzce vázat k současným probíhajícím projektům a jejich modernizaci. Lze tedy i nadále předpokládat úzkou spolupráci české společnosti Excalibur Army na dodávkách zbrojních věží pro bojová vozidla především na základě prohlášení české vlády o nutnosti další výzbroje kvůli současné válce na Ukrajině. Dále bude čekat intenzivní spolupráci s Izraelci i českou firmu Retia, jež bude usilovat o co nejrychlejší integraci radiolokátorů do české armády. Následně to může být i pokračování modernizace českých vrtulníků či jakákoliv technická podpora související s protiletadlovým systémem SPYDER. Nezapomínejme, že ke každému z těchto projektů se váže zajištění životního cyklu ze strany izraelského partnera, intenzivní spolupráce českých a izraelských podniků, a proto v následujících letech bude spolupráce zákonitě narůstat.

8.2 SWOT analýza

8.2.1 Silné stránky

Mezi silné stránky vzájemné česko-izraelské zbrojní spolupráce můžeme jednoznačně zařadit již uzavřená memoranda na úrovni stát - stát či společnost – společnost. Právě tyto oficiální spolupráce dávají českým a izraelským podnikům motivaci pro navázání nových obchodních výměn a spoluprací. Mezi ně patří již výše zmíněné Memorandum o porozumění uzavřené ministry obrany v roce 2009, dále ratifikace mezivládní smlouvy v oblasti vědy a výzkumu či uzavřené Memorandum o porozumění mezi podniky Excalibur Army a Elbit System na IDETU v roce 2019. Všechny tyto vzájemné dialogy posílily obrannou spolupráci.

Klíčovou výhodou Izraele je z dlouhodobého hlediska jeho technologická vyspělost, know-how a kvalita lidských zdrojů. Díky motivovaným, vzdělaným a velmi dobře vycvičeným vojákům dosahují moderní technologie vysoké kvality a maximální konkurenceschopnosti. Díky tomu se Izrael stal klíčovým hráčem na mezinárodním poli, jenž disponuje zásadním vlivem. S tím souvisí i potřeba maximálního utajení při vývoji a výrobě a důkladného prověření svých partnerů.

Ochota Izraele podělit se se svými partnery, v tomto případě s Českou republikou, o své moderní technologie dokazuje například i návštěva zástupců izraelské společnosti Magnifica před dvěma lety. Ti na odborné konferenci zaměřené na moderní technologie předvedli nové postupy a technologie, které zásadně zrychlují mentální přípravu pro řešení krizových situací, s kterými se denně setkávají vojáci, hasiči a další složky IZS. Pro resort obrany byly jako příklad uvedeny vysoce sofistikované výcvikové programy pro odstřelovače či projekty v oblasti výcviku služebních psů. Vidíme tedy, že zde neprobíhá pouze aktivní spolupráce mezi

českými výzkumníky a resortem obrany, ale také s partnery napříč regiony, jejichž poznatky jsou pro naši obranyschopnost klíčové (Voska 2020).

V neposlední řadě nesmíme zapomenout také na již výše zmíněný brokering, ve kterém Izrael představuje pro Českou republiku důležitou výhodu. Podle předchozí analýzy proběhl v rámci brokeringu nejčastěji vývoz do Thajska, dále pak do Ruské federace či Nigeru. Izrael má s asijskými zeměmi velmi dobré vztahy, a proto představuje potenciální výhodu právě pro dodávky českých zbraní, které by v opačné případě neměly šanci do těchto zemí dostat. To stejné platí i pro africké země.

8.2.2 Slabé stránky

Vzhledem ke zkušenostem s problémy z dřívějších obchodů s Izraelem můžeme stanovit několik slabých stránek, jež vzájemná spolupráce přináší. Jednou z nich je bezesporu problematika standardů Severoatlantické aliance, kterou je naše země členem a které musí při nákupu zbrojního materiálu dodržovat. V minulosti se naše země s tímto zásadním problémem setkala při nákupu výše zmíněných radiolokátorů MADR, jenž zpomalil uzavření kontraktu na několik let. Lze předpokládat, že se v budoucnosti bude jednat o kámen úrazu u mnohých zbrojních nákupů.

Zástupce společnosti Excalibur Army upozorňuje také na Český obranný standard (ČOS)⁵. „*ČOSKY nemusí nutně odpovídat stanagům. Z toho důvodu je lepší si vybrat nějakého místního partnera, který občas velmi ambiciózním požadavkům dokáže vyhovět.*“ České obranné standardy jsou proto pro obchod s Izraelem další hrozbou, která může zásadně zpomalit

⁵ Český obranný standard se označuje zkratkou ČOS a slouží k zajištění ochrany poskytovaných informací, ochraně duševního vlastnictví či jiného závazku (Obranná standardizace 2022).

či úplně vyřadit izraelskou zakázku. Mezi další negativní stránky patří velká geografická vzdálenost, jež má svůj podíl na vzájemné komunikaci, jednání, uzavření zakázek a následné integraci. To úzce souvisí i s dlouhým procesem udělování a schvalování licencí. *„Izraelci jsou nevyzpytatelní a vzhledem k tomu, že si jsou vědomi svých kvalit, můžou si dovolit neplnit vždy to, co slíbí a mít ke svým podřadným partnerům laický přístup,“* komentuje zástupce společnosti Excalibur Army.

Mírná nedůvěra se vůči izraelským partnerům vytvořila při incidentu, který se stal v roce 2017. Navzdory zbrojnímu embargu, které trvá z důvodu konfliktu v Náhorním Karabachu, se do Ázerbájdžánu skrze Izrael dostaly české zbraně včetně samohybných děl DANA a raketometu Vampir s dostřelem do 20 km. Holding Czechoslovak Group, jenž vlastní české společnosti Tatra či Excalibur Army, se nejdříve o tuto českou vývozní licenci do Ázerbájdžánu ucházel. Jelikož byla tato licence českým ministerstvem zahraničí zamítnuta, zbraně šly nejdříve na Slovensko, poté do Izraele společnosti Elbit Systems a následně se na základě velmi dobrých vztahů Ázerbájdžánu a Izraele dostaly do rukou ázerbájdžánské armády. Izrael ovšem tento obchod a vývoz stále odmítá (Grohmann 2017).

Na základě této události vidíme, že Izrael není ochoten respektovat nařízení Evropské unie a v případě svých zájmů je ochotný dodávat těžké zbraně i do zemí podléhajícím embargu. Izrael se v tomto případě může hájit tím, že se nejednalo o mezinárodní embargo, ale pouze o omezení stanovené EU, i tak se ovšem zamyslíme nad otázkou, do jaké míry si Izrael cení svých evropských partnerů (Soukup 2017).

8.2.3 Příležitosti

Izrael tvoří pro Českou republiku příležitost rozvíjet se a posilovat vzájemnou spolupráci v mnoha ohledech. To zahrnuje rostoucí výměnný obchod, sdílení know-how, moderních technologií, hi-tech a mnohé další. Protože Izrael mnohé zbraňové systémy sám vyzkoušel v reálném boji, disponuje zásadní výhodou v porovnání s ostatními zbrojnými partnery. V případě, že k tomu přidá ještě i vysokou úroveň moderních technologií, dostává se na pozici nejvíce žádaného zbrojního partnera na světě. Tím, že se České republice v posledních letech podařilo vyjednat a uzavřít velmi důležité zbrojní obchody, zajistila si tak dlouhodobou vzájemnou spolupráci a čerpání klíčových výhod. „*Poté, co Česká republika nakoupila systémy, je pro ni klíčové zajistit jejich životní cyklus, což vychází z dlouhodobé spolupráce s Izraelem. To znamená přebírání technologií a know-how od izraelských partnerů. Vzájemná spolupráce samozřejmě navýší schopnosti lidí podílejících se na produktech a tím i celkovou konkurenceschopnost dané společnosti,*“ komentuje příležitosti zástupce firmy Retia. Právě konkurenceschopnost může být jednou z klíčových faktorů, jež láká české podniky a českou vládu spolupracovat s ne vždy plně transparentní a občas velmi komplikovanou zemí.

Další příležitostí, která by mohla posílit česko-izraelské vztahy, je nedávné prohlášení českého ministerstva obrany v souvislosti s válkou na Ukrajině o neprodleném nákupu bezpilotních prostředků. Často přehrávané záběry ukrajinské armády úspěšně ničící ruské konvoje pomocí tureckých dronů přiměly českou armádu pořídit bojové drony ještě letos. V plánu je nejdříve nákup bezpilotních systémů Puma 3AE americké výroby a poté dokoupení dalších systémů. Právě to by mohlo být jednou z příležitostí pro izraelské podniky. Již před dvěma lety uvedlo Ministerstvo obrany ČR plán nakoupit v letech 2023 až 2027 taktické bojové

drony v hodnotě 1,5 miliardy Kč. Požadavky české armády ovšem plní jen několik firem včetně izraelské IAI s drony Heron nebo drony typu Hermes 900 od společnosti Elbit Systems. Podporu nákupu bezpilotních letounů z Izraele vyjádřil i český prezident Miloš Zeman, jenž uvedl, že podporuje Izrael především díky osvědčení dronů v bojových podmínkách.

Izrael vůbec jako první zařadil a otestoval ve skutečném boji bezpilotní letouny a má díky tomu největší zkušenosti jak s jejich reálným uplatněním, tak i s provozem. Tentokrát v kladném slova smyslu můžeme zmínit velmi úspěšné využívání izraelských dronů Ázerbájdžánem v bojích na Náhorním Karabachu (Grohmann 2020).

8.2.4 Hrozby

Nesmíme opomenout na to, že i zbrojní průmysl a mezinárodní obchod je silně propojen s politickou situací daných zemí, jejich názory či přístupy. V tomto případě je Izrael stále velmi silně ovlivněn náboženskými konflikty a boji za svou nezávislost. *„Nesmíme zapomínat na to, že trh, na kterém nabízíme naše produkty a zároveň nakupujeme, je jak židovský tak muslimský. To znamená, že spolupráce není stoprocentní a ne vždy každý ocení to, že již máme zkušenosti s izraelskými systémy. Je proto nezbytné zvážit všechna úskalí ještě před uzavřením obchodu“*, hodnotí zástupce společnosti Retia.

Izrael dlouhodobě prezentuje své snahy o navázání kontaktů se svými sousedy alespoň ve formě minimální diplomatické výměny. Například v roce 2020 Izrael rozhodl o uklidnění a navázání vzájemných vztahů se Spojenými arabskými emiráty. Ty se taky staly prvním státem Perského zálivu, s kterým Izrael navázal diplomatické vztahy. Státy by si měly vyměnit velvyslance a zahájit rozsáhlou spolupráci mimo jiné v

obchodu a bezpečnosti. Tímto krokem tehdejší prezident Netanjahua konečně podal důkaz o bližších vztazích s arabskými zeměmi, o kterých dlouhodobě hovořil. Jedná se o první dohodu, jež byla uzavřena s arabským státem za více než 20 let. SAE se dohodou po Egyptu a Jordánsku staly teprve třetí arabskou zemí, která bude mít plnohodnotné styky s Izraelem (Zlámal 2020).

Obecně můžeme říci, že se jedná spíše o minimální hrozbu v případě jakéhokoli ohrožení zbrojných zakázek, i tak je nezbytné sledovat aktuální politicko-bezpečnostní situaci a být si vědom rizika obchodních partnerů, s kterými Izrael nemá navázané diplomatické vztahy

Další hrozbou může být fakt, že Izrael nikdy nepodepsal Smlouvu o nešíření jaderných zbraní (NPT) společně s Indií a Pákistánem. Na rozdíl od těchto dvou zemí Izrael nikdy veřejně nepřiznal úspěšné provedení jaderného testu. Na základě nepřímých důkazů je ovšem více než jisté, že Izrael jadernými zbraněmi disponuje. Tento fakt nemá zásadní vliv na běžný zbrojní výměnu a kooperaci. Česká republika by si ovšem měla být vědoma této netransparentnosti a zásadního rizika, které by Izrael v případě rozšířeného konfliktu mohl představovat (CACN 2020). „*Ačkoliv Izrael není členem smlouvy Non proliferation treaty, nezapomínejme na to, že se zavázal ke kontrolnímu režimu Missile Technology Control Regime*“, uvádí zástupce společnosti Excalibur Army. Tento režim kontroly raketové technologie je neformální politické porozumění mezi 35 státy, jejichž cílem je omezit šíření raket a raketové technologie. Ačkoliv Izrael není jeho přímým členem jako Česká republika, zavázal se podmínky této kontroly plnit. Tímto Izrael alespoň z části posiluje svou pozici důvěryhodného partnera, a snižuje tak svůj status rizikové země.

Mnozí odborníci a čeští experti také poukazují na jednostranný přístup české politiky vůči Izraeli. Příkladem je loajální přístup českého

prezidenta Miloše Zemana k židovskému státu a do určité míry nekritickou českou zahraniční politikou v rámci izraelsko-palestinského konfliktu konkrétně v otázce dodržování lidských práv.

V závěru je nezbytné opětovně zmínit negativní stránku tentokrát v podobě hrozby. Na základě zkušenosti, kdy Izrael v minulosti vyvezl český zbrojní materiál do země, na kterou se vztahovalo evropské embargo, měly by být české zbrojní podniky vysoce obezřetné, kdo je cílovým odběratelem jejich materiálu.

Graf č. 15 – SWOT analýza česko-izraelského průmyslu

Zdroj: vlastní zpracování

8.3 Shrnutí

Co se týče budoucí predikce v oblasti vzájemné zbrojní výměny mezi Českou republikou a Izraelem, je více než jisté, že vzájemný obchod se bude stále postupně navyšovat. Ani jeden z grafů totiž neprokázal stagnaci či budoucí pokles.

Úvodní graf představuje prognózu počtu udělovaných licencí zahrnující jak dovoz, tak vývoz zbrojního materiálu s Izraelem. Vytvořená trendová analýza demonstruje, že izraelská spolupráce má velký potenciál i nadále růst. Stejně vyhlídky má například i Indie, která se v posledních letech také stala důležitým zbrojní dodavatelem a odběratelem. Naopak obchodní spolupráce s USA bude s největší pravděpodobností stagnovat.

Počet udělovaných licencí se na základě grafu trendové analýzy bude taktéž zvyšovat. Autor v tomto případě upozorňuje na velký vliv Spojených států, které dlouhodobě Izrael podporují v dodávkách zbraní a upozorňuje na potřebu českých podniků vynaložit větší úsilí pro udržení se na izraelském trhu. Následující graf zobrazuje velmi rychlou rostoucí linii, jež předvídá do budoucna rychlý nárůst hodnot udělovaných licencí. Křivka v tomto případě vzrostla díky roku 2018, kdy byl počet udělených licencí vyčíslen na necelých 80 tisíc eur.

Ačkoliv graf zobrazující hodnotu skutečně využitých licencí neroste tak rychle jako předchozí, oba tyto grafy zaznamenávají do budoucna rychlejší tendenci růstu než počty udělovaných licencí. V tomto případě autor upozorňuje, že ačkoliv bude do budoucna udělováno méně licencí, bude se jednat o produkty vysoké hodnoty.

V případě predikce dovozu zbrojního materiálu z Izraele do ČR bude situace velmi podobná. Graf očekává, že by mohlo být v následujících

letech uděleno až 55 licencí v jednom roce. Ačkoliv jsou počty udělovaných licencí u vývozu z ČR do Izraele mnohem vyšší, pokud porovnáme tyto grafy, výzkumník předpokládá, že aktivita v udělování licencí v následujících letech bude o něco silnější v případě importu zbraní z Izraele. Trendovou analýzu zobrazující vývoj hodnot udělovaných licencí zásadně ovlivnil rok 2016, jenž je důsledkem aktivní spolupráce a navazování partnerství v předchozích dvou letech. Maximum hodnoty udělených licencí je odhadnuté až na 200 tisíc eur. Jedná se o enormní rozdíl v porovnání s hodnotami udělených licencí pro vývoz z České republiky. Tomu odpovídá především pořizování velmi drahých zbraňových systémů.

Stejný vzestup vidíme i u grafu s hodnotami využitých licencí, nicméně v tomto případě s daleko nižšími částkami. Odhadovaná maximální hodnota využitých licencí v následujících letech je pouhých 25 tisíc eur. Zde vidíme zásadní rozdíl v hodnotách. Zatímco hodnoty udělených licencí v případě vývozu českých zbraní a dovozu izraelských zbraní jsou zcela odlišné, hodnoty využitých licencí jsou podobné. Hodnoty a počty licencí pro dovoz z Izraele jsou úzce spojeny s projekty popsanými již výše včetně nákupu radarů MADR, systému SPYDER či úzkou spoluprací Aero Vodochodů s izraelskou společností IAI na modernizaci letounu L-159.

V rámci SWOT analýzy výzkumník přišel na to, že jsou všechny sektory naprosto vyrovnané a je velmi těžké stanovit, zda převažují kladné či záporné stránky. V rámci subjektivního pohledu výzkumník předpokládá, že u českých zbrojních firem jednoznačně převládají kladné stránky a ty záporné včetně hrozeb neberou v potaz, nebo se je snaží eliminovat. Kladné stránky a příležitosti totiž znamenají pro české společnosti a současně také českou armádu celkové posílení,

konkurenceschopnost, navýšení vzdělání personálu, získání know-how a nových schopností, zdroj nových obchodních partnerů a mnohé další. Slabé stránky a hrozby, které jsou ve většině případů politického, náboženského či kulturního charakteru, nijak výrazně nezasahují do samotného jednání českých a izraelských firem. Problémy, které by mohly narušovat plynulou obchodní výměnu jsou právě standardy NATO, jejichž problematika s nákupem byla popsána již výše u společnosti Retia či geografická vzdálenost a dlouhotrvající udělování licencí.

Závěr

Stát Izrael se nachází v jedinečném bezpečnostním prostředí. Protože čelí mnohonásobným hrozbám, ocitá se v neustálém ohrožení. Jedná se o malou zemi s pouhými 8 miliony obyvatel, jež ze všech stran čelí potenciálnímu nepříteli. To ovšem nezabránilo světovému společenství využít příležitosti, kterými tento malý stát disponuje a nakupovat od něj zbraně, které disponují jedinečnou výhodou, a to otestováním v samotném boji.

Dlouhá válečná historie Izraele dokazuje okolním partnerům, že tento stát je lídrem zbrojního průmyslu, jenž disponuje nejmodernějšími technologiemi, hi-tech, zbraňovými systémy, ale také vysokou úrovní jak strategického, tak taktického myšlení. Všechny tyto výhody přilákaly státy celého světa uzavírat strategická partnerství a vzájemné zbrojní zakázky s tímto lídrem výrobců zbraní. Mezi ně patří právě i Česká republika, která si úzkého spojení s židovským státem velmi váží a ze všech sil se snaží tuto pozici dlouhodobě posilovat. Svého statutu dosáhla především na základě dlouhých historických vazeb s židovským státem a následnou podporou vzniku nezávislého Izraele.

Cílem této práce bylo popsat a charakterizovat vzájemnou zbrojní výměnu České republiky a Izraele a nalézt perspektivy tohoto partnerství. S tím souvisí zhodnocení obchodní spolupráce v minulých letech, popis současných probíhajících zbrojních projektů a problémů s nimi spojené a zhodnocení následujícího vývoje této výměny v nadcházejících deseti letech. Všechny tyto informace výzkumník zodpoví pomocí výzkumných otázek.

První výzkumnou otázkou bylo, **jak probíhal export a import zbrojního průmyslu mezi Českou republikou a Izraelem v**

posledních 10 letech a jakým způsobem české podniky navazovaly spolupráci s izraelskými obrannými firmami. Na základě sestavených grafů můžeme postupný vývoj vzájemné spolupráce celkově popsat jako kontinuální a rok od roku rostoucí. V prvních několika letech (období od roku 2010 – 2013) byla v obou případech, jak u vývozu z ČR, tak i z Izraele obchodní výměna velmi nízká. Zásadní změny přišly při podepsání vzájemných memorand o spolupráci či ratifikaci smluv v různých oblastech. Mezi nejúspěšnější roky patřil rok 2014 a 2016. Druhou část zkoumaného období ovlivňovala u vývozu z ČR do Izraele například zakázka české společnosti Tatra Trucks a izraelských hasičských jednotek pro dodávky speciálních vozidel. Stejného stavu docílil v druhé polovině období i vývoz z Izraele do ČR díky uzavřené spolupráci například české společnosti Excalibur Army a Elbit Systems. Klíčové projekty, jež zásadně posílily obchodní výměny, byly nákup kontejnerů, modernizace letounu L-159 či dodávky věží Samson pro Pandury. Nejrychlejší růst proto znamenala až druhá polovina zkoumaného období. Rok 2020 v obou případech spíše zaznamenal pokles.

Druhou výzkumnou otázkou bylo, **v jaké fázi se nachází česko-izraelský obranný průmysl nyní a jaké zbrojní projekty v současnosti probíhají mezi českými a izraelskými podniky.** Na základě celkového vyhodnocení výzkumu můžeme současnou fázi česko-izraelské zbrojní spolupráce popsat jako stále se rozvíjející a rostoucí s velkým potenciálem rozšiřovat obchodní výměnu mezi další české a izraelské podniky.

Veškeré výše uvedené grafy totiž zobrazují neustálý progres a růst ve vývoji. Současnou výměnu a zároveň také předchozí dva roky mohly být narušeny několika faktory, které zásadně ovlivnily mezinárodní dění ve světě. Jedná se o světovou pandemii covid-19, opětovný arabsko-izraelský konflikt graduující loni v květnu a v neposlední řadě také současné

dění na Ukrajině. Na základě tvrzení odborníků a obsahové analýzy bylo zjištěno, že pandemie covidu-19 nijak zásadně nenarušila mezinárodní zbrojní zakázky. Pandemie mohla mít vliv například na státy, jež jsou závislé na turistickém ruchu a obchodování s ropou. Dále se jedná o dlouhodobý izraelsko-palestinský konflikt, jenž vygradoval v loni na jaře. Ani toto narušení stability států nijak zásadně nenarušilo zbrojní výměnu Izraele a jeho partnerů. Odborníci pouze uvádí, že jedním z důsledků těchto sporů je například odmítání arabských států spolupracovat s někým, kdo disponuje izraelskými zbraněmi. V neposlední řadě je to také současná válka na Ukrajině, která může mít určitý vliv na problematiku našeho výzkumu. Samotní odborníci, stejně jako otevřené zdroje uvádí, že české MO chce co nejdříve navýšit zbrojní výbavu české armády včetně Pandurů disponující izraelskými věžemi. Dále také hovoří o nákupu dronů, v jejichž výrobě a vývoji jsou nejlepší právě izraelské společnosti.

Současné projekty, jež ČR s Izraelem nyní řeší, jsou nákup radiolokátorů MADR, který probíhá mezi českou společností Retia a izraelskou IAI, pořízení protiletadlových systémů SPYDER, na kterém se podílí VTÚ ve spolupráci s Tatra Trucks a izraelskou společností Rafael či vybavení českých Pandurů izraelskými věžemi Samson, které probíhá v kooperaci Excalibur Army a RAFAEL. Problémy spojené s těmito zakázkami jsou například dlouholeté jednání z důvodu problematiky standardů NATO, či protesty českého obyvatelstva proti nákupu zbraní ze země obviněné z válečných zločinů.

Třetí výzkumnou otázkou bylo, **jaké jsou plány a vize jednotlivých českých společností spolupracujících nyní s izraelským trhem a čeho by v nejbližších 10 letech chtěly docílit.** Výše uvedené grafy trendové analýzy jasně naznačují, že i v následujících letech bude

spolupráce českých a izraelských podniků růst a upevňovat se. Již nyní tomu nasvědčují současné probíhající projekty, s kterými je spojené dlouhodobé zajištění životního cyklu a dodávek veškerých know-how a komponentů. Tato dlouhodobá spolupráce platí jak pro české výrobky putující do Izraele, jako jsou například speciální vozy pro izraelské hasiče, tak i pro zbraňové systémy, které nyní dováží do ČR. Vývoz zbraní do Izraele je ve velké míře ovlivněn dlouhodobou podporu ze strany USA, české podniky proto musí vynaložit obrovské úsilí pro uchycení se na tomto trhu.

V závěru výzkumu byla vytvořena také SWOT analýza, aby jasně definovala současné slabé a silné stránky, příležitosti, které mohou vzájemný česko-izraelský průmysl posílit a v neposlední řadě hrozby, které jej můžou výrazně omezit. Mezi jednoznačné kladné stránky patří již uzavřená vzájemná memoranda o porozumění, která přispívají k užším vzájemným vztahům a umožňují českým podnikům navazovat nové spolupráce. Dále je to technologická a modernizační vyspělost izraelského státu, která má české armádě a podnikům co nabídnout. V neposlední řadě je to výhoda, jež je velmi často opakována politiky, a to otestování zbraní v reálném boji. Mezi záporné stránky patří jednoznačně nekompatibilita izraelských zbraní s aliančními standarty a nedostatečná transparentnost izraelských partnerů, u kterých se stalo, že vyvezly zbrojní systémy i do země, na kterou bylo v ČR uvaleno embargo. Dále jsou to také faktory, s kterými mohou mít potíže samotné firmy, jako je velká geografická vzdálenost či dlouhotrvající udělení licencí. Zásadní příležitosti pro Českou republiku jsou sdílení know-how, vzdělávání českého personálu nebo příležitosti v uzavírání nových zbrojních zakázek včetně dalšího nákupu zbraňových věží či dronů. V závěru nesmí být opomenuty také hrozby, s kterými se české podniky a politika musí vypořádat, a to

zásadní vliv politicko-náboženského sporu, kritika ze strany arabských partnerů či právě výše zmíněná hrozba vývozu do zemí, na které se vztahuje embargo. Někteří čeští politici upozorňují také na přílišnou zaujatost ČR vůči Izraeli a kritizují jednostranný přístup české politiky.

Dále se výzkum ptal také na to, jaké prostředky využívají podniky pro efektivnější spolupráci s Izraelem a navazování nových obchodních kontaktů. Zásadní vliv má jednoznačně dlouhá historická tradice a podpora České republiky při vyhlášení nezávislosti Izraele. Dále jsou to již výše zmíněná uzavřená memoranda a partnerství, která jednoznačně urychlují vzájemnou komunikaci. V ČR existují komory a organizace, které se snaží vzájemný trh podpořit, včetně Česko-izraelské smíšené komory či CzechTrade sídlící v Izraeli, nicméně odborníci tvrdí, že tyto organizace nemají v případě zbrojního průmyslu zásadní vliv.

Klíčovými způsoby pro navazování nových kontaktů a udržování spolupráce je tedy poskytování dlouhodobých výhod, partnerství, spolupráce a udržování historické tradice.

V závěru tohoto výzkum je nezbytné říci, že Česká republika má se státem Izrael velmi dobré vztahy a tomu odpovídá i velmi kvalitní a intenzivní obchodní spolupráce včetně obranného průmyslu. Hlavními faktory, jež toto přátelství udržují, jsou jednoznačně historická tradice, dlouhodobé přátelství české a izraelské politické scény, podpora ze strany České republiky v případě izraelsko-arabského konfliktu, ochota Izraele sdílet s naší zemí své schopnosti a dovednosti. Na základě výše zmíněných faktorů můžeme jednoznačně říci, že Česká republika bude i nadále těžit z těchto výhod a bude utužovat vzájemné vztahy. Zbraně a zbrojní materiál, který naše země importuje z Izraele, dosahuje nejlepších kvalit na světě a ČR se může díky tomu řadit mezi země s nejlépe vybavenou armádou na světě.

Použité zdroje

Primární zdroje

1. Council of the European Union 2021. „Arms Trade Treaty: EU steps up support in fight against illicit arms trade“ *consilium.europa.eu*. 16. 4. 2021. Online. Aktualizováno: 9. 3. 2021. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/04/16/arms-trade-treaty-eu-steps-up-support-in-fight-against-illicit-arms-trade/>
2. European Parliament. 2017. „EU rules on control of arms exports“ *europarl.europa.eu*. At a glance, Plenary – September 2017. Online. Aktualizováno: 9. 3. 2022. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2017/608666/EPRS_ATA%282017%29608666_EN.pdf
3. Jérôme Legrand. 2021. „Společná bezpečnostní a obranná politika“ *europarl.europa.eu*. Září 2021. Online. Aktualizováno: 27. 2. 2022. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/159/spolecna-bezpecnostni-a-obranna-politika>
4. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2010“ *mpo.cz*. Aktualizováno: 25. 05. 2022. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/35863/64318/658523/priloha007.pdf>
5. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2011“ *mpo.cz*. Aktualizováno: 25. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/35863/64318/658522/priloha008.pdf>
6. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2012“ *mpo.cz*. Aktualizováno: 25. 5. 2022. Dostupné z:

- <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/35863/64318/658521/priloha009.pdf>
7. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2013“ *mpo.cz*. Aktualizováno: 25. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/35863/64318/658528/priloha002.pdf>
 8. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2014“ *mpo.cz*. Aktualizováno: 25. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/35863/64318/658527/priloha003.pdf>
 9. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2015“ *mpo.cz*. Aktualizováno: 25. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/35863/64318/658529/priloha001.pdf>
 10. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2016“ *mpo.cz*. Aktualizováno: 25. 5. 2022. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/o-licencni-sprave/2017/7/Vyrocní-zprava-za-rok-2016_1.pdf
 11. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2017“ *mpo.cz*. Aktualizováno: 25. 5. 2022. Dostupné z: https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/o-licencni-sprave/2018/7/Vyrocní-zprava-za-rok-2017_1.pdf
 12. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2018“ *mpo.cz*. Aktualizováno: 25. 5. 2022. Dostupné z:

- <https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/o-licencni-sprave/2019/9/VYROCNI-ZPRAVA -2017.pdf>
13. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2019“ *mpo.cz*. Aktualizováno: 25. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/o-licencni-sprave/2020/7/Vyrocní-zprava-za-rok-2019-2.pdf>
14. Ministerstvo průmyslu a obchodu. „Výroční zpráva o kontrole vývozu vojenského materiálu, ručních zbraní pro civilní použití a zboží a technologií dvojího užití v České republice za rok 2020“ *mpo.cz*. Aktualizováno: 25. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/assets/cz/zahranicni-obchod/licencni-sprava/o-licencni-sprave/2021/7/Vyrocní-zprava-za-rok-2020.pdf>
15. Vláda České republiky. “Programové prohlášení vlády” *vláda.cz*. Online. 7. 1. 2022. Aktualizováno: 27. 2. 2022. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/programove-prohlaseni-vlady-193547/>
16. Vojenský výzkumný ústav, s.p. 2020. *Výroční zpráva státního podniku 2020*. Brno: Vojenský výzkumný ústav, s.p. Online. Aktualizováno: 22. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.vvubrno.cz/userstorage/files/pdf/vyrocní-zpravy/vz-vvu-2020.pdf>
17. Zákon č. 38/1994 Sb. o zahraničním obchodu s vojenským materiálem a o doplnění zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání. Aktuální znění 01. 07. 2017. Online. Aktualizováno: 19. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-38/zneni-20170701>

Sekundární zdroje

18. Zbavitelová, Gita. 2021. „Gita Zbavitelová: Mezinárodní trestní soud prošetří obvinění Izraele z válečných zločinů“ *plus.rozhlas.cz*. 9. 2. 2021. Online. Aktualizováno: 26. 5. 2022. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/gita-zbavitelova-mezinarodni-trestni-soud-prosetri-obvineni-izraele-z-valecných-zločinů-8422337>
19. Israel Defense. „Israel Military Industries Ltd“ *israel.defence.co.il*. Online. Aktualizováno: 26. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.israeldefense.co.il/en/company/israel-military-industries-ltd>
20. Katz, Yaakov a Bohbot, Amir. 2018. *Zázračné zbraně – Jak se Izrael stal vyspělou vojenskou supervelmocí*. Praha: Universum.
21. Rubin, Uzi. 2018. „Israel's Defense Industries: From Clandestine Workshops to Global Giants“ *jiss.org.il*. 17. 6. 2018. Online. Aktualizováno: 26. 5. 2022. Dostupné z: <https://jiss.org.il/en/rubin-israel-defense-industries-from-clandestine-workshops-to-global-giants/>
22. Aero Vodochody. 2022. „O nás“ *aero.cz*. Online. Aktualizováno: 15. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.aero.cz/cz/o-nas/>
23. Aero Vodochody. 2022. „Vize, mise a strategie společnosti“ *aero.cz*. Online. Aktualizováno: 22. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.aero.cz/cz/o-nas/spolecnost/vize-mise-strategie-spolecnosti/>
24. Ahronheim, Anna. 2018. „Israeli and Czech aerospace giants cooperate on new attack aircraft“ *jpost.com*. 24. 4. 2018. Online. Aktualizováno: 17. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.jpost.com/israel-news/czech-aero-vodochody-israel-aerospace-cooperate-on-light-attack-aircraft-552603>
25. Anthony, Ian. 1994, *Introduction*. In: *The Future of the defence industries in Central and Eastern Europe*. SIPRI Research Report. Oxford: Oxford University Press.
26. Azulai, Yuval. 2018. „Israel's Defense Ministry eases arms export rules“ *en.globes.co.il*. 31. 10. 2018. Online. Aktualizováno: 10. 3. 2022. Dostupné z: <https://en.globes.co.il/en/article-israels-defense-ministry-eases-arms-export-rules-1001258720>
27. Bitzinger A. Richard. 2021. „Military-technological innovation in small states: The cases of Israel and Singapore“ *tanfonline.com*.

21. 7. 2021. Online. Aktualizováno: 5. 03. 2022. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01402390.2021.1947252?needAccess=true>
28. Bonen, Zeev. 2008. „The Israeli defence industry: Past and future“ *tandfonline.com*. 20. 3. 2008. Online. Aktualizováno: 3. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/03071849408445825?needAccess=true>
29. CACN. 2020. „Israel“ *armscontrolcenter.org*. Online. Aktualizováno: 10. 5. 2022. Dostupné z: <https://armscontrolcenter.org/countries/israel/>
30. Czech Trade. 2022. „Izrael se připravuje na další vlnu epidemie covid-19“ *businessinfo.cz*. 18. 1. 2022. Online. Aktualizováno: 16. 02. 2022. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/izrael-koronavirus/>
31. CzechTrade. 2001. „Izrael“ *businessinfo.cz*. 1. 7. 2021. Online. Aktualizováno: 16. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/izrael-souhrnna-teritorialni-informace/2/>
32. Česká zbrojovka. 2022. „O firmě“ *czub.cz*. Online. Aktualizováno: 22. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.czub.cz/o-firme/>
33. Česko-izraelská smíšená obchodní komora. 2022. „O Komoře“ *cisok.cz*. Online. Aktualizováno: 16. 02. 2022. Dostupné z: <https://www.cisok.cz/o-komore>
34. Čírtek, Andrej. 2017. „PANDURY AČR BUDE SERVISOVAT ČESKÝ PODNIK TATRA DEFENCE VEHICLE“ *czechoslovakgroup.cz*. 3. 05. 2017. Online. Aktualizováno: 21. 4. 2022. Dostupné z: <https://czechoslovakgroup.cz/novinka-pandury-acr-bude-servisovat-cesky-podnik-tatra-defence-vehicle>
35. Čírtek, Andrej. 2019. „Společnost TATRA TRUCKS dodá vozidla pro izraelské hasiče“ *tatra.cz*. 20. 05. 2019. Online. Aktualizováno: 21. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.tatra.cz/o-spolecnosti/tisk-a-media/tiskove-zpravy/spolecnost-tatra-trucks-doda-vozidla-pro-izraelske-hasice/>
36. ČTK. 2019. „Izrael podle Amnesty International prodává zbraně i zemím, které porušují lidská práva.“ *Denikn.cz*. 20. 5. 2019.

- Online. Aktualizováno: 26. 4. 2022. Dostupné z: <https://denikn.cz/minuta/130337/>
37. ČTK. 2021. „Česko a Izrael podepsaly smlouvu na raketové komplety za 13,7 miliardy“ *ct24.ceskatelevize.cz*. 5. 10. 2021. Online. Aktualizováno: 26. 4. 2021. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3381018-cesko-a-izrael-podepsaly-smlouvu-na-raketove-komplety-za-137-miliardy>
 38. ČTK. 2021. „Prodej zbraní navzdory pandemii Covid-19 loni celosvětově vzrostl“ *ekonomickydenik.cz*. Online. Aktualizováno: 24. 4. 2022. Dostupné z: <https://ekonomickydenik.cz/prodej-zbrani-navzdory-pandemii-covid-19-loni-celosvetove-vzrostl/>
 39. ČTK. 2021. Obrana uzavřela smlouvu na nákup raketových kompletů z Izraele“ *ceskenoviny.cz*. 5. 10. 2021. Online. Aktualizováno: 26. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/obrana-uzavrela-smlouvu-na-nakup-raketovych-kompletu-z-izraele/2098727?amp>
 40. Deckerová, Jana. 2021. „Nově zřízená agentura posune podporu českého obranného průmyslu na vyšší úroveň“ *mocr.army.cz*. Online. Aktualizováno: 4. 5. 2022. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/nove-zrizena-agentura-posune-podporu-ceskeho-obranneho-prumyslu-na-vyssi-uroven-226950/>
 41. Dr. Jocelyn, Mawdsley. 2009. „European Union Armaments Policy: Options for Small States?“ *tandfonline.com*. Online. 9. 1. 2009. Aktualizováno dne: 3. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09662830802525923?needAccess=true>
 42. Dvir D. , Tishler A. 2010. „The Changing Role of the Defense Industry in Israel's Industrial and Technological Development“ *tandfonline.com*. Online. 01. 07. 2010. Aktualizováno: 3. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/713604690?needAccess=true>
 43. E-15. 2022. „Česká republika chce urychlit nákupu tanků, Pandurů, vrtulníků a další techniky. Vláda slíbila podporu zvýšení obranného rozpočtu“ *securitymagazin.cz*. 18. 3. 2022. Online. Aktualizováno: 18. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.securitymagazin.cz/defence/ceska-republika-chce-urychlit-nakupu-tanku->

- panduru-vrtulniku-a-dalsi-techniky-vlada-slibila-podporu-zvy-seni-obranneho-rozpocetu-1404068422.html
44. Eilam, Uzi. 2007. „Defense Export Control in 2007: State of Affairs“ *inss.org*. Online. Aktualizováno: 10. 3. 2022. Dostupné z: [Microsoft Word - Eilam English final for site.doc \(inss.org.il\)](https://inss.org.il/Microsoft%20Word%20-%20Eilam%20English%20final%20for%20site.doc)
 45. Elbit Systems. 2022. „About us“ *elbitsystems.com*. Online. Aktualizováno: 16. 05. 2022. Dostupné z: <https://elbitsystems.com/about-us-introduction/>
 46. Excalibur Army. 2022. „Poslání“ *excaliburarmy.cz*. Společnost. Online. Aktualizováno: 15. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.excaliburarmy.cz/cs/spolecnost/poslani>
 47. Frantzman, Seth. J. 2019. „Israel’s revolutionary defense industry“ *jpost.com*. 23. 5. 2019. Aktualizováno: 9. 3. 2022. Online. Dostupné z: <https://www.jpost.com/Israel-News/Israels-revolutionary-defense-industry-590370>
 48. Grohmann, Jan. 2018. „Zaměřovací a průzkumné kontejnery pro české stíhačky Gripen.“ *armadninoviny.cz*. 17. 11. 2018. Online. Aktualizováno: 21. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/kontejnery-pro-letouny-gripen.html>
 49. Grohmann, Jan. 2020. „Drony pro Armádu ČR: Heron vs. Tactical Heron“ *armadninoviny.cz*. 8. 10. 2020. Online. Aktualizováno: 06. 05. 2022. Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/nakup-dronu-heron-vs-tactical-heron.html>
 50. Grohmann, Jan. 2022. „Houfnice Dana a raketometry Vampir v Ázerbájdžánu“ *armadninoviny.cz*. Online. Aktualizováno: 5. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/houfnice-dana-a-raketometry-vampir-v-azerbajdzanu.html>
 51. Hottmar 2021. „Pardubická RETIA se připravuje na dodávku prvního radaru MADR“ *czechairforce.com*. 14. 11. 2021. Online. Aktualizováno: 27. 4. 2022. Dostupné z: <https://czechairforce.com/news/pardubicka-retia-se-pripravuje-na-dodavku-prvniho-radaru-madr/>
 52. Hottmar, Aleš. 2020. „Uzavřena smlouva na zásadní modernizaci vrtulníků Mi-171Š“ *czechairforce.com*. 13. 12. 2020. Online. Aktualizováno: 21. 4. 2022. Dostupné z: <https://czechairforce.com/news/uzavrena-smlouva-na-zasadni-modernizaci-vrtulniku-mi-171s/>

POUŽITÉ ZDROJE

53. Informační centrum. 2018. „Radary z Izraele nesmíte zapojit do systému NATO, vzkázal výbor Aliance“ *natoaktual.cz*. 8. 6. 2018. Online. Aktualizováno: 26. 4. 2022. Dostupné z: https://www.natoaktual.cz/zpravy/izrael-radar-madr-slechtova-elta-nato.A180623_203009_na_zpravy_m00
54. Israel aircraft industry. „About“ *iai.co.il*. Online. Aktualizováno: 9. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.iai.co.il/about>
55. Israel Weapons Industry. „About IWI“ *iwi.net*. Online. Aktualizováno: 9. 3. 2022. Dostupné z: <https://iwi.net/about-us/>
56. Kiss, Yudit. 2014. *Arms Industry Transformation and Integration: The Choices of East Central Europe*. Solna: SIPRI, Oxford: Oxford University Press.
57. Koblen, Ivan, Szabo, Stanislav a Bučka, Pavel. 2012. *Medzivládny režim pre obranné obstarávanie ako dôležitá súčasť procesov a činností v rámci európskeho trhu s obrannou výzbrojou a technikou a spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ*. Vojenské reflexie, roč. VII, č. 1, 7–37.
58. Kohl, David. 2021. „Nová zbraňová věž pro Pandury“ *czdefence.cz*. Online. 18. 6. 2021. Aktualizováno: 28. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.czdefence.cz/clanek/nova-zbranova-vez-pro-pandury>
59. Kohl, David. 2021. „Obrněné transportéry Pandur a jejich možnosti do budoucna“ *czdefence.cz*. 13. 5. 2021. Online. Aktualizováno: 28. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.czdefence.cz/clanek/obrnene-transportery-pandur-a-jejich-moznosti-do-budoucnosti>
60. Křivý, Ivan. 2012. *Analýza časových řad*. Ostrava: Ostravská univerzita.
61. Kubovich, Yaniv. 2022. „Israeli Arms Exports Spike 30%, Hit All-time High“ *haaretz.com*. 12. 4. 2022. Online. Aktualizováno: 15. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-israel-s-arms-exports-hit-record-high-in-2021-1.10736095>
62. Mareš, Miroslav ed. 2006. *Zbrojní politika Evropské unie*. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity.
63. Mašata, Jiří. 2022. „Izrael se připravuje na další vlnu epidemie covid-19“ *businessinfo.cz*. 18. 1. 2022. Aktualizováno: 24. 4. 2022.

- Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/izrael-koronavirus/>
64. Meca, Viktor. 2016. „Osm radarů MADR dodá české armádě izraelská společnost“ *mocr.army.cz*. 14. 12. 2016. Online. Aktualizováno: 26. 4. 2022. Dostupné z <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/osm-radaru-madr-doda-ceske-armade-izraelska-spolecnost-129426/>
65. Meopta. 2022. „O nás“ *Meopta.com*. Online. Aktualizováno: 22. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.meopta.com/cz/o-nas/>
66. Ministerstvo obrany České republiky. „Obranný průmysl ČR“ *spsp.army.cz*. Aktualizováno: 7. 02. 2022. Online. Dostupné z: <https://spsp.army.cz/obranny-prumysl-cr>
67. Ministerstvo obrany České republiky. 2016. *Strategie vyzbrojování a podpory rozvoje obranného průmyslu České republiky do roku 2025*. Online. Aktualizováno: 26. 5. 2022. Dostupné online: http://www.mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/strategie-vyzbrojovani-do2025.pdf. Citováno 30.5.2018.
68. Ministerstvo vnitra České republiky. „Obranná politika“ *mvcr.cz*. Online. Aktualizováno: 27. 2. 2022. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obranna-politika.aspx>
69. Ministerstvo zahraničních věcí. „Společná kritéria Evropské Unie uplatňovaná při vývozu vojenského materiálu“ *mzv.cz*. Online. Dostupné z: <https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni-vztahy/bezpecnostni-politika/kontrola-exportu-zbrani/kodex-chovani-eu-pri-vyvozu-zbrani/index.html>
70. Ministerstvo zahraničních věcí. „Společná kritéria Evropské Unie uplatňovaná při vývozu vojenského materiálu“ *mzv.cz*. Online. Dostupné z: <https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni-vztahy/bezpecnostni-politika/kontrola-exportu-zbrani/kodex-chovani-eu-pri-vyvozu-zbrani/index.html>
71. MVZ 2019. „Kontrola zahraničního obchodu s vojenským materiálem“ *mzv.cz*. 16. 10. 2019. Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Online. Aktualizováno: 14. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni-vztahy/bezpecnostni-politika/kontrola-exportu-zbrani/kontrola-zahranicniho-obchodu-s.html>

POUŽITÉ ZDROJE

72. MZV ČR. 2013. „Wasenaarské ujednání“ *mzv.cz*. 8. 1. 2013. Online. Aktualizováno: 15. 5. 2022. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/kontrola_exportu_zbrani/mezinarodni_spoluprace/wassenaarske_ujednani.html
73. Novák, Zdeněk. 2022. „Aero Vodochody se dohodlo na spolupráci s Izraelci. Vylepší L-159 a pomůžou je prodat na nových trzích“ *irozhlas.cz*. 25. 4. 2018. Online. Aktualizováno: 15. 5. 2022. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/l-159-aero-vodochody-izrael-spoluprace_1804251639_pj
74. Novinky.cz. „Co bude s Palestinci a izraelskou demokracií?“ *novinky.cz*. 23. 5. 2020. Online. Aktualizováno: 18. 05. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/co-bude-s-palestinci-a-izraelskou-demokracii-40325164>
75. Obranná standardizace. 2022. „České obranné standardy“ *oos.army.cz*. 21. 4. 2022. Online. Aktualizováno: 3. 5. 2022. Dostupné z: <https://oos.army.cz/ceske-obranne-standardy>
76. Otto, Pavel. 2022. „Armáda koupí desítky transportérů Pandur a Titus. Za miliardy je dodá Strnadova CSG“ *e15.cz*. 19. 4. 2022. Online. Aktualizováno: 28. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/armada-koupi-desitky-transporteru-pandur-a-titus-za-miliardy-je-doda-strnadova-csg-1389371>
77. Pejšek, Jan. 2020. „MO zahájí jednání o pořízení raketového systému SHORAD/MRSAM“ *mocr.army.cz*. Ministerstvo obrany ČR. 25. 9. 2020. Online. Aktualizováno: 25. 4. 2022. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/mo-za-haji-jednani-o-porizeni-raketoveho-systemu-shorad-mrsam-223698/>
78. Popelínský, Lubomír a Tesař, František. 2010. *Československé a české malorážkové zbraně a jejich život*. Brno: Lynx
79. Pořízek, Jan. 2019. „SWOT analýzy a její využití,“ *ecommercebridge.cz*. Online. Aktualizováno: 12. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.ecommercebridge.cz/swot-analyza-a-jeji-vyuziti/>
80. Procházka, Jan. 2022. „Excalibur Army: Špičková vojenská technika míří ze Šternberka do celého světa“ *olomouc.cz*. 19. 1. 2022. Online. Dostupné z:

- <https://www.olomouc.cz/zpravy/clanek/Excalibur-Army-Spic-kova-vojenska-technika-miri-ze-Sternberka-do-celeho-sveta-33761>
81. Procházka, Josef. 2003. *Obranný průmysl České republiky pro rozpadu bipolarity*. In Procházka. Brno: Vojenská akademie v Brně.
 82. Procházka, Josef, Krč, Miroslav a Ivánek, Ladislav. 2003. *Obranný průmysl České republiky po rozpadu bipolarity*. Brno: Vojenská akademie v Brně.
 83. Prunckun, Hank. 2010. *Handbook of scientific methods of inquiry for intelligence analysis*. Lanham: Scarecrow Press.
 84. Rafael Advanced Defense Systems LTD. „Our story“ [rafael.co.il](https://www.rafael.co.il). Online. Aktualizováno: 9. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.rafael.co.il/about/>
 85. Redakce AN. 2021. „Český obranný průmysl a jeho orientace na západní spojení“ [armadinoviny.cz](https://www.armadinoviny.cz). 28. 6. 2021. Online. Aktualizováno: 7. 02. 2022. Dostupné z: <https://www.armadinoviny.cz/cesky-obranny-prumysl-a-jeho-orientace-na-zapadni-spojence.html>
 86. Redakce AN. 2021. „Izraelský průmysl – důležitý partner českých ozbrojených sil“ [armadinoviny.cz](https://www.armadinoviny.cz). 28. 5. 2021. Dostupné z: <https://www.armadinoviny.cz/izraelsky-prumysl-dulezity-partner-ceskych-ozbrojenych-sil.html>
 87. Redakce Ministerstva obrany ČR. 2015. „Uskutečnilo se další kolo strategického dialogu mezi ČR a Izraelem“ mocr.army.cz. 11. 9. 2015. Online. Aktualizováno: 19. 4. 2022. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/usku-tecnilo-se-dalsi-kolo-strategickeho-dialogu-mezi-cr-a-izraelem--114233/>
 88. Retia. „MADR“ retia.cz. Online. Aktualizováno: 26. 4. 2022. Dostupné z: <https://retia.cz/vojenske-a-bezpecnostni-systemy/systemove-integrace/madr/>
 89. Retia. 2022. „O nás“ retia.cz. Online. Aktualizováno: 22. 03. 2022. Dostupné z: <https://retia.cz/o-nas/>
 90. Rozehnalová N. 2006. *Právo mezinárodního obchodu*. Praha: Nakladatelství ASPI a.s.
 91. Siddiqui, Usaid etc. 2021. „Infographic: What you need to know about Israel's military“ [aljazeera.com](https://www.aljazeera.com). 4. 6. 2021. Online.

POUŽITÉ ZDROJE

- Aktualizováno: 15. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2021/6/4/infographic-what-you-need-to-know-about-israels-military>
92. SIPRI. 2021. „THE SIPRI TOP 100 ARMS-PRODUCING AND MILITARY SERVICES.“ *Sipri.org*. Prosinec 2021. Online. Aktualizováno: 15. 5. 2022. Dostupné z: https://sipri.org/sites/default/files/2021-12/fs_2112_top_100_2020.pdf
93. Sklenář, Martin. 2019. České firmy jsou pro zahraniční partnery zajímavé, což se na IDETu potvrdilo“ *czdefence.cz*. 03. 06. 2019. Online. Aktualizováno: 04. 05. 2022. Dostupné z: <https://www.czdefence.cz/clanek/ceske-firmy-jsou-pro-zahranicni-partnery-zajimave-coz-se-na-idetu-potvrdilo>
94. Sokol, Lukáš, 2015. „Obranný průmysl v České republice“ *ekontech.cz*. 23. 4. 2015. Online. Aktualizováno: 7. 02. 2022. Dostupné z: <https://www.ekontech.cz/clanek/obranny-prumysl-ceske-republice>
95. Soukup, Ondřej. 2017. „Ondřej Soukup: České Dany a Vampiry v Ázerbájdžánu a regulace vývozu zbraní“ *plus.rozhlas.cz*. 26. 9. 2017. Online. Aktualizováno: 05. 05. 2022. Dostupné z: <https://plus.rozhlas.cz/ondrej-soukup-ceske-dany-a-vampiry-v-azerbajdzanu-a-regulace-vyvozu-zbrani-6508412>
96. Tatra. 2019. „TATRA TRUCKS dodá Armádě České republiky další desítky vozů“ *tatra.cz*. Online. Aktualizováno: 24. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.tatra.cz/o-spolecnosti/tisk-a-media/no-vinky-a-clanky/tatra-trucks-doda-armade-ceske-republiky-dalsi-desitky-vozu-1/>
97. Tatra. 2022. „O společnosti“ *tatra.cz*. Online. Aktualizováno: 22. 03. 2022. Dostupné z: <https://www.tatra.cz/o-spolecnosti/>
98. Tisková zpráva. 2015. „EXCALIBUR ARMY uzavřela strategické partnerství s General Dynamics“ *armadninoviny.cz*. 3. 2. 2015. Online. Aktualizováno: 21. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.armadninoviny.cz/excalibur-army-uzavrela-strategicke-partnerstvi-s-general-dynamics.html>
99. Tisková zpráva. 2022. Česká republika má první izraelský radar Multi-Mission Radar“ *armadninoviny.cz*. 5. 4. 2022. Online. Aktualizováno: 26. 4. 2022. Dostupné z:

- <https://www.armadinoviny.cz/ceska-republika-ma-prvni-izraelsky-radar-multi-mission-radar.html>
100. Vališ, Zdeněk. 2013. „Zástupci desítek českých firem jednali v Izraeli o obchodní spolupráci“ *archiv.hn.cz*. Online. Aktualizováno: 15. 02. 2022. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-61319870-zastupci-desitek-ceskych-firem-jednali-v-izraeli-o-obchodni-spolupraci>
 101. Vieira Sabina, Haladová Olga. 2009. „Česká republika a Izrael zintenzivňují spolupráci“ *mocr.army.cz*. 21. 9. 2009. Online. Aktualizováno: 24. 4. 2022. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/ceska-republika-a-izrael-zintenzivnuji-spolupraci-14965/>
 102. Vojáček, Lukáš. 2021. „Situace v Izraeli dlouho nebyla vypjatější, čeští exportéři ale počítají se zklidněním“ *e15.cz*. 17. 5. 2021. Online. Aktualizováno: 24. 4. 2022. Dostupné z: <https://www.e15.cz/zahranicni/situace-v-izraeli-dlouho-nebyla-vypjatejsi-cesti-exporteri-ale-pocitaji-se-zklidnenim-1380528>
 103. Vojenský technický ústav, s.p. 2022. „Schopnosti“ *vtusp.cz*. Online. Aktualizováno: 22. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.vtusp.cz/schopnosti/zahranicni-obchod-s-vojenskym-materialem/>
 104. Vojenský výzkumný ústav, s.p. 2019. „O nás“ *vvubrno.cz*. Online. Aktualizováno: 22. 3. 2022. Dostupné z: <https://www.vvubrno.cz/>
 105. Voska, Michal. 2020. „Moderní technologie simulují i krizové situace, se kterými se mohou setkat vojáci. Odborníci je předváděli na konferenci“ *mocr.army.cz*. Online. Aktualizováno: 04. 05. 2022. Dostupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/moderni-technologie-simuluji-i-krizove-situace--se-kterymi-se-mohou-setkat-vojaci--odbornici-je-predvadeli-na-konferenci-219155/>
 106. Weber, Robert, Philip. 1990. *Basic Content Analysis*. 2nd edition. London: SAGE Publications. Online. Aktualizováno: 26. 5. 2022. Dostupné z: <http://www.daneshnamehicsa.ir/userfiles/files/1/9-%20Basic%20Content%20Analysis,%201990,%20Sage%20Publications.pdf>

POUŽITÉ ZDROJE

107. World Action and Reaction News. 2017. „How Israel developed the most technologically Advanced military across the globe.“ *youtube.com*. 31. ledna. 2017. Aktualizováno: 26. 5. 2022. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=OaP3o8uxB5k>
108. Zdobinský, Michal. 2021. „SPYDER – nový PL komplet pro AČR“ *mocr.army.cz*. Report 6/2021. Online. Aktualizováno: 25. 4. 2022. Dostupné z: https://mocr.army.cz/assets/multimedia-a-knihovna/casopisy/a-report/ar6_2021.pdf
109. Zlámal, Ondřej. 2022. Historický den pro Izrael. „Židovský stát se dohodl na uklidnění vztahů se Spojenými arabskými emiráty“ *irozhlas.cz*. 13. 8. 2022. Online. Aktualizováno: 10. 5. 2022. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/izrael-spojene-arabske-emiraty-trump-mirova-dohoda-prohlasi_2008131741_onz

Příloha A Rozhovor se zástupcem české zbrojní společnosti Excalibur Army

Jak probíhal export a import zbrojního průmyslu mezi Českou republikou a Izraelem v posledních deseti letech a jakým způsobem české podniky navazovaly spolupráci s izraelskými obrannými firmami?

Klíčovým rokem se stal rok 2014, kdy byla uzavřena servisní smlouva mezi nadnárodní společností General Dynamics European Land Systems (dále jen GDLS) a Izraelem o přímém dovozu. Zároveň v roce 2015 uzavřela společnost Excalibur Army spol. s.r.o. dohodu o spolupráci s nadnárodním koncernem General Dynamics skrze jeho dceřinu společnost. Následně bylo na největším zbrojním veletrhu v České republice IDETU v roce 2019 podepsáno memorandum o porozumění mezi společnostmi Elbit Systems a Excalibur Army o výrobě věží pro projekty pásových vozidel pěchoty určené pro českou armádu

Jaké jsou plány a vize jednotlivých českých společností spolupracujících nyní s izraelským trhem a čeho by v nejbližších 10 letech chtěly docílit?

Spolupráce České republiky a Izraele v oblasti zbrojního průmyslu bude s největší pravděpodobností i nadále pokračovat. Jsou zde věci, které se budou zavádět do výzbroje, bude nezbytné zajišťovat životní cyklus, opravy a modernizace. To ovšem v případě, pokud budeme chtít náš zbrojní materiál udržovat. Sami jsme byli svědky toho, že se tato péče u Pandurů v prvních třech letech podcenila.

Jaké vidíte hrozby v případě vzájemného zbrojního obchodu České republiky a Izraele? Může být problém například to, že Izrael není signatářem NPT nebo to, že není členem NATO?

Ačkoliv Izrael není členem smlouvy Non proliferation treaty, nezapomínejme na to, že je členem kontrolního režimu Missile Technology Control Regime (MTCR). Alianční standardy jsou záležitostí, které jsou velmi často problémové, nicméně nejsou jediné. V České republice máme také České obranné standardy (ČOSKY), jež nemusí nutně odpovídat stanagům. Z toho důvodu je lepší si vybrat nějakého místního partnera, který občas nesmyslným požadavkům dokáže vyhovět.

Jak vnímají Izraelci Českou republiku co se týče obchodního trhu se zbrojním materiálem?

Izraelci dostávají spoustu materiálu od Američanů skrze FMF (Foreign Military Financing) zdarma. Můžeme zde vidět zásadní vliv politické moci, skrze ní je ovlivněna i zbrojní spolupráce s ostatními zeměmi. V případě, že by tuto pomoc od Spojených států neměli, hledali by více u nás. My jsme pro Izrael spíše místem odbytiště jejich produktů. V případě, že najdou něco, co dosahuje určitých kvalit a je něčím zajímavé, koupí to, například v případě podvozků společnosti Tatra pro dodávky na Filipíny.

Jak ovlivnila pandemická vlna vzájemný zbrojní průmysl České republiky a Izraele?

Vzájemné zbrojní zakázky nebyly covidem nijak výrazně narušeny. Spousta států samozřejmě byla nucena některé zakázky pozastavit, především ty, které profitují z cestovního ruchu a vývozu ropy, nicméně Izrael udržel v chodu všechny své rozjednané projekty. Některé státy právě naopak využily výhody vyplývající z covidové situace, a o to více začaly zbrojit.

Má nějaký vliv současné dění na Ukrajině na vzájemný izraelsko-český průmysl?

V důsledku války na Ukrajině české ministerstvo obrany projevilo zájem o nákup dalších Pandurů. Otázka ovšem zní, v jaké výbavě, zda budou disponovat zbraňovými věžemi společnosti Rafael a spolupráce tak bude pokračovat či nikoliv. V případě, že ano, znamenalo by to pro Českou republiku další dlouhodobou spolupráci s izraelskou společností.

Ovlivnily loňské opětovné konflikty mezi Izraelem a Palestinou zbrojní spolupráci?

Samotný konflikt v květnu loňského roku neměl vliv na probíhající zbrojní zakázky. Nicméně nevraživost vůči arabským zemím může mít jiný dopad. Izraelci si právě z těchto důvodů velmi pečlivě hlídají, kam následně putuje jejich zboží. Velmi často je proto licence doplněna o reexportní doložku, aby měli jistotu, že budou mít přehled o tom, kdo je klíčovým odběratelem jejich zbrojního materiálu. Tyto informace obvykle obsahuje marketingová licence. V případě Izraele, marketingová licence udává, která země je z jeho pohledu limitovaná, která ne a která je naprosté tabu jako cílový odběratel. I v případě velkých zbrojních zakázek vidíme, že je klíčovým hráčem politika, která udává trend v mezinárodním obchodu.

Jaké prostředky využívají podniky pro efektivnější spolupráci s Izraelem a navazování nových obchodních kontaktů? (spolupráce s Česko-izraelskou smíšenou komorou, CzechTrade, Asociace obranného průmyslu a další).

Co se týče prostředků, jenž se snaží podporovat vzájemný obchod a spolupráci těchto dvou zemí, velmi záleží na druhu zboží. Nicméně ve zbrojním průmyslu platí, že zde hraje hlavní roli především historická tradice a spolupráce na kterou je navazováno a organizace jako je například Česko-izraelská smíšená komora nemá zásadní význam. Klíčové jsou také zbrojní veletrhy, na kterých je uzavíráno nejvíc kontraktů.

Příloha B Rozhovor se zástupcem české zbrojní společnosti Retia

Jak probíhal export a import zbrojního průmyslu mezi Českou republikou a Izraelem v posledních deseti letech a jakým způsobem české podniky navazovaly spolupráci s izraelskými obrannými firmami?

Společnost Retia dosud nikdy nespolupracovala s žádnými izraelskými společnostmi. S tím souvisí i nulová historická tradice a obchodní izraelští partneři.

Jak by jste popsal současnou spolupráci české společnosti Retia s izraelským partnerem Elta System na integraci radarů MADR, jenž Česká republika zakoupila?

Cílem tohoto projektu je vyzbrojit Armádu České republiky. Jedná se o náhradu bývalých sovětských radarů a naše společnost se konkrétně zabývá výrobou speciálních bloků pro tyto radary. Díky těmto blokům jednoznačně narůstá konkurenceschopnost naší firmy, protože se věnuje jedné z nejmodernějších technologií na světě. Zásadním problémem, na kterém Retia pracuje, je právě zajištění kompatibility těchto radarů s našimi českými systémy.

Jaké jsou plány a vize jednotlivých českých společností spolupracujících nyní s izraelským trhem a čeho by v nejbližších 10 letech chtěly dosáhnout?

Poté, co Česká republika nakoupila systémy, je pro ni klíčové zajistit jejich životní cyklus, což vychází z dlouhodobé spolupráce s Izraelem. To znamená přebírání technologií a know-how od izraelských partnerů. Vzájemná spolupráce samozřejmě navýší schopnosti lidí podílejících se na produktech a tím i celkovou konkurenceschopnost dané společnosti.

Jaké vidíte hrozby a zároveň i příležitosti v případě vzájemného zbrojního obchodu České republiky a Izraele? Ovlivňují tuto zbrojní zakázku nějakým způsobem standardy NATO?

Především francouzské společnosti neustále upozorňovaly na to, že izraelské systémy v našem prostředí nemohou fungovat. Tato upozornění byla ovšem čistě konkurenčního charakteru. Všechno je otázkou kvalitní integrace a schopnosti vypořádat se s problémy s tím spojené. Vzhledem k tomu, že je Izrael neustále obklopený nepřáteli, můžeme si být jisti, že je tato technika stoprocentně schopna být nasazena v boji, a to je pro nás

zásadní. Náš stát tyto systémy pořizuje a my firmy se na jejich integraci podílíme jenom v případě, že jsme 100 % schopni tyto systémy integrovat. Klíčovou příležitostí a zároveň silnými stránkami je vzájemná spolupráce a sdílení technologických schopností, jenž se vzájemně doplňují. Navyšuje se tím konkurenceschopnost obou podniků. Následující výhodou je zapojení dalších českých podniků díky uzavřené podmínce o spolupráci českého průmyslu v minimální hodnotě 30 %. Na integraci radarů se proto podílí například i státní podnik PVO. Kooperace na tomto projektu jednoznačně navýší schopnost lidí.

Jak vnímají čeští podnikatelé Izrael co se týče obchodního trhu se zbrojním materiálem?

Izrael je stále rizikový faktor, jsou zde cesty, jak to riziko eliminovat, nicméně nelze ho zcela vynulovat.

Ovlivňují nějak izraelsko-palestinské konflikty zbrojní spolupráci s Izraelem?

Nesmíme zapomínat na to, že trh, na kterém nabízíme naše produkty a zároveň nakupujeme, je jak židovský tak muslimský. To znamená, že ne každý partner ocení naše zkušenosti s izraelským státem. Je proto nezbytné zvážit všechny úskalí ještě před uzavřením obchodu.

Jaké další faktory ovlivňují navázání a zahájení spolupráce České republiky s Izraelem?

Zásadní vliv, na který nesmíme zapomenout, je pozice vlády a politiky, jenž jsou pro tyto zakázky zásadní. Odborná komise musí v první řadě analyzovat politickou situaci. Samotná společnost musí v rámci výběrového řízení přesvědčit politickou scénu, že je pro ni nejlepším dodavatelem. Samozřejmě, že i zde fungují určité vlivy lobbismu a mnohé další vnější fakt.